

**ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΜΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η ΕΠΙΒΟΛΗ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΕΛΕΓΧΩΝ ΚΑΙ ΟΙ
ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥΣ ΣΤΙΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ.
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.**

Δημητρούλα Γεωργούλα

Επιβλέπων: Γρηγόριος Γκίκας

Πρέβεζα, Ιούνιος, 2018

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ
ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΜΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
Η ΕΠΙΒΟΛΗ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΕΛΕΓΧΩΝ ΚΑΙ ΟΙ
ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥΣ ΣΤΙΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ.
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.

Δημητρούλα Γεωργούλα

Επιβλέπων: Γρηγόριος Γκίκας

Πρέβεζα, Ιούνιος, 2018

**THE IMPLEMENTATION OF CAPITAL AUDITS AND THEIR
EFFECTS ON ELECTRONIC TRANSACTIONS. THE CASE OF
GREECE.**

Εγκρίθηκε από τριμελή εξεταστική επιτροπή

Πρέβεζα, 29 Ιουνίου 2018

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Επιβλέπων καθηγητής

Γρηγόρης Γκίκας,

Τακτικός καθηγητής,

2. Μέλος επιτροπής

Ευάγγελος Χύτης,

Επίκουρος Καθηγητής

3. Μέλος επιτροπής

Χαρίλαος Ναζάκης,

Τακτικός καθηγητής,

© Γεωργούλα, Δήμητρα, 2018.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Δήλωση μη λογοκλοπής

Δηλώνω υπεύθυνα και γνωρίζοντας τις κυρώσεις του Ν. 2121/1993 περί Πνευματικής Ιδιοκτησίας, ότι η παρούσα μεταπτυχιακή εργασία είναι εκ ολοκλήρου αποτέλεσμα δικής μου ερευνητικής εργασίας, δεν αποτελεί προϊόν αντιγραφής ούτε προέρχεται από ανάθεση σε τρίτους. Όλες οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν (κάθε είδους, μορφής και προέλευσης) για τη συγγραφή της περιλαμβάνονται στη βιβλιογραφία.

Γεωργούλα Δημητρούλα,

Υπογραφή

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία, εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών “Λογιστική - Χρηματοοικονομική και Διοικητική Επιστήμη” με κατεύθυνση «Λογιστική, Ελεγκτική και Χρηματοοικονομική» του τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του ΤΕΙ Ηπείρου.

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στον επιβλέποντα αναπληρωτή καθηγητή κ. Γκίκα Γρηγόριο , τόσο για την ανάθεση του θέματος ,όσο για την καθοδήγηση και τη συμπαράσταση καθ’ όλη την διάρκεια συγγραφής της παρούσης μελέτης .

Ευχαριστώ θερμά, όλους τους συμμετέχοντες στην έρευνα που με την πολύτιμη βοήθειά τους συνέβαλλαν στην υλοποίηση της παρούσας μελέτης.

Τέλος, περισσότερο από όλους ευχαριστώ την οικογένεια μου που με για την αμέριστη κατανόηση και την πολύτιμη στήριξη τους , συνέβαλαν στην περάτωση των μεταπτυχιακών μου σπουδών .

Πρέβεζα, Ιούνιος 2018

Γεωργούλα Δημητρούλα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα τελευταία χρόνια οι αλλαγές που έχουν λάβει χώρα στην Ελλάδα είναι πάρα πολλές. Μια από τις αλλαγές των τελευταίων ετών η οποία έχει επιφέρει σημαντικές αλλαγές στον τρόπο υλοποίησης των πληρωμών του κοινού ήταν η επιβολή των ελέγχων κεφαλαίων. Στην παρούσα διπλωματική εργασία γίνεται αρχικά αναφορά στους λόγους που επιβάλουν τους ελέγχους καθώς και στα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα αυτών.

Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στην εφαρμογή των περιορισμών κεφαλαίων σε περιόδους οικονομικής κρίσης από διάφορες χώρες και ακολουθεί και αναφορά στην περίπτωση της Ελλάδας. Γίνεται παράθεση του νομικού πλαισίου των περιορισμών κεφαλαίων και αναφορά σε όλες τις αλλαγές οι οποίες έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια εφαρμογής τους.

Παράλληλα, γίνεται αναφορά στα είδη καθώς και στη χρήση του πλαστικού χρήματος η οποία άρχισε να προωθείται ιδιαίτερα μετά την επιβολή των ελέγχων κεφαλαίων και τον περιορισμό των χρηματικών αναλήψεων από τους τραπεζικούς λογαριασμούς. Στη χρήση του πλαστικού χρήματος συνέβαλλε ιδιαίτερα η εγκατάσταση των τερματικών POS τα οποία δίνουν τη δυνατότητα στο κοινό να πραγματοποιεί συναλλαγές χωρίς να είναι απαραίτητη η χρήση μετρητών.

Στη συνέχεια ακολουθεί η διεξαγωγή έρευνας σχετικά με τη διερεύνηση των απόψεων που έχει ο επιχειρηματικός κόσμος και οι εργαζόμενοι σε επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα σε ότι αφορά την επιβολή των capital controls καθώς και την περαιτέρω υποχρεωτική αποδοχή των πληρωμών με τη χρήση κάρτας εγκαθιστώντας για το σκοπό αυτό τα τερματικά POS. Τα αποτελέσματα της έρευνάς μας έδειξαν πως η ηλικία και η χρήση των ηλεκτρονικών τραπεζικών υπηρεσιών αποτελούν προγνωστικούς παράγοντες της μεταβλητής της χρήσης των τερματικών POS.

Λέξεις Κλειδιά: Έλεγχοι κεφαλαίων, ηλεκτρονικές τραπεζικές υπηρεσίες, τερματικά POS.

ABSTRACT

In recent years the changes that have taken place in Greece are too many. One of the changes that has led to significant changes in the way payments are made is the enforcement of capital controls. In this diploma thesis there is an initial reference to the reasons for the checks as well as their advantages and disadvantages.

Then reference is made to the implementation of capital restrictions in times of economic crisis from different countries, followed by a reference in the case of Greece. The legal framework of capital controls is cited, and reference is made to all changes that have taken place during their implementation.

Furthermore, a survey is being conducted to investigate the views of the business community and employees in private sector companies on the enforcement of capital controls as well as the further mandatory acceptance of payments by using a card for these purpose POS terminals. The results of our research have shown that the age and the use of electronic banking services are predictors of the POS terminals usage variable.

Keywords: Capital controls, web banking services, POS terminals.

Περιεχόμενα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	7
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	8
ABSTRACT	9
Λίστα Πινάκων.....	11
Λίστα Γραφημάτων	13
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ	15
Κεφάλαιο 1ο.....	16
Έλεγχοι Κεφαλαίων (Capital Controls)	16
1.1 Βασικοί Λόγοι Εφαρμογής των Ελέγχων Κεφαλαίου.....	19
1.2 Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα Κεφαλαιακών Περιορισμών.....	21
1.3 Συνέπειες της επιβολής των capital controls στην αύξηση των ηλεκτρονικών συναλλαγών	25
Κεφάλαιο 2 ^ο	32
Η εφαρμογή των capital controls σε περιόδους οικονομικής κρίσης	32
2.1 Η περίπτωση της Κύπρου.....	32
2.2 Η περίπτωση της Ισλανδίας	33
2.3 Η περίπτωση της Χιλής.....	35
2.4 Η περίπτωση της Βραζιλίας.....	37
Κεφάλαιο 3 ^ο	39
Τα capital controls. Η περίπτωση της Ελλάδας.....	39
3.1 Νομικό πλαίσιο των capital controls και μέτρα που επιβλήθηκαν στην ελληνική οικονομία	41
Κεφάλαιο 4 ^ο	48
Τερματικά POS.....	48
4.1 Πλαστικό χρήμα	48
4.1.1 Πιστωτική κάρτα.....	49
4.1.2 Χρεωστική κάρτα.....	50
4.1.3 Λοιπά είδη πλαστικού χρήματος	51
4.2 Τα τερματικά POS.....	52
4.2.1 Πλεονεκτήματα που προκύπτουν από την εφαρμογή των συστημάτων POS	54
4.2.2 Τα τερματικά POS στην Ελλάδα	55
4.3 Ασφάλεια συναλλαγών	56
4.4 Το μέλλον του πλαστικού χρήματος	57
Κεφάλαιο 5 ^ο	59

Μεθοδολογία έρευνας.....	59
5.1 Ερευνητικές υποθέσεις	59
5.2 Το δείγμα της έρευνας	60
5.3 Συλλογή δεδομένων	61
5.4 Η δομή του ερωτηματολογίου	61
5.5 Περιορισμοί έρευνας	62
5.6 Διεξαγωγή ελέγχου αξιοπιστίας.....	63
5.6 Αποτελέσματα έρευνας.....	65
5.6.1 Ανάλυση δημογραφικών στοιχείων.....	65
5.6.2 Ανάλυση ερωτήσεων σχετικά με τα capital controls	72
5.6.3 Ανάλυση ερωτήσεων σχετικά με τις τραπεζικές υπηρεσίες.....	80
5.6.4 Ανάλυση ερωτήσεων σχετικά με την εφαρμογή των τερματικών POS	86
5.6.4 Διεξαγωγή Chi Square Tests	97
5.6.5 Συσχετίσεις μεταβλητών	109
5.6.6 Ανάλυση παλινδρόμησης.....	111
Κεφάλαιο 6°	113
Συμπεράσματα	113
Βιβλιογραφία	115
ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ.....	120
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	122

Λίστα Πινάκων

Πίνακας 1:Διεξαγωγή ελέγχου αξιοπιστίας στην ενότητα των capital controls	63
Πίνακας 2:Διεξαγωγή ελέγχου αξιοπιστίας στην ενότητα των τραπεζικών υπηρεσιών	64
Πίνακας 3:Διεξαγωγή ελέγχου αξιοπιστίας στην ενότητα των τερματικών POS.....	64
Πίνακας 4: Φύλο.....	65
Πίνακας 5:Ηλικία	66
Πίνακας 6:Επίπεδο εκπαίδευσης	67
Πίνακας 7:Ιδιότητα.....	68
Πίνακας 8:Μορφή επιχείρησης.....	69

Πίνακας 9: Κατάργηση capital controls	70
Πίνακας 10: Αποδοχή capital control.....	71
Πίνακας 11: Χρονική στιγμή επιβολής capital controls	73
Πίνακας 12: Επιρροή capital controls	74
Πίνακας 13: Χρήση καρτών πριν την επιβολή των capital controls.....	75
Πίνακας 14: Έκδοση καρτών μετά την επιβολή των capital controls	76
Πίνακας 15: Αναβολή επενδύσεων εξαιτίας της επιβολής των capital controls.....	77
Πίνακας 16: Πρόβλημα επαγγελματικών συναλλαγών	78
Πίνακας 17: Συμβολή των capital controls στην απόκρυψη εισοδημάτων.....	79
Πίνακας 18: Επίσκεψη σε τραπεζικά καταστήματα.....	81
Πίνακας 19: Συμβολή web banking στις καθημερινές συναλλαγές της επιχείρησης	82
Πίνακας 20: Αύξηση χρήσης τραπεζικών επιταγών	83
Πίνακας 21: Πληρωμή μισθοδοσίας σε τραπεζικό λογαριασμό.....	84
Πίνακας 22: Αντικατάσταση φυσικής παρουσίας με τη χρήση των ηλεκτρονικών τραπεζικών υπηρεσιών.....	85
Πίνακας 23: Βελτίωση των συναλλαγών με τη χρήση των POS.....	87
Πίνακας 24: Διεξαγωγή συναλλαγών με μετρητά	88
Πίνακας 25: Ασφάλεια στη χρήση των POS	89
Πίνακας 26: Προώθηση συναλλαγών μέσω της χρήσης POS	90
Πίνακας 27: Ρευστότητα στην αγορά	91
Πίνακας 28: Βελτίωση των κερδών της επιχείρησης	92
Πίνακας 29: Συμβολή στη μείωση της φοροδιαφυγής.....	93
Πίνακας 30: Χρήση POS για κάλυψη του αφορολόγητου	94
Πίνακας 31: Αναγκαιότητα χρήσης POS.....	95
Πίνακας 32: Αύξηση στη χρήση των POS	96
Πίνακας 33: Φύλο - Επίπεδο εκπαίδευσης	97
Πίνακας 34: Αποτελέσματα συσχέτισης Φύλο- Επίπεδο εκπαίδευσης.....	98
Πίνακας 35: Εκπαίδευση - Διατήρηση τερματικού POS	99

Πίνακας 36:Αποτελέσματα συσχέτισης Επίπεδο εκπαίδευσης - Διατήρηση τερματικού POS	101
Πίνακας 37:Εκπαίδευση- Χρήση ηλεκτρονικών εφαρμογών.....	102
Πίνακας 38:Αποτελέσματα συσχέτισης Επίπεδο εκπαίδευσης - Χρήση τραπεζικών υπηρεσιών.....	104
Πίνακας 39:Ηλικία- Χρήση καρτών πριν τα capital controls.....	104
Πίνακας 40:Αποτελέσματα συσχέτισης Ηλικία - Χρήση καρτών πριν τα capital controls....	106
Πίνακας 41:Εκπαίδευση - Web Banking στις καθημερινές συναλλαγές	106
Πίνακας 42:Αποτελέσματα συσχέτισης Επίπεδο εκπαίδευσης - Web Banking στις καθημερινές συναλλαγές.....	108
Πίνακας 43:Πίνακας Συσχετίσεων.....	110
Πίνακας 44:Coefficients	111
Πίνακας 45:Model Summary.....	111
Πίνακας 46: Anova POS	111
Πίνακας 47:Coefficients	112
Πίνακας 48:Model Summary.....	112
Πίνακας 49:Anova Analysis	112

Λίστα Γραφημάτων

Γράφημα 1: Φύλο.....	66
Γράφημα 2:Ηλικία	67
Γράφημα 3:Επίπεδο εκπαίδευσης	68
Γράφημα 4: Ιδιότητα	69
Γράφημα 5:Μορφή εταιρείας	70
Γράφημα 6:Κατάργηση capital controls.....	71

Γράφημα 7:Αποδοχή capital controls	72
Γράφημα 8:Χρόνος επιβολής capital controls	73
Γράφημα 9:Επιρροή capital controls	74
Γράφημα 10:Χρήση καρτών πριν τα capital controls.....	75
Γράφημα 11:Έκδοση καρτών πριν τα capital controls.....	76
Γράφημα 12:Αναβολή προγραμματισμένων επενδύσεων.....	77
Γράφημα 13:Πρόβλημα επαγγελματικών συναλλαγών	78
Γράφημα 14:Συμβολή capital control στην απόκρυψη εισοδημάτων	80
Γράφημα 15:Επίσκεψη σε τραπεζικά καταστήματα.....	81
Γράφημα 16:Συμβολή web banking στις συναλλαγές	82
Γράφημα 17:Αύξηση τραπεζικών επιταγών.....	83
Γράφημα 18:Πληρωμή μισθοδοσίας διατραπεζικά.....	84
Γράφημα 19: Αντικατάσταση φυσικής παρουσίας με τη χρήση τραπεζικών υπηρεσιών.....	86
Γράφημα 20:Βελτίωση συναλλαγών με τη χρήση POS.....	87
Γράφημα 21:Συναλλαγές με μετρητά	88
Γράφημα 22:Ασφάλεια στη χρήση των POS	89
Γράφημα 23:Προώθηση συναλλαγών με POS.....	90
Γράφημα 24:Ρευστότητα στην αγορά.....	91
Γράφημα 25:Βελτίωση των κερδών της επιχείρησης	92
Γράφημα 26:Μείωση φοροδιαφυγής.....	93
Γράφημα 27:Κάλυψη αφορολόγητου με τη χρήση POS.....	94
Γράφημα 28:Αναγκαιότητα χρήσης POS.....	95
Γράφημα 29:Αύξηση στη χρήση POS	96

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΑΤΜ	Αυτόματες Ταμειολογιστικές Μηχανές
ΔΝΤ	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
ΕΕΜ	Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός
ΜΕΔ	Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια
ΟΝΕ	Οικονομική και Νομισματική Ένωση
ΠΝΠ	Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου
PSI	Private Sector Involvement
POS	Point Of Sale
URR	Unremunerated Reserve Requirement

Κεφάλαιο 1ο

Έλεγχοι Κεφαλαίων (Capital Controls)

Σύμφωνα με τον Jinjarak, (2013) οι έλεγχοι κεφαλαίων (*Capital Controls*) είναι συχνά αποτέλεσμα μιας νομοθετικής πρακτικής η οποία κατά βάση εφαρμόζεται από την εκάστοτε κυβέρνηση ή από την κεντρική τράπεζα μιας χώρας. Βασικός σκοπός των ελέγχων κεφαλαίων είναι ο περιορισμός των εισροών και των εκροών των κεφαλαίων με γνώμονα την εγχώρια οικονομία και σύμφωνα με τον τρόπο που εκείνες κάθε φορά απεικονίζονται στους εθνικούς λογαριασμούς (Jinjarak *et al.*, 2013). Πιο συγκεκριμένα, η επιβολή των capital controls περιλαμβάνει τον περιορισμό σε ότι αφορά τις κινήσεις των λογαριασμών, οι οποίες αφορούν είτε στις εισροές κεφαλαίων, - με τη μορφή της φορολόγησης συνήθως - με σκοπό την αποφυγή της νομισματικής ανατίμησης και της επιδείνωσης των εξαγωγών, είτε αφορούν στις εκροές των κεφαλαίων - με τη μορφή του περιορισμού της ποσότητας - (δηλαδή αναλήψεων ή εμβασμάτων) ή με τη μορφή της υποχρεωτικής άδειας μεταφοράς κεφαλαίων στην αλλοδαπή (Αδαμόπουλος κ συν., 2016).

Οι έλεγχοι κεφαλαίων δύναται να λάβουν διάφορες μορφές και έχουν επίσης τη δυνατότητα να εφαρμόζονται με διάφορους τρόπους οι οποίοι είναι συνάρτηση των οικονομικών συνθηκών, των πιθανών κινδύνων καθώς και των αναγκών της εκάστοτε οικονομίας. Επιπλέον, ο Bakker, (1996) αναφέρει πως οι περιορισμοί κεφαλαίων δύναται να εφαρμοστούν και με τη μορφή φόρων, με τη μορφή των ελέγχων τιμών ή και μέσω της άμεσης απαγόρευσης του διεθνούς εμπορίου σε ότι αφορά τα περιουσιακά στοιχεία. Πιο συγκεκριμένα, οι έλεγχοι κεφαλαίων έχουν τη δυνατότητα να περιλαμβάνουν:

- Φόρους στις συναλλαγές (*transaction taxes*).
- Τον καθορισμό ανώτατων ορίων σε ότι αφορά τις αναλήψεις από τις Αυτόματες Ταμειολογιστικές Μηχανές (ATM).
- Περιορισμούς στην πρόσβαση των ιδιωτών (φυσικών προσώπων) και των επιχειρήσεων στους τραπεζικούς τους λογαριασμούς.

- Την απαγόρευση σε ότι αφορά την ανάληψη ή την πρόωρη εξόφληση των προθεσμιακών καταθέσεων.
- Την απαγόρευση σε ότι αφορά την εξαργύρωση των τραπεζικών επιταγών σε συγκεκριμένα χρηματικά ποσά. Ωστόσο η συγκεκριμένη απαγόρευση δεν ισχύει σε ότι αφορά την κατάθεση των επιταγών σε τραπεζικούς λογαριασμούς.
- Περιορισμό σε ότι αφορά τη χρήση πιστωτικών και χρεωστικών καρτών μέσα στη χώρα καθώς και περιορισμό στις συναλλαγές στην αλλοδαπή.
- Περιορισμό σε ότι αφορά τις διεθνείς αγοραπωλησίες χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων με τον καθορισμό συγκεκριμένων ορίων συναλλαγών.
- Τον έλεγχο των συναλλαγματικών ισοτιμιών.
- Τον έλεγχο - ο οποίος συχνά λαμβάνει χώρα με τον περιορισμό - των εισαγωγών και εξαγωγών, όπως για παράδειγμα με τη θέσπιση δασμών σε εισαγόμενα προϊόντα.
- Τον περιορισμό ή και την απαγόρευση της μεταφοράς κεφαλαίων στην αλλοδαπή (Στρατηγάκου, 2006).

Οι μορφές που δύναται να λάβουν οι έλεγχοι κεφαλαίων διακρίνονται σε δύο κατηγορίες: στην άμεση μορφή (*administrative controls*) και στην έμμεση μορφή (*market-based controls*). Η άμεση μορφή των ελέγχων κεφαλαίων περιλαμβάνει τον περιορισμό των κινήσεων των κεφαλαίων οι οποίες περιορίζουν τις συναλλαγές μέσω ευθέων και ρητών απαγορεύσεων.

Σύμφωνα με τους Johnston and Ötker, (1999) οι έλεγχοι κεφαλαίων που λαμβάνουν χώρα μέσω της έμμεσης μορφής δεν ενθαρρύνουν τις κινήσεις κεφαλαίων και τις ανάλογες συναλλαγές. Μέσω της έμμεσης μορφής των ελέγχων κεφαλαίων οι συναλλαγές χαρακτηρίζονται περισσότερο δαπανηρές και ως αποτέλεσμα και λιγότερο ελκυστικές για τους εν δυνάμει επενδυτές. Οι έλεγχοι κεφαλαίων έμμεσης μορφής δύναται να πραγματοποιηθούν με διάφορους τρόπους, όπως για παράδειγμα μέσω των διπλών ή των πολλαπλών συστημάτων συναλλαγματικών ισοτιμιών, μέσω της ρητής φορολόγησης των διασυνοριακών ροών (φόρος Tobin) καθώς και μέσω της εφαρμογής άλλων μέτρων τα οποία βασίζονται στις τιμές.

Σύμφωνα με τον Henry, (2007) είναι διαθέσιμα διάφορα είδη ελέγχων των ροών κεφαλαίου τα οποία δύναται να είναι:

- Διπλά (*two-tier*) ή πολλαπλά συστήματα συναλλαγματικών ισοτιμιών, σύμφωνα με τα οποία υπάρχει η δυνατότητα να υφίστανται διαφορετικές ισοτιμίες σε διάφορους τύπους συναλλαγών. Η εφαρμογή των διπλών αγορών συναλλάγματος είναι πολύ συχνή σε καταστάσεις κατά τις οποίες έχουν επιβληθεί υψηλά ποσά σε ότι αφορά βραχυπρόθεσμα επιτόκια. Αποτέλεσμα της παραπάνω επιβάρυνσης είναι ο διαχωρισμός της αγοράς των εγχώριων νομισμάτων περιορίζοντας με αυτόν το τρόπο τον τραπεζικό δανεισμό σε όσους έχουν ως στόχο κερδοσκοπικές κινήσεις. Επιπλέον, όσες συναλλαγές λαμβάνουν χώρα σε ξένο συνάλλαγμα έχουν σχέση με τις άμεσες ξένες επενδύσεις, με τις εμπορικές ροές και τις επενδύσεις σε μετοχές εξαιρούνται από τους παραπάνω περιορισμούς.

Πιο συγκεκριμένα, η διπλή αγορά έχει ως σκοπό την αύξηση του κόστους για όσους έχουν ως στόχο την απόκτηση κέρδους της εγχώριας πίστωσης, το οποίο είναι απαραίτητο σε ότι αφορά τη δημιουργία καθαρής εγχώριας συναλλαγματικής θέσης και δίνει επίσης τη δυνατότητα και σε όλες τις μη κερδοσκοπικές δραστηριότητες να λειτουργούν σύμφωνα με όσα ορίζονται από τις κανονικές τιμές που υφίστανται στην αγορά. Βασικός σκοπός των συγκεκριμένων συστημάτων είναι να μπορέσουν να επηρεάσουν αφενός την ποσότητα και αφετέρου την τιμή των συναλλαγών κεφαλαίου.

- Η ρητή φορολόγηση των διασυνοριακών ροών. Αποτέλεσμα της ρητής φορολόγησης των διασυνοριακών ροών είναι η συχνή εφαρμογή διαφόρων ειδών φόρων ή εισφορών επί του συνόλου των εξωτερικών οικονομικών συναλλαγών. Η παραπάνω διαδικασία έχει ως αποτέλεσμα να περιορίζεται η ελκυστικότητά τους ή ακόμη να περιορίζεται και το εισόδημα το οποίο προέρχεται από την εκμετάλλευση ξένων χρηματοπιστωτικών περιουσιακών στοιχείων ή την εκμετάλλευση των εγχώριων χρηματοπιστωτικών περιουσιακών στοιχείων. Αποτέλεσμα της παραπάνω διαδικασίας είναι η αποθάρρυνση της διεξαγωγής επενδύσεων.

- Έμμεση φορολογία των διασυνοριακών ροών. Η έμμεση φορολογία δύναται να λάβει χώρα μέσω της μορφής των μη τοκοφόρων υποχρεωτικών αποθεμάτων ή καταθέσεων (άμισθη υποχρέωση τήρησης ελάχιστων αποθεματικών – Unremunerated Reserve Requirement (URR)). Η έμμεση φορολογία μέσω της μορφής της άμισθης υποχρέωσης τήρησης ελάχιστων αποθεματικών αποτελεί μια από τις περισσότερο συχνές μορφές ελέγχων. Σύμφωνα με όσα ορίζει ο συγκεκριμένος περιορισμός τα

χρηματοπιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να καταθέσουν στην κεντρική τράπεζα με μηδενικό επιτόκιο ένα ποσό (σε εγχώριο ή σε άλλο νόμισμα), μια αναλογία των εισροών ή των καθαρών θέσεων. Παράλληλα, η άμισθη υποχρέωση τήρησης ελαχίστων αποθεματικών δύναται να επιδιώξει τον περιορισμό των εκροών των κεφαλαίων. Επιπλέον, η άμισθη υποχρέωση τήρησης ελαχίστων αποθεματικών δύναται να χρησιμοποιηθεί με σκοπό τον περιορισμό των εισροών κεφαλαίων, μειώνοντας με αυτόν τον τρόπο την απόδοση τους και λαμβάνοντας στη συνέχεια διαφορετική μορφή με σκοπό να αποθαρρύνει διάφορα είδη συναλλαγών.

- Λοιποί έμμεσοι ρυθμιστικοί έλεγχοι. Χαρακτηριστικό των έμμεσων ρυθμιστικών ελέγχων είναι πως αφορούν τις τιμές και την ποσότητα. Οι έμμεσοι ρυθμιστικοί έλεγχοι βασίζονται σε μέτρα τα οποία συμβάλλουν στη διάκριση ανάμεσα στους διάφορους τύπους των συναλλαγών. Παράλληλα, οι έμμεσοι ρυθμιστικοί έλεγχοι περιλαμβάνουν διατάξεις που αφορούν την καθαρή εξωτερική θέση των εμπορικών τραπεζών, σχετικά με τα δίχως μέτρο όρια της ανοικτής θέσης που εισάγουν οι διακρίσεις ανάμεσα στις θετικές και τις αρνητικές θέσεις του νομίσματος κ.α.

1.1 Βασικοί Λόγοι Εφαρμογής των Ελέγχων Κεφαλαίου

Σύμφωνα με τους Magud *et al.* (2011), κάθε χώρα που επιβάλλει ελέγχους κεφαλαίων ανάλογα με την κατάσταση και τις ανάγκες της κάθε φορά, προσπαθεί να επιτύχει τους παρακάτω στόχους:

- Να μειώσει τον όγκο των κεφαλαιακών ροών.
- Να μεταβάλλει τη σύνθεση των κεφαλαιακών ροών προς την κατεύθυνση των ροών που έχουν μεγαλύτερη διάρκεια.
- Να μειώσει την πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία.
- Να επιτύχει μια περισσότερο ανεξάρτητη νομισματική πολιτική.

Με σκοπό την επίτευξη των παραπάνω στόχων, οι αρμόδιοι φορείς πολλές φορές επιβάλλουν περιοριστικά μέτρα τα οποία δύναται να λάβουν τη μορφή φορολογικής νομοθεσίας, τη μορφή άλλων εποπτικών περιορισμών ή ακόμη και μέσω της ρύθμισης των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών. Ωστόσο, όλες οι παραπάνω

ενέργειες συχνά δεν αναγνωρίζονται ως καθαρά γενόμενα γεγονότα ελέγχων των κεφαλαίων και δύναται να περιλαμβάνουν κινδύνους.

Ο φόβος της υπερτίμησης δύναται να αποτελέσει έναν από τους ενδεχόμενους κινδύνους. Οι κεφαλαιακές εισροές οι οποίες λαμβάνουν χώρα με τη μορφή επενδύσεων δύναται να προσφέρουν το πλεονέκτημα της πρόσβασης σε κεφάλαια τα οποία διαθέτουν ευνοϊκό κόστος. Ωστόσο, υπάρχει πιθανότητα οι υπέρμετρες κεφαλαιακές εισροές να οδηγήσουν στην αύξηση της πίεσης της συναλλαγματικής αξίας του νομίσματος και με αυτόν τον τρόπο οι εγχώριοι κατασκευαστές να μην καθίστανται ανταγωνιστικοί στην παγκόσμια αγορά. Επιπλέον, οι αρμόδιοι φορείς με σκοπό να περιορίσουν αυτού του είδους τις υπερτιμήσεις πολύ συχνά καταφεύγουν στη συσσώρευση των συναλλαγματικών αποθεματικών.

Επιπλέον, ένας ακόμη φόβος είναι αυτός του «ζεστού χρήματος». Για τους φορείς που είναι υπεύθυνοι για τη χάραξη της πολιτικής των αναπτυσσόμενων χωρών, η ξαφνική εισροή ξένων κεφαλαίων σε μια μικρή αγορά είναι ανησυχητική γιατί δύναται να είναι προσωρινή. Μια αρχικά λανθασμένη τοποθέτηση των επενδύσεων θα οδηγήσει στην ξαφνική αποχώρησή τους. Μια τέτοια δυσπιστία για το ζεστό χρήμα κρύβεται πίσω από την επιβολή υψηλών φόρων ώστε να αποτραπούν οι αρχικές εισροές και έτσι να προληφθούν οι αρνητικές επιπτώσεις από τις αναπόφευκτες εκροές.

Σύμφωνα με τη Στρατηγάκου, (2016) πολύ συχνό φαινόμενο είναι επίσης το φαινόμενο του φόβου ύπαρξης μεγάλων εισροών. Οι φορείς χάραξης πολιτικής των αναδυόμενων οικονομιών δεν είναι δύσπιστοι απέναντι στους ενδεχόμενους χορηγούς ξένων κεφαλαίων. Ωστόσο, έχουν την πεποίθηση πως ένας αρκετά μεγάλος όγκος κεφαλαιακών εισροών, στην περίπτωση που γίνεται αδιάκριτα με σκοπό την αναζήτηση μεγαλύτερων αποδόσεων, δύναται να προκαλέσει αναταραχές στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Επιπλέον, τα ξένα κεφάλαια πιθανότατα να καταφέρουν να τροφοδοτήσουν τις τιμές των περιουσιακών στοιχείων, μετατρέποντας τα σε «φούσκες» και με αυτόν τον τρόπο να ενθαρρύνουν τους κινδύνους που προκύπτουν από εγχώριους μεσάζοντες με πολλά μετρητά.

Συχνός είναι επίσης ο φόβος που αφορά την απώλεια της νομισματικής αυτονομίας. Είναι γεγονός, πως πολλές φορές τα συμφέροντα που κατέχουν οι παγκόσμιοι επενδυτές δεν ταυτίζονται με αυτά που κατέχουν οι εκάστοτε φορείς

χάραξης εθνικής πολιτικής. Επιπλέον, πολλές φορές δεν είναι εφικτό να υπάρχει ταυτόχρονα μια σταθερή ισοτιμία συναλλάγματος, μια αυτονομία νομισματικής πολιτικής και παράλληλα ανοιχτές αγορές κεφαλαίου. Ωστόσο, οι επενδυτές, εγχώριοι και αλλοδαποί, οι οποίοι αναζητούν την ασφάλεια της κερδοφορίας σπάνια αποτρέπονται από ρυθμιστικούς περιορισμούς. Άλλωστε οι έλεγχοι κεφαλαίου έχουν τη δυνατότητα να συμβάλλουν άλλοτε αποτελεσματικά και άλλοτε όχι, σε ότι αφορά την αντιμετώπιση των παραπάνω φόβων/κινδύνων (Στρατηγάκου, 2016).

Τα τελευταία χρόνια, ιδιαίτερα κατά την περίοδο που ακολούθησε την κρίση του 2008, η ανανέωση της χρήσης των περιορισμών κεφαλαίων σε πολλές χώρες, οφείλεται σύμφωνα με την Grabel (2016a) σε πέντε βασικούς λόγους:

- Στην αύξηση των ολοένα και περισσότερο αυτόνομων αναπτυσσόμενων κρατών.
- Στην αυξανόμενη αυτοπεποίθηση σε ότι αφορά τη χάραξη νομισματικής πολιτικής αυτών των χωρών.
- Σε μια ρεαλιστική προσαρμογή του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου η οποία αφορά τον καθορισμό της γεωγραφίας της επιρροής τους.
- Στην ανάγκη για εφαρμογή ελέγχων όχι μόνο από χώρες που αντιμετωπίζουν αδυναμία ή κατάρρευση αλλά και από χώρες που δεν αντιμετώπιζαν προβλήματα κατά τη διάρκεια της κρίσης.
- Στην εξέλιξη των ιδεών που κατέχουν οι οικονομολόγοι και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (Μπουσκούτα, 2017).

1.2 Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα Κεφαλαιακών Περιορισμών

Σύμφωνα με τους Αδαμόπουλο κ. συν., (2016) ορισμένοι ισχυρίζονται ότι οι περιορισμοί κεφαλαίου αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα σε ότι αφορά την οικονομική ανάπτυξη και την αποτελεσματικότητα της αγοράς, ενώ άλλοι θεωρούν ότι αποτελούν ένα μέτρο ασφάλειας για την οικονομία. Πιο συγκεκριμένα, τα

επιχειρήματα υπέρ των ελέγχων κεφαλαίων περιλαμβάνουν διαδικασίες που μπορούν να μειώσουν τον κίνδυνο των χρηματοπιστωτικών κρίσεων και να μετριάσουν τις εξωτερικές αντι-οικονομίες (Ostry *et al.*, 2011). Επιπλέον, σύμφωνα με τους Reinhart και Rogoff, (2010) οι έλεγχοι κεφαλαίων που περιορίζουν την κατοχή ξένων περιουσιακών στοιχείων από μόνιμους κατοίκους μιας χώρας, διασφαλίζουν ότι τα εγχώρια κεφάλαια διατίθενται φθηνότερα από ότι αν οι κάτοικοι είχαν τη δυνατότητα επενδύσεων στο εξωτερικό, εξασφαλίζοντας έτσι για τις εγχώριες επιχειρήσεις και την εκάστοτε κυβέρνηση πρόσβαση σε φθηνά δάνεια από το εσωτερικό της χώρας.

Επιπλέον, ο Helleiner (2005) υποστηρίζει πως οι ανεξέλεγκτες εισροές κεφαλαίων δύναται να αποτελέσουν εμπόδιο σε ότι αφορά την οικονομική ανάπτυξη και ευημερία μιας χώρας, μιας και έχουν την τάση να δημιουργούν μη βιώσιμους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης. Το πρόβλημα συχνά είναι πιο έντονο στις αναπτυσσόμενες οικονομίες. Καθώς οι εισροές ξένων κεφαλαίων μετατρέπονται σε δάνεια εκφρασμένα σε ξένο νόμισμα, σε περίπτωση υποτίμησης του εγχώριου νομίσματος – όπως είναι η έξοδος ή μείωση του ύψους των ξένων κεφαλαίων - οι δόσεις που καθορίζονται για την αποπληρωμή των χρεών καταλήγουν να είναι υπερβολικά υψηλές, με αποτέλεσμα να βυθίζονται σε βαθιά ύφεση.

Σύμφωνα με τους Αδαμόπουλο και συν., (2016), τα επιχειρήματα κατά των Capital Controls, και υπέρ της ελεύθερης διακίνησης των κεφαλαίων δύναται να συνοψιστούν ως εξής:

- Χωρίς την επιβολή των περιορισμών, τα κεφάλαια έχουν τη δυνατότητα να διακινηθούν ελεύθερα προς τους περισσότερο παραγωγικούς τομείς που διαθέτει η εκάστοτε οικονομία, συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στην οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας ή ενός κλάδου (Galbraith, 2001).

- Με την ελεύθερη διακίνηση των κεφαλαίων οι αναπτυσσόμενες οικονομίες επωφελούνται από την εισροή ξένων επενδύσεων μιας και με αυτόν τον τρόπο τους δίνεται η δυνατότητα να επωφεληθούν από την ξένη τεχνοτροπία.

- Με την ελεύθερη διακίνηση των κεφαλαίων, κατά τη διάρκεια των περιόδων ύφεσης δίνεται στα κράτη η δυνατότητα να αντλήσουν κεφάλαια από τις αγορές της αλλοδαπής, στην περίπτωση που δεν υφίστανται έλεγχοι στο κεφάλαιο.

- Η έλλειψη περιορισμών κεφαλαίων δίνει τη δυνατότητα στους αποταμιευτές και τους δανειολήπτες να κάνουν αποτελεσματικότερη τη διαχείριση των κεφαλαίων τους, προσφέροντας περισσότερες επιλογές και ευκαιρίες, όπως είναι για παράδειγμα η επίτευξη καλύτερη επιτοκίου της αγοράς (Burda και Wyplosz, 2005).

- Με την επιβολή περιορισμών σε ότι αφορά τις κινήσεις των κεφαλαίων δημιουργούνται προβλήματα κατά τη διαδικασία διεξαγωγής εξαγωγών και εισαγωγών, όπως είναι για παράδειγμα οι καθυστερήσεις πραγματοποίησης των συναλλαγών, ο καθορισμός δυσμενέστερων όρων στις συναλλαγές κ.α

- Η δημιουργία προβλημάτων τα οποία προκύπτουν από την έλλειψη ρευστότητας. Για παράδειγμα δεν υπάρχει η δυνατότητα πώλησης προϊόντων ή παροχής υπηρεσιών σε εταιρικό πελάτη χωρίς την ύπαρξη internet banking (Στρατηγάκου, 2016).

- Οι περιορισμοί κεφαλαίου προσφέρουν στη χώρα που τους υιοθετεί το πλεονέκτημα μείωσης του κινδύνου φούσκας και ανατίμησης της συναλλαγματικής ισοτιμίας. Ωστόσο, υπάρχει η πιθανότητα να μεταφέρουν αυτούς τους κινδύνους σε άλλες χώρες. Η παραπάνω διαδικασία θα δημιουργούσε σημαντικές ανακατατάξεις σε άλλες οικονομίες καθώς και στις παγκόσμιες ροές κεφαλαίων, προκαλώντας έτσι μια επίδραση που είναι γνωστή ως «φούσκα στο γείτονα» (*bubble the neighbor*) η οποία μπορεί να μειώσει τον παγκόσμιο πλούτο (Forbes *et al.*, 2012).

Σύμφωνα με τη νεοκλασική άποψη, οι έλεγχοι κεφαλαίων αποτελούν ένα είδος αμφιλεγόμενων πολιτικών, μιας και έχουν τη δυνατότητα να αφαιρούν την πειθαρχία που κατέχουν οι διεθνείς αγορές. Πιο συγκεκριμένα, η θεωρία των ανοιχτών αγορών υποστηρίζει πως μέσω της απελευθέρωσης της κυκλοφορίας των κεφαλαίων με την ενίσχυση του ελεύθερου ανταγωνισμού επέρχεται η μείωση του κόστους τους, ενώ ταυτόχρονα τα χρηματοπιστωτικά συστήματα έχουν τη δυνατότητα να κερδίζουν σε ευελιξία και σε αποδοτικότητα. Ωστόσο οι επικριτές της εφαρμογής των ελέγχων κεφαλαίων υποστηρίζουν πως οι «ανοιχτές αγορές» έχουν τη δυνατότητα να εξασφαλίζουν την πειθαρχία της οικονομικής πολιτικής των κυβερνήσεων, με την χρηματοδότηση των κρατών και τον έλεγχο του κόστους δανεισμού (δηλαδή των επιτοκίων).

Ωστόσο με αυτόν τον τρόπο οι οικονομίες των κρατών αντιμετωπίζουν προβλήματα στην περίπτωση που τα χρέη τους αυξάνονται, στην περίπτωση που η

ανταγωνιστικότητά τους μειώνεται ή στην περίπτωση που προκύπτουν ελλείμματα, με αποτέλεσμα να προκαλούνται οικονομικές κρίσεις όπως αυτές που έλαβαν χώρα σε όλο τον κόσμο τα τελευταία χρόνια. Ωστόσο, η βασική αιτία εμφάνισης της οικονομικής κρίσης δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί πως ήταν η απελευθέρωση των αγορών. Σημαντικό ρόλο κατείχε επίσης και η αστάθεια που χαρακτήριζε τις διεθνείς κεφαλαιακές ροές, εξαιτίας των συνεχών «πακέτων ρευστότητας» (QE) των κεντρικών τραπεζών (Αδαμόπουλος, κ.συν., 2016).

Η απελευθέρωση των αγορών ωστόσο δεν προκαλεί απαραίτητα οικονομικές κρίσεις όπως υποστηρίζουν κάποιοι από τους επικριτές τους, σίγουρα όμως οι ελεύθερες οικονομίες επηρεάζονται σε αρκετά μεγάλο βαθμό από τις οικονομικές κρίσεις γιατί είναι περισσότερο εκτεθειμένες και αλληλοεξαρτώμενες από τις οικονομίες άλλων κρατών. Αναμφίβολα, τα κράτη που διαθέτουν απελευθερωμένες αγορές κεφαλαίων μπορούν να γίνουν πιο εύκολα θύματα των κερδοσκοπών, όπως έγινε στην περίπτωση των ασιατικών κρατών τα οποία οδηγήθηκαν στην κρίση αμέσως μετά το άνοιγμα των χρηματοπιστωτικών αγορών τους. Από τα παραπάνω κράτη εξαιρούνται η Κίνα και η Ινδία στα οποία εφαρμόστηκαν αυστηροί περιορισμοί και για τον λόγο αυτό δεν επηρεάστηκαν άμεσα από την κρίση.

Αντίθετα, η παγκοσμιοποίηση και η ενοποίηση των χρηματοπιστωτικών αγορών έχουν συμβάλλει σημαντικά στη χαλάρωση των κεφαλαιακών ελέγχων, μιας και η προσπάθεια να εισαχθεί μια οικονομία προς τα ξένα κεφάλαια δίνει στις επιχειρήσεις τη δυνατότητα ευκολότερης πρόσβασης και επιπλέον αυξάνει τη συνολική ζήτηση που κατέχουν τα εγχώρια εμπορεύματα. Επιπλέον, οι εκάστοτε φορείς άσκησης πολιτικής των κεφαλαιακών ροών όλης της υφηλίου, αναγκάζονται πολλές φορές να έχουν μια περισσότερο στενή συνεργασία, κυρίως μέσω των 20 μεγάλων οικονομιών (G20) με σκοπό την αντιμετώπιση και την περαιτέρω πρόληψη παρόμοιων προβλημάτων (Ostry *et al.*, 2010).

Συνοψίζοντας, ο έλεγχος κεφαλαίων θεωρείται πως είναι ιδιαίτερα χρήσιμος σε περιόδους όπου επικρατεί αναστάτωση στις διεθνείς αγορές, καθώς τότε η οικονομία της εκάστοτε χώρας που αποφασίζει να επιβάλλει τους ελέγχους κεφαλαίων, προστατεύεται από κινδύνους μετάδοσης. Στην περίπτωση που οι οικονομικές συνθήκες της χώρας είναι θετικές και διαθέτουν αναπτυξιακή τάση, οι έλεγχοι κεφαλαίων δύναται να προκαλέσουν επιβράδυνση της πορείας της οικονομίας και να

αποτελέσουν ανασταλτικό παράγοντα σε ότι αφορά την ανάπτυξη και την ευημερία της χώρας.

Οι αυστηροί έλεγχοι κεφαλαίων πιο συχνά συναντώνται στις αναπτυσσόμενες οικονομίες, οι οποίες διαθέτουν αποθεματικά κεφάλαια χαμηλότερα και για τον λόγο αυτό έχουν περισσότερες πιθανότητες να παρουσιάσουν οικονομική αστάθεια. Ωστόσο, σύμφωνα με τους Αδαμόπουλο και συν., (2016) οι μεγαλύτερες οικονομίες σε παγκόσμιο επίπεδο έχουν την τάση να εφαρμόζουν μια φιλελεύθερη πολιτική ελέγχου του κεφαλαίου ενώ ταυτόχρονα έχουν λάβει τα απαραίτητα μέτρα πρόληψης κατά της μαζικής εξόδου κεφαλαίων (εκροών) σε περίπτωση ξεσπάσματος χρηματοπιστωτικής κρίσης ή μαζικής κερδοσκοπικής επίθεσης στο εγχώριο νόμισμα.

1.3 Συνέπειες της επιβολής των capital controls στην αύξηση των ηλεκτρονικών συναλλαγών

Σύμφωνα με έρευνα που έλαβε χώρα από το Εργαστήριο Ηλεκτρονικού Εμπορίου και Ηλεκτρονικού Επιχειρείν (ELTRUN) του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών (Δουκίδης Γ. και Λεκάκος Γ., 2015) αναφέρεται πως η Ελλάδα υστερεί στη χρήση ηλεκτρονικών μέσων πληρωμής συγκριτικά με άλλες χώρες της Ευρώπης. Πιο συγκεκριμένα, στην Ελλάδα κατά το έτος 2015 αναφέρεται πως μόλις το 6% των συνολικών πληρωμών πραγματοποιείται με τη χρήση πιστωτικών ή χρεωστικών καρτών τη στιγμή που το αντίστοιχο ποσοστό συναλλαγών στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μεγαλύτερο από 24%.

Η ίδια έρευνα επίσης αναφέρει πως μετά τον Ιούνιο του 2015 και την επιβολή των capital controls στην οικονομία, το πρόβλημα ρευστότητας που προέκυψε το οποίο προκάλεσε την έλλειψη μετρητών στην αγορά, οδήγησε στην αύξηση χρήσης των υπηρεσιών διαδικτυακής τραπεζικής. Στα ευρήματα της ίδιας έρευνας περιλαμβάνεται επίσης ο σημαντικός ρόλος που έπαιξε στην παροχή υψηλής ποιότητας ηλεκτρονικών υπηρεσιών η παροχή ασφάλειας στις συναλλαγές.

Σύμφωνα με έρευνα που διεξήχθη το 2011, οι υψηλοί ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης συνδέονται με τη συχνότερη χρήση των ηλεκτρονικών μέσων πληρωμών (Government E-Payments Adoption Ranking, 2011). Με βάση τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την παραπάνω έρευνα, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σχετίζεται θετικά με το ύψος των ηλεκτρονικών πληρωμών με αποτέλεσμα σε συνθήκες ανάπτυξης οι ηλεκτρονικές συναλλαγές να είναι περισσότερο συχνές. Αντίθετα, η ίδια έρευνα αναφέρει πως σε συνθήκες οικονομικής ύφεσης η χρήση μετρητών υπερτερεί σε συχνότητα της χρήσης των ηλεκτρονικών μέσων.

Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια και σύμφωνα με όσα ορίζει το ευρωπαϊκό πλαίσιο σχετικά με τις συναλλαγές, είναι σε ενέργεια το σχέδιο για έναν Ενιαίο Χώρο Πληρωμών σε Ευρώ (Single Euro Payments Area- SEPA). Αναμφίβολα, το εν λόγω θεσμικό πλαίσιο προσφέρει τη δυνατότητα κινήτρων σχετικά με τη μείωση της χρήσης μετρητών και ορίζοντας διατάξεις ώστε να καταστεί υποχρεωτική η παροχή της δυνατότητας πληρωμής με κάρτα.

Σύμφωνα με τους Γκίκα και Χυζ (2016) η διαδικασία μετάβασης από το παραδοσιακό χαρτονόμισμα στο τραπεζικό χρήμα - το οποίο αποτελεί κατά βάση χρηματικές αξίες οι οποίες αναγράφονται στους εκάστοτε τραπεζικούς λογαριασμούς μέσω της διαδικασίας χορήγησης πιστώσεων - μοιάζει αρκετά με τη διαδικασία μετάβασης που έλαβε χώρα από τη χρήση του χρυσού στη χρήση του χαρτονομίσματος. Πιο συγκεκριμένα, η διαδικασία μέσω της οποίας λάμβανε χώρα η κατάθεση χαρτονομισμάτων στα ταμεία της εκάστοτε τράπεζας είχε ως αποτέλεσμα την έκδοση του λεγόμενου τραπεζικού χρήματος.

Είναι γεγονός πως η σταδιακή κατάργηση των μετρητών περιλαμβάνει σημαντικά πλεονεκτήματα. Ένα από τα πλεονεκτήματα της κατάργησης των μετρητών είναι πως θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της πλαστογράφησης. Η αντιμετώπιση της πλαστογράφησης αλλά και της έντονης χρήσης μετρητών θα μπορούσε κατ' επέκταση να μειώσει τα επίπεδα της εγκληματικότητας σε κοινωνικό επίπεδο. Επιπλέον, η κατάργηση των μετρητών θα συνέβαλλε σημαντικά σε ότι αφορά την αντιμετώπιση του προβλήματος της φοροδιαφυγής.

Σύμφωνα με τον Roggof, (2016) η χρήση των μετρητών στις δυτικές αναπτυγμένες κοινωνίες ευνοεί ιδιαίτερα την παρανομία και τη φοροδιαφυγή. Ο Roggof, (2016) επίσης αναφέρει πως στις περισσότερες χώρες, πάνω από τις μισές συναλλαγές που

διεξάγονται με μετρητά είναι αδήλωτες. Τα χαρτονομίσματα που διαθέτουν υψηλή ονομαστική αξία έχουν ως αποτέλεσμα να ενισχύουν την εγκληματικότητα. Συνολικά στην Ευρώπη υπολογίζεται πως κυκλοφορούν χαρτονομίσματα των 500 ευρώ με συνολική αξία 295 δισ. ευρώ. Το ποσό του ενός εκατομμυρίου ευρώ των χαρτονομισμάτων αυτών υπολογίζεται πως ζυγίζει μόλις 2,2 κιλά.

Με σκοπό την καταπολέμηση της εγκληματικότητας και της διακίνησης παράνομου χρήματος η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) πρότεινε την κατάργηση και την απόσυρση του χαρτονομίσματος των 500 ευρώ από την αγορά. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα όρισε πως στα τέλη του 2018 το χαρτόνισμα των 500 ευρώ πρόκειται να σταματήσει να εκδίδεται. Είναι γεγονός, πως με την κατάργηση των μετρητών δεν θα μπορούσε να λάβει χώρα καμία συναλλαγή χωρίς να συνοδεύεται από την έκδοση του κατάλληλου παραστατικού. Η παραπάνω διαδικασία θα συνέβαλε σημαντικά αφενός στην καταπολέμηση της παραοικονομίας και της φοροδιαφυγής και αφετέρου στην αύξηση των εσόδων του κράτους.

Ωστόσο, σύμφωνα με όσα αναφέρουν οι Γκίκας και Χυζ (2016) το χρήμα στην παραδοσιακή του μορφή, δηλαδή η χρήση των κερμάτων ή των χαρτονομισμάτων σε ότι αφορά τις καθημερινές συναλλαγές μικρών κυρίως χρηματικών ποσών θεωρείται ιδιαίτερα αναγκαίο. Το πρόβλημα στις συναλλαγές που λαμβάνουν χώρα με τη χρήση μετρητών αρχίζει να υφίσταται όταν οι πληρωμές αφορούν μεγάλα χρηματικά ποσά. Σε αυτές τις περιπτώσεις η χρήση των συναλλαγών που αφορούν μεγάλα χρηματικά ποσά δημιουργούν προβλήματα στους συναλλασσόμενους και συχνά θέτει προβλήματα σε ότι αφορά την ομαλή εξέλιξη των συναλλαγών.

Ανάμεσα στα πλεονεκτήματα της κατάργησης των μετρητών είναι και η προστασία του περιβάλλοντος. Τα τελευταία χρόνια γίνονται πολλές προσπάθειες για την προστασία του περιβάλλοντος όπως είναι για παράδειγμα η επιβολή περιβαλλοντικού τέλους από τη διάθεση πλαστικής σακούλας, η σταδιακή κατάργηση των πλαστικών κ.α. Αντίστοιχα, για την έκδοση των κερμάτων και των χαρτονομισμάτων απαιτείται ο κατάλληλος εξοπλισμός και η χρήση των απαραίτητων πρώτων υλών για την έκδοση. Αντίθετα, οι ηλεκτρονικές συναλλαγές διαθέτουν από τη φύση τους μικρότερο περιβαλλοντικό αποτύπωμα. Επιπλέον, δεν θα πρέπει να γίνεται παράβλεψη της προστασίας της υγείας των χρηστών μιας και

αμφότερα τα κέρματα και τα χαρτονομίσματα φέρουν στις επιφάνειές τους χιλιάδες μικρόβια, ιδιαίτερα όσα κυκλοφορούν σε τροπικές χώρες (Orji *et al.*, 2012).

Παράλληλα, ο Roggof (2016) επίσης αναφέρει πως η διακίνηση των χαρτονομισμάτων και των κερμάτων αποτελεί μια διαδικασία η οποία έχει πολύ σημαντικό κόστος για τα πιστωτικά ιδρύματα και τις κεντρικές τράπεζες. Επιπλέον, πέρα από το κόστος που απαιτείται προκύπτουν επίσης κατά τη μεταφορά και σημαντικά θέματα ασφαλείας. Αποτέλεσμα των παραπάνω είναι η μετακίνηση ενός σημαντικού μέρους του κόστους μεταφοράς στους πελάτες. Παράλληλα, μια παράπλευρη ωφέλεια που προκύπτει από τη μείωση της χρήσης μετρητών είναι και η αύξηση του αποθέματος χρήματος που είναι διαθέσιμο στα πιστωτικά ιδρύματα γεγονός που δύναται να δώσει ώθηση στην διάθεση κονδυλίων για εμπορικούς σκοπούς.

Επιπλέον, η σταδιακή κατάργηση των μετρητών είναι γεγονός πως θα προωθήσει τη χρήση του πλαστικού χρήματος και των ηλεκτρονικών συναλλαγών. Αναμφίβολα, η διενέργεια των συναλλαγών με ηλεκτρονικό τρόπο παρέχει ασφάλεια καθώς και διαφάνεια στις συναλλαγές. Όλες οι συναλλαγές που διεξάγονται είναι διαθέσιμες και άμεσα προσβάσιμες σε ένα ηλεκτρονικό αρχείο καταγραφών. Επιπλέον, οι ηλεκτρονικές συναλλαγές προσφέρουν πολλές φορές τη δυνατότητα άμεσης εξόφλησης των υποχρεώσεων χωρίς να απαιτείται η φυσική παρουσία των συναλλασσομένων. Ακόμη, οι πιστωτικές κάρτες δίνουν τη δυνατότητα στους χρήστες να χρησιμοποιούν ποσά τα οποία δεν είναι διαθέσιμα στους λογαριασμούς τους αλλά πρόκειται να καταβληθούν σε μεταγενέστερο χρόνο.

Ωστόσο, πέρα από τα πλεονεκτήματα που περιλαμβάνει η κατάργηση των μετρητών οφείλουν να επισημανθούν και οι αρνητικές επιπτώσεις που περιλαμβάνονται στην κατάργηση των μετρητών. Σύμφωνα με τους Horstmann *et al.*, (2016) μια από τις πιο σημαντικές επιπτώσεις της κατάργησης των μετρητών είναι η αδυναμία διατήρησης της ανωνυμίας στις συναλλαγές, την οποία παρέχει η παραδοσιακή μέθοδος συναλλαγών με τη χρήση φυσικού χρήματος. Αποτέλεσμα των παραπάνω είναι να πλήττεται σταδιακά η ιδιωτικότητα όσων κάνουν χρήση πλαστικού χρήματος και επίσης πραγματοποιούν ηλεκτρονικές συναλλαγές.

Πιο συγκεκριμένα, με τη χρήση πλαστικού χρήματος γίνονται γνωστές οι καταναλωτικές συνήθειες του κοινού και πολλές φορές οι πληροφορίες είναι διαθέσιμες όχι μόνο από τα τραπεζικά ιδρύματα αλλά και από άλλους φορείς ή επιχειρήσεις, οι οποίες ενδέχεται να επεξεργαστούν τα παραπάνω στοιχεία για διάφορους – κυρίως στατιστικούς – σκοπούς. Επιπλέον, οι προσωπικές αυτές πληροφορίες των χρηστών ενδέχεται σε κάποιες περιπτώσεις – εξαιτίας της έλλειψης δικλίδων ασφαλείας – να υποκλαπούν και να χρησιμοποιηθούν για διάφορους σκοπούς χωρίς τη θέληση των χρηστών. Ο Χαβρές (2017) αναφέρει πως η παραπάνω διαδικασία δύναται να οδηγήσει τα τραπεζικά ιδρύματα στην απόκτηση μοναδικής δύναμης πληροφοριών στην οικονομία.

Παράλληλα, ένα ακόμη μειονέκτημα της κατάργησης των μετρητών είναι σύμφωνα τους Sprenger and Stavins, (2008) η τάση που έχουν όσοι χρησιμοποιούν πλαστικό χρήμα στο να ξοδεύουν περισσότερο και ως αποτέλεσμα να μην μπορούν να ελέγξουν τα διαθέσιμα χρηματικά τους ποσά το ίδιο εύκολα με το αν χρησιμοποιούσαν μετρητά. Εκτός των άλλων σύμφωνα με τους Geanakoplos *et al.*, (2010) η πολύ συχνή χρήση του πλαστικού χρήματος αφενός αυξάνει την αποδοτικότητα των συναλλαγών, αφετέρου έχει τη δυνατότητα να αυξήσει επίσης τα επίπεδα του πληθωρισμού, μιας και η ταχύτητα με την οποία κυκλοφορεί το πλαστικό χρήμα είναι πολύ μεγάλη. Σε πολλές περιπτώσεις οι κεντρικές τράπεζες έχουν τη δυνατότητα της παρέμβασης με σκοπό να μειώσουν την προσφορά χρήματος. Με αυτόν τον τρόπο ωστόσο υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να χαθούν τα ενδεχόμενα κέρδη αποδοτικότητας που προκύπτουν από τις συναλλαγές. Επιπλέον, πολλές φορές η αδυναμία των χρηστών σε ότι αφορά την εξόφληση των πιστωτικών καρτών δύναται να οδηγήσει σε υψηλά επίπεδα πληθωρισμού και σε μειωμένη αποδοτικότητα.

Αναμφίβολα, η κατάργηση των μετρητών πρόκειται να οδηγήσει σε περισσότερο αυστηρά μέτρα εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων. Σύμφωνα με τον Οδηγό Τραπεζικής Εποπτείας (2014) ο εποπτικός μηχανισμός αποτελείται από τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (EEM) ο οποίος περιλαμβάνει την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα καθώς και τις εκάστοτε εθνικές αρμόδιες αρχές των κρατών μελών. Ο EEM έχει την ευθύνη της εφαρμογής προληπτικών μέτρων εποπτείας όλων των πιστωτικών ιδρυμάτων που δραστηριοποιούνται στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Επιπλέον, ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός διασφαλίζει πως όσα ορίζονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση σε ότι αφορά την εφαρμογή προληπτικής εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων εφαρμόζεται με κάθε λεπτομέρεια, παρέχοντας υψηλά επίπεδα ποιότητας, συνέπεια και αποτελεσματικότητα. Οι βασικοί στόχοι του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού είναι:

- Η ασφάλεια και η εξέλιξη του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος
- Η ενίσχυση της χρηματοπιστωτικής ολοκλήρωσης και σταθερότητας
- Η διασφάλιση της αποτελεσματικής εποπτείας.

Για το έτος 2018 σύμφωνα με όσα ορίζει Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, ένας από τους βασικούς άξονες του προγράμματος εποπτείας αφορά τα αρχικά τα επιχειρηματικά μοντέλα και τους λοιπούς παράγοντες που έχουν τη δυνατότητα να επηρεάζουν την κερδοφορία. Σύμφωνα με όσα ορίζουν εποπτικές προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για το έτος 2018, ιδιαίτερη σημασία θα δοθεί στην πορεία της εξέλιξης της κερδοφορίας των τραπεζικών ιδρυμάτων στο υφιστάμενο περιβάλλον. Επιπλέον, πρόκειται να γίνει έλεγχος σχετικά με τις επιδράσεις που θα μπορούσε να προκαλέσει το επιτόκιο στο τραπεζικό χαρτοφυλάκιο.

Μια ακόμη προτεραιότητα σε ότι αφορά το πρόγραμμα εποπτείας είναι ο πιστωτικός κίνδυνος. Είναι γεγονός πως πολλά είναι τα τραπεζικά ιδρύματα τα οποία καταγράφουν υψηλά ποσοστά ύπαρξης μη εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ), ο έλεγχος των οποίων είναι ιδιαίτερα σημαντικός σε ότι αφορά τη βιωσιμότητα των τραπεζικών ιδρυμάτων. Τα ΜΕΔ επηρεάζουν σημαντικά τις τραπεζικές χορηγήσεις προς την οικονομία μιας και έχουν τη δυνατότητα να επηρεάζουν τα διαθέσιμα κεφάλαια και τη χρηματοδότηση, να προκαλούν μείωση της κερδοφορίας και να καθιστούν δύσκολη την παροχή πιστώσεων απέναντι στα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις.

Παράλληλα, στους βασικούς άξονες του προγράμματος εποπτείας περιλαμβάνονται επίσης η διαχείριση κινδύνων καθώς και ο έλεγχος των δραστηριοτήτων που περιλαμβάνουν πολλαπλές διαστάσεις κινδύνου. Συνοψίζοντας, είναι γεγονός πως το χρήμα πέρα από τις βασικές του λειτουργίες έχει τη δυνατότητα να επηρεάζει πολλά οικονομικά μεγέθη της οικονομίας. Οι Γκίκας και Χυζ (2016) χαρακτηριστικά αναφέρουν πως οι μεταβολές σε ότι αφορά τη διαθέσιμη κάθε φορά

ποσότητα του χρήματος καθώς και την ταχύτητα με την οποία κυκλοφορεί δύναται να επηρεάσουν κατά περίπτωση τον πληθωρισμό, την απασχόληση, το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν, τον τρόπο διανομής του εισοδήματος κ.α. Επιπλέον, η ποσότητα του χρήματος που θεωρείται κάθε φορά πως είναι απαραίτητη σε μια οικονομία εξαρτάται από το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν κάθε χώρας καθώς και από την ταχύτητα με την οποία κυκλοφορεί κάθε φορά το χρήμα.

Η απαραίτητη ποσότητα που πρέπει να υφίσταται κάθε φορά στην οικονομία πρέπει να είναι ανάλογη με αυτή που χρειάζεται για να μπορούν οι χρηματικές δαπάνες να απορροφούν το παραγόμενο προϊόν σε συνθήκες πλήρους απασχόλησης. Στην περίπτωση που η ποσότητα του χρήματος είναι μικρότερη από την ποσότητα που απαιτείται για την ανάγκη διενέργειας των συναλλαγών αυτό οδηγεί την οικονομία στο στάδιο της ύφεσης, το οποίο περιλαμβάνει μείωση των ευκαιριών απασχόλησης και ανεργίας. Αντίθετα, στην περίπτωση που η ποσότητα του χρήματος είναι μεγαλύτερη από αυτή που απαιτείται, από έχει ως αποτέλεσμα να προκαλούνται τάσεις πληθωρισμού στην οικονομία (Γκίκας και Χυζ, 2016).

Είναι γεγονός πως μια οικονομία για να καταφέρει να λειτουργήσει με τον σωστό τρόπο και αποτελεσματικά χρειάζεται να υπάρχει ομαλή ροή του χρήματος και επιπλέον είναι απαραίτητη και η άσκηση της κατάλληλης κάθε φορά νομισματικής πολιτικής (Γκίκας και Χυζ, 2016).

Κεφάλαιο 2^ο

Η εφαρμογή των capital controls σε περιόδους οικονομικής κρίσης

2.1 Η περίπτωση της Κύπρου

Η Κύπρος είναι μια από τις πρώτες χώρες της ευρωζώνης η οποία εφάρμοσε κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης που βίωσε το μέτρο που αφορά τους περιορισμούς κεφαλαίου. Τα πρώτα προβλήματα στην οικονομία της Κύπρου έκαναν την εμφάνισή τους το Σεπτέμβριο του 2011 με τις σταδιακές υποβαθμίσεις της χώρας από μεγάλους οίκους αξιολογήσεων. Μια από τις πιο σημαντικές αιτίες της υποβάθμισης της χώρας ήταν η συμμετοχή των Κυπριακών Τραπεζών σε ότι αφορά τα ομόλογα του Ελληνικού δημοσίου στα οποία εφαρμόστηκε κούρεμα. Η κυβέρνηση της χώρας στην προσπάθειά της να σταθεροποιήσει το χρηματοπιστωτικό της σύστημα έλαβε δάνειο από τη Ρωσία. Στη συνέχεια αιτήθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο με σκοπό την ένταξη της στον Ευρωπαϊκό μηχανισμό στήριξης.

Το 2013, οι έλεγχοι που εφαρμόστηκαν σε ότι αφορά τις εκροές κεφαλαίων ήταν εξαιρετικά αυστηροί και επιπλέον εφαρμόστηκε και κούρεμα στις καταθέσεις. Οι διατάξεις που αφορούσαν τους ελέγχους κεφαλαίων περιλάμβαναν επίσης και διατάξεις επαναπατρισμού, σύμφωνα με τις οποίες το σύνολο των κατοίκων της χώρας είχαν την υποχρέωση να μεταφέρουν στη χώρα τα χρηματικά ποσά που η προέλευσή τους ήταν από εξαγωγές ή από την πώληση περιουσιακών στοιχείων τα οποία βρίσκονται εντός της Δημοκρατίας σε διάστημα δύο εβδομάδων από την απόκτησή τους.

Σύμφωνα με τον Grabel (2016) ανάμεσα στα πιο σημαντικά έκτακτα μετρά που έλαβε η Κύπρος με σκοπό να εφαρμόσει τους περιορισμούς κεφαλαίων ήταν:

- Η απαγόρευση της πρόωρης κατάργησης των προθεσμιακών καταθέσεων.
- Η απαγόρευση και πολλές φορές και ο περιορισμός στις συναλλαγές που πραγματοποιούνται χωρίς μετρητά.
- Η υποχρεωτική εφαρμογή αναθεώρησης των ημερομηνιών κατά τις οποίες οριζόταν η λήξη κάθε φορά των προθεσμιακών καταθέσεων.
- Το κούρεμα των καταθέσεων (επιβάλλεται ποσοστό 6,7% για καταθέσεις έως 100.000 € και ποσοστό 9,9% για καταθέσεις μεγαλύτερες των 100.000 €).
- Οι περιορισμοί σε ότι αφορά τις αναλήψεις σε μετρητά (το ημερήσιο όριο αναλήψεων ορίζεται στα 500€).
- Η μετατροπή των καταθέσεων που αντιστοιχούν σε λογαριασμούς όψεως ή σε τρεχούμενους σε καταθέσεις προθεσμίας.
- Η απαγόρευση και σε πολλές περιπτώσεις και ο περιορισμός σε ότι αφορά τη δημιουργία νέων λογαριασμών.

Η Κύπρος κατάφερε με την εφαρμογή του κατάλληλα διαμορφωμένου προγράμματος συμμόρφωσης να αποκαταστήσει την αξιοπιστία της και σταματήσει η επιβολή των περιορισμών κεφαλαίων τον Απρίλιο του 2015.

2.2 Η περίπτωση της Ισλανδίας

Η χώρα της Ισλανδίας πριν από την εμφάνιση των πρώτων στοιχείων της κρίσης χαρακτηριζόταν από μηδενικό έλλειμμα και χρέος και η ανεργία ανερχόταν μόλις στο 1%. Με την πάροδο της κρίσης, η ανεργία αυξήθηκε στο 9,3% και σήμερα κατάφερε να υποχωρήσει στο 3%. Ωστόσο, οι κατάλληλα οργανωμένες κοινωνικές υπηρεσίες του κράτους συνέβαλλαν σημαντικά στη βοήθεια των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού με σκοπό την επιβίωσή τους. Παράλληλα, ανάμεσα στα βασικά προβλήματα που αντιμετώπισαν οι πολίτες της Ισλανδίας ήταν και η αποπληρωμή των στεγαστικών τους δανείων, τα οποία ήταν κυμαινόμενα και άμεσα συνδεδεμένα με τον πληθωρισμό.

Επιπλέον, η κυβέρνηση της χώρας και η Κεντρική Τράπεζα της Ισλανδίας είχαν την πρόθεση να εφαρμόσουν μια νομισματική και οικονομική πολιτική θέλοντας να

επιτύχουν σταθερότητα σε ότι αφορά τη συναλλαγματική ισοτιμία και διάφορα άλλα οικονομικά θέματα. Στη συνέχεια, το 2008, επιβλήθηκαν έλεγχοι κεφαλαίου με σκοπό να αποτρέψουν μια μαζική εκροή κεφαλαίων από ξένους επενδυτές, οι οποίοι διέθεταν συμμετοχές στην οικονομία της χώρας μετά την κατάρρευση του χρηματοπιστωτικού τομέα. Ανάμεσα στους ελέγχους που επιβλήθηκαν ήταν:

- Η απαγόρευση σε ότι αφορά τις επενδύσεις σε κινητά χρηματοπιστωτικά μέσα (κινητές αξίες, επενδυτικά κεφάλαια, μέσα χρηματαγοράς κ.α) που εκφράζονται σε ξένο νόμισμα.
- Η απαγόρευση της έκδοσης και πώλησης χρηματοοικονομικών μέσων, όπου ο εκάστοτε διακανονισμός διεξάγεται σε νόμισμα διαφορετικό από το νόμισμα έκδοσης.
- Ο περιορισμός στο επιτρεπόμενο ποσό δανεισμού ανά έτος (το δάνειο που δύναται να πάρει κάθε συμβαλλόμενος δεν μπορεί να υπερβαίνει τις 10.000.000 κορόνες ή ισοδύναμο ποσό που ανάγεται σε ξένο νόμισμα).
- Η υποχρέωση υποβολής του ξένου νομίσματος στον χρηματοπιστωτικό οργανισμό σε χρονικό διάστημα που ορίζεται σε δύο εβδομάδες από την στιγμή της απόκτησης του ανάλογου νομίσματος.
- Ο περιορισμός σε ότι αφορά τις αναλήψεις από λογαριασμούς οι οποίοι είναι διαθέσιμοι σε ξένο νόμισμα στην Ισλανδία ή σε αγορές ξένου συναλλάγματος από χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς που δραστηριοποιούνται στην Ισλανδία.
- Ο περιορισμός σε ότι αφορά τις εξαγωγές ξένου νομίσματος με τη μορφή μετρητών (τα επιτρεπτά ποσά ανέρχονται στις 500.000 κορόνες ή σε ισοδύναμο ποσό άλλου νομίσματος) ανά δικαιούχο ανά μήνα.

Η πορεία της οικονομίας της Ισλανδίας σημείωσε ρυθμούς ανάπτυξης και το έτος 2016 το ΑΕΠ της χώρας έφτασε στο 7,2%. Στην αύξηση του ΑΕΠ συνέβαλλαν οι δαπάνες των νοικοκυριών και οι λοιπές επενδύσεις που έλαβαν χώρα. Παράλληλα, τα επίπεδα της ανεργίας περιορίστηκαν και ο πληθωρισμός της χώρας κατάφερε να τεθεί υπό έλεγχο. Αναμφίβολα η περίπτωση της Ισλανδίας αποτέλεσε ένα σημαντικό παράδειγμα σχετικά με τον τρόπο που η Ευρώπη διαχειρίστηκε την περίπτωση του χρέους της.

2.3 Η περίπτωση της Χιλής

Η Χιλή αποτελεί μια χώρα της Λατινικής Αμερικής η οποία έχει εφαρμόσει διάφορα μέτρα για μπορέσει να πετύχει τη διαχείριση των ροών κεφαλαίων της σε αρκετές περιπτώσεις στην ιστορία της. Η πρώτη εμπειρία εφαρμογής ελέγχων κεφαλαίων από τη Χιλή ήταν το 1978 η οποία είχε διάρκεια έως το 1982. Η δεκαετία του 1980 χαρακτηρίστηκε από έντονα φαινόμενα οικονομικής κρίσης στη Λατινική Αμερική. Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας αυτής οι χώρες της Λατινικής Αμερικής δεν κατάφεραν να διατηρήσουν την πρόσβαση που διέθεταν στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές. Επιπλέον, οι ξένοι επενδυτές και οι άλλες χώρες έγιναν δύσπιστες σε ότι αφορά τη διεξαγωγή επενδύσεων στην περιοχή.

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990, η Λατινική Αμερική ήταν και πάλι σε θέση να προσελκύσει ξένα κεφάλαια. Ωστόσο από το 1992, οι χώρες της περιοχής άρχισαν να ανησυχούν για τις πιθανές επιπτώσεις της υπεραφθονίας των εισροών κεφαλαίων που συνέχισαν να αυξάνονται έως και το 2011. Το φαινόμενο αυτό είχε σύμφωνα με τον Edwards, (1998) ως αποτέλεσμα να στραφούν πολλές χώρες της Λατινικής Αμερικής, συμπεριλαμβανομένης και της Χιλής στην άσκηση ελέγχων κεφαλαίων στην προσπάθειά τους να επιτύχουν μείωση στις εισροές κεφαλαίων και να ελαχιστοποιήσουν την ανατίμηση των νομισμάτων τους. Ομοίως, μετά την πρόσφατη παγκόσμια οικονομική κρίση, η Χιλή παρενέβη στις αγορές συναλλάγματος θέλοντας να ισορροπήσει τις απότομες ανατιμήσεις των συναλλαγματικών ισοτιμιών και εισροών κεφαλαίου (Baumann και Gallagher 2012).

Η δεύτερη εφαρμογή των ελέγχων κεφαλαίων στη χώρα είχε μεγαλύτερη διάρκεια. Επιβλήθηκε το έτος 1991 και είχε διάρκεια έως και το 1998. Ανάμεσα στους βασικότερους λόγους για τους οποίους η Χιλή πήρε την απόφαση να εφαρμόσει τους περιορισμούς κεφαλαίου κατά τα παραπάνω έτη ήταν σύμφωνα με τους Ghosh and Qureshi (2016) οι εξής:

- Η πρόληψη της αποσταθεροποίησης της οικονομίας.
- Η αποτροπή των δυνητικά ασταθών εισροών κεφαλαίου.
- Η αποφυγή να λάβει χώρα η ανατίμηση του εθνικού νομίσματος.

Η Κεντρική Τράπεζα της Χιλής είχε την πεποίθηση πως ο περιορισμός των εισροών κεφαλαίων ενδεχομένως να μπορούσε να ενισχύσει τη μακροοικονομική σταθερότητα της χώρας, μιας και τα ποσά των κεφαλαίων που επιτρέπονται να φύγουν από τη χώρα σε περίπτωση κρίσης θα ήταν σχετικά χαμηλά (De Gregorio and Labbe, 2011). Επιπλέον, ένας ακόμη λόγος εφαρμογής των κεφαλαίων ήταν πως η Χιλή πίστευε πως η εφαρμογή των περιορισμών κεφαλαίων θα συνέβαλλε στην περιστολή και στη μεταβολή της σύνθεσης των διεθνών ροών κεφαλαίου οι οποίες ενδεχομένως να μπορούσαν να επηρεάσουν το εσωτερικό της χώρας. Επίσης, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, ο Neely (1999) αναφέρει πως η χώρα θεωρούσε πως με τον περιορισμό των εισροών κεφαλαίων, θα μπορούσε να αντισταθμίσει την ανατίμηση του νομίσματός της, η οποία προέρχεται κατά βάση από τη νομισματική επέκταση και την αύξηση του εγχώριου πληθωρισμού.

Τα ειδικά μέτρα που εφάρμοσε η Χιλή αφορούσαν αλλαγές που επιβλήθηκαν στο καθεστώς άμεσων επενδύσεων και των ροών χαρτοφυλακίου. Η κυβέρνηση της χώρας το 1991 έλαβε την απόφαση οι άμεσες επενδύσεις να υπόκειντο σε υποχρέωση παραμονής τριών ετών, η οποία δύο χρόνια μετά μειώθηκε σε ένα χρόνο παραμονής. Απόφαση των αρχών της Χιλής ήταν επίσης η θέσπιση της άμισθης υποχρέωσης τήρησης ελάχιστων αποθεματικών (URR). Το URR ορίστηκε σε 20% το 1991 και στη συνέχεια αυξήθηκε σε 30% το 1992 (Valdés-Prieto και Soto, 1998). Επιπλέον, παρότι οι εμπορικές πιστώσεις αποκλείστηκαν από την URR, οι εισροές κατάφεραν να επεκταθούν για πρώτη φορά το 1992 και στη συνέχεια και πάλι το 1995, για να συμπεριλάβουν τις καταθέσεις σε ξένο νόμισμα και τα κέρδη που προκύπτουν από τις μετοχές (Cowan και de Gregorio, 2007). Το προκύπτον αποτέλεσμα του «encaje» ήταν ένα είδος φόρου επί των βραχυπρόθεσμων εισροών ξένων κεφαλαίων έναντι των μακροπρόθεσμων ροών (Corden, 2002).

2.4 Η περίπτωση της Βραζιλίας

Είναι γεγονός πως οι έλεγχοι σε ότι αφορά τις εκροές κεφαλαίων καταλαμβάνουν ένα μεγάλο μέρος της ιστορίας της Βραζιλίας, μιας και για πολλά χρόνια στη χώρα επικρατούσε κλίμα οικονομικής καταστολής. Κατά το έτος 1991, τα πραγματικά επιτόκια σημείωσαν σημαντική αύξηση με σκοπό να ενισχυθεί η συγκέντρωση των συναλλαγματικών διαθέσιμων. Το 1993 άρχισε η εφαρμογή των πρώτων ελέγχων σχετικά με τις εισροές κεφαλαίων. Σε αντίθεση με τους ελέγχους κεφαλαίων που εφαρμόστηκαν στη Χιλή ή την Κολομβία, οι οποίοι έλαβαν τη μορφή των μη καταβληθέντων αποθεματικών, οι έλεγχοι κεφαλαίου που επιβλήθηκαν στη Βραζιλία είχαν τη μορφή φόρου επί της αντίστοιχης συναλλαγματικής ισοτιμίας κατά την πρώτη είσοδο των κεφαλαίων στη χώρα.

Ωστόσο, το πιο σύνηθες φαινόμενο στις περισσότερες χώρες ήταν η χρήση μη αμειβόμενων υποχρεωτικών αποθεματικών αντί για φόρους με σκοπό την αποθάρρυνση των εισροών. Η περίπτωση της Βραζιλίας είναι μοναδική εξαιτίας του γενικού φόρου (IOF) που έχει επιβληθεί. Επιπλέον, η υφιστάμενη εκτελεστική εξουσία ήταν σε θέση να επεκτείνει τις δραστηριότητές της για την κάλυψη ορισμένων πράξεων συναλλάγματος καθώς και για την αλλαγή των ποσοστών των επιτοκίων, με διάταγμα και χωρίς να απαιτείται η έγκριση του Κογκρέσου.

Το έτος 2008, η Βραζιλία έλαβε την απόφαση να επιβάλλει φόρο επί του σταθερού εισοδήματος. Λίγες εβδομάδες πριν τους ελέγχους κεφαλαίου, παρατηρείται μείωση στις εισροές κεφαλαίων οι οποίες ωστόσο σύντομα σημείωσαν αύξηση. Ο έλεγχος που επιβλήθηκε προκάλεσε ωστόσο λίγα προβλήματα σχετικά με τις εισροές στην αγορά. Αποτέλεσμα της μείωσης των εισροών κεφαλαίων ήταν η χώρα να λάβει την απόφαση της άρσης του φόρου ακίνητης περιουσίας η οποία με τη σειρά της προκάλεσε επιβράδυνση στις εκροές κεφαλαίων.

Οι Jinjarak *et al.*, (2013) αναφέρουν πως κατά το έτος 2009 η Βραζιλία οδηγήθηκε στη θέσπιση φόρου 2%, ο οποίος αφορούσε επενδύσεις σε μετοχές και ομολογίες οι οποίες δεν αποδείχθηκαν αποτελεσματικές όσον αφορά τη μείωση των μεγάλων εισροών κεφαλαίων στη Βραζιλία. Ωστόσο, η χώρα χρησιμοποίησε ξανά τους

ελέγχους το 2010, με το ποσοστό του φόρου να είναι αυξημένο από 2% που ήταν αρχικά στο 4%.

Σύμφωνα με τους Baumann και Gallagher (2012) μια από τις επιπτώσεις που προκάλεσαν οι έλεγχοι κεφαλαίων στη Βραζιλία ήταν οι αλλαγές στους δείκτες της αγοράς μετοχών της χώρας σε ότι αφορά το επίπεδο των συναλλαγματικών ισοτιμιών, τη σταθερότητα καθώς και τον καθαρό όγκο και τη σύνθεση των εισροών κεφαλαίων. Επιπλέον, οι αρχικές ανακοινώσεις αναφορικά με τους επικείμενους ελέγχους κεφαλαίων προβλεπόταν πως θα είχαν ως αποτέλεσμα τη μείωση των τιμών των περιουσιακών στοιχείων. Ωστόσο, οι έλεγχοι που έλαβαν χώρα δεν κατάφεραν μακροπρόθεσμα να μειώσουν τις τιμές των περιουσιακών στοιχείων και αντισταθμίστηκαν σύμφωνα με όσα όριζαν διάφοροι άλλοι κανονισμοί οι οποίοι κατά βάση ενθάρρυναν τους επενδυτές να επιστρέψουν στη χώρα.

Οι Baumann και Gallagher, (2012) αναφέρουν πως οι επικείμενοι έλεγχοι κεφαλαίων δε διέθεταν στατιστικά σημαντική επίπτωση σε ότι αφορά τη μείωση της ανατίμησης του νομίσματος της Βραζιλίας αλλά ούτε και σε ότι αφορά τη μείωση των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Ωστόσο, η καθιέρωση του θεσμού της επιβολής των περιορισμών κεφαλαίου είχε στην πραγματικότητα ως αποτέλεσμα την αύξηση των εισροών κεφαλαίων στη Βραζιλία, όμως ιδιαίτερης σημασίας είναι επίσης το γεγονός πως η σύνθεση των ροών αυτών έχει μεταφερθεί από τις βραχυπρόθεσμες προς τις μακροπρόθεσμες εισροές.

Σύμφωνα με τους Jinjarak *et al.*, (2013) η προσπάθεια που έγινε σχετικά με τη χαλάρωση των ελέγχων κεφαλαίων στη Βραζιλία είχε ως αποτέλεσμα την επιρροή σε ότι αφορά τις ροές κεφαλαίων. Ωστόσο η επιρροή αυτή παρόλο που ήταν αρκετά σύντομη, εξακολουθεί να είναι σε μεγάλο βαθμό οικονομικά σημαντική. Από την άλλη μεριά, δεν υπάρχουν ικανοποιητικά στοιχεία τα οποία να αποδεικνύουν το γεγονός πως η αύξηση των ελέγχων κεφαλαίου είχε σημαντικά αποτελέσματα σε ότι αφορά τη μείωση της κλίμακας των εισροών στη Βραζιλία. Επιπλέον, υποστηρίζεται το συμπέρασμα πως η εφαρμογή των ελέγχων κεφαλαίου στη Βραζιλία είχε σε ένα βαθμό επιτυχία σε ότι αφορά την αποφυγή πρόσθετων μειώσεων των εισροών.

Κεφάλαιο 3^ο

Τα capital controls. Η περίπτωση της Ελλάδας.

Σύμφωνα με τους Argyrou and Tsoukalas (2011) ένας από τους λόγους που συντέλεσαν στην κρίση της ελληνικής οικονομίας είναι τα εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα των μακροοικονομικών δεικτών που σημείωνε η Ελλάδα το χρονικό διάστημα από το έτος 2001 έως και το έτος 2009. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία τα αποτελέσματα που παρείχαν οι παραπάνω δείκτες φαίνεται πως δεν ήταν ανάλογα της συμμετοχής της Ελλάδας στην ΟΝΕ αλλά ούτε και μπορούσαν να συμβάλλουν στην μακροημέρευση της ελληνικής οικονομίας.

Επιπλέον, τα ελληνικά τραπεζικά ιδρύματα δεν είχαν τη δυνατότητα να καλύψουν μεγάλες εκροές καταθέσεων. Στη συνέχεια οι ελληνικές τράπεζες κατέφυγαν στον δανεισμό χρημάτων από τη διατραπεζική αγορά στην οποία περιλαμβάνονται οι πλεονασματικές τράπεζες. Παράλληλα, η κατάσταση στην ελληνική αγορά περιοριζόταν σημαντικά και σε συνδυασμό και με τις συνεχόμενες υποβαθμίσεις της χώρας σε ότι αφορά την πιστοληπτική ικανότητά της από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης, είχε ως αποτέλεσμα την έλευση της ελληνικής οικονομίας στα πρόθυρα της χρεοκοπίας.

Τον Φεβρουάριο του 2010 και μετά τον δανεισμό της Ελλάδας από την ΕΚΤ η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε τον δανεισμό του ελληνικού Δημοσίου σε συνεργασία με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ). Απαραίτητη προϋπόθεση για την ένταξη στο πρόγραμμα δανεισμού ήταν πως η Ελλάδα θα βρισκόταν σε ένα πρόγραμμα επιτήρησης, το οποίο περιελάμβανε εκτός των άλλων και τον περιορισμό των δημόσιων δαπανών καθώς και την αύξηση των εσόδων της χώρας κατά βάση με την επιβολή άμεσων και έμμεσων φόρων. Αποτέλεσμα των παραπάνω, εκτός από τον δανεισμό ήταν και η επιβολή πολλών ακόμη μέτρων (μνημονίων) τα οποία επέτρεπαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση να ελέγχει την πορεία της οικονομικής και δημοσιονομικής κατάστασης στη χώρα.

Η Ελλάδα άρχισε να βιώνει μία πρωτοφανή δημοσιονομική κρίση. Ταυτόχρονα, η υποχώρηση των επενδύσεων, της ιδιωτικής κατανάλωσης και της ανταγωνιστικότητας συνέβαλαν ώστε να εισέλθει η οικονομία το 2009 σε συνθήκες ύφεσης. Κατ' αυτό τον τρόπο, τα θεμελιώδη μεγέθη της ελληνικής οικονομίας, το χρέος, το έλλειμμα στον προϋπολογισμό και στο ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών βρέθηκαν εκτός τροχιάς. Επακόλουθο ήταν οι συνεχείς υποβαθμίσεις της πιστοληπτικής αξιολόγησης της χώρας, οι οποίες είχαν ως αποτέλεσμα την εκτόξευση του κόστους δανεισμού για το ελληνικό Δημόσιο, αλλά και τον περιορισμό της πρόσβασης των ελληνικών τραπεζών στις διεθνείς αγορές χρήματος και κεφαλαίων. Η κατάσταση εξελίχθηκε σε κρίση εμπιστοσύνης ως προς την ικανότητα της Ελλάδος να επιτύχει την απαραίτητη δημοσιονομική προσαρμογή και να συμπορευθεί με τις λοιπές χώρες-μέλη της ζώνης του ευρώ.

Οι εξελίξεις αυτές, όπως είναι φυσικό, επιβάρυναν και το μέχρι τότε υγιές τραπεζικό σύστημα. Έτσι, σε αντίθεση με ότι συνέβη σε άλλες χώρες, όπου η κρίση εκδηλώθηκε στις τράπεζες και συμπάρεσυρε την οικονομία, στην Ελλάδα η πορεία ήταν αντίστροφη. Συνεπώς, τα πιστωτικά ιδρύματα της χώρας, τα τελευταία χρόνια, βρέθηκαν αντιμέτωπα με πρωτόγνωρα προβλήματα, μεγάλες και διευρυνόμενες προκλήσεις και έντονη αβεβαιότητα, που απέρρεαν:

- Από την επιβράδυνση του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης της Ελληνικής οικονομίας.
- Από τη συρρίκνωση του ρυθμού πιστωτικής επέκτασης, με τον περιορισμό τόσο της ζήτησης όσο και της προσφοράς τραπεζικών πιστώσεων.
- Από την επιδείνωση της ποιότητας του δανειακού χαρτοφυλακίου των πιστωτικών ιδρυμάτων.
- Από την αναγκαιότητα οι τράπεζες να προσφέρουν, συστηματικά, «ενέσεις» ρευστότητας στο Ελληνικό Δημόσιο, καλύπτοντας εκδόσεις βραχυπρόθεσμου χρέους.
- Από τις επιπτώσεις της αναδιάρθρωσης του δημοσίου χρέους, που άσκησε πιέσεις στα μεγέθη των πιστωτικών ιδρυμάτων (PSI).
- Από τις συνεχείς υποβαθμίσεις της πιστοληπτικής αξιολόγησης των τραπεζών, αποτέλεσμα των αντίστοιχων υποβαθμίσεων της χώρας.

- Από τον αποκλεισμό των πιστωτικών ιδρυμάτων από τις διεθνείς αγορές άντλησης κεφαλαίων

- Από τη ραγδαία άνοδο του ποσοστού ανεργίας.

- Από την αύξηση του αριθμού μη εξυπηρετούμενων δανείων ή εκροή καταθέσεων από το παθητικό τους ως αποτέλεσμα του κλίματος αβεβαιότητας.

Όλα τα παραπάνω γεγονότα επέφεραν σημαντικές διαρθρωτικές αλλαγές στη χώρα μας και συνοδεύτηκαν από πολλούς περιορισμούς στην ελληνική οικονομία. Παράλληλα, αποτέλεσμα των παραπάνω ήταν και η επιβολή του μέτρου των περιορισμών κεφαλαίου στη χώρα μας.

3.1 Νομικό πλαίσιο των capital controls και μέτρα που επιβλήθηκαν στην ελληνική οικονομία

Σύμφωνα με το (ΦΕΚ Α΄ 65/28.06/2015) και με σκοπό την προστασία - σε έκτακτες περιπτώσεις - του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος η ελληνική οικονομία μετά την άρνησή της σε ότι αφορά την επέκταση της δανειακής συμφωνίας της Ελλάδας ορίζει τη χρονική περίοδο από 28 Ιουνίου έως και 6 Ιουλίου ως τραπεζική αργία. Το ίδιο ΦΕΚ επίσης όριζε πως τη διάρκεια της τραπεζικής αργίας δεν είναι δυνατή η πρόσβαση του κοινού στα ιδρύματα -τα οποία θα παραμείνουν κλειστά για το κοινό - και θα υπάρχει πρόσβαση σε αυτά μόνο από το προσωπικό των τραπεζικών ιδρυμάτων. Το προσωπικό των τραπεζικών ιδρυμάτων θα προβεί σε εργασίες σχετικά με την προετοιμασία για την επανέναρξη των συναλλαγών του κοινού μετά το πέρας της τραπεζικής αργίας.

Το (ΦΕΚ Α΄ 65/28.06/2015) όριζε επίσης πως κατά τη διάρκεια της τραπεζικής αργίας δύνανται να πραγματοποιούνται:

- Αναλήψεις μετρητών από τα ΑΤΜ, οι οποίες ωστόσο υπόκεινται σε ημερήσιο όριο ανά κάρτα το οποίο ορίζεται στα 60 ευρώ.
- Συναλλαγές χωρίς περιορισμούς με τη χρήση πιστωτικών και χρεωστικών καρτών που αφορούν πληρωμές στο εσωτερικό της χώρας.

- Πληρωμές με τη χρήση προπληρωμένων καρτών οι οποίες να ανταποκρίνονται στα αντίστοιχα χρηματικά ποσά που υπήρχαν στον συγκεκριμένο λογαριασμό πριν από την έναρξη της τραπεζικής αργίας.
- Συναλλαγές από απόσταση (Web Banking), οι οποίες αφορούν πληρωμές στο εσωτερικό της χώρας
- Αναλήψεις μετρητών από τα ΑΤΜ με τη χρήση καρτών οι οποίες εκδόθηκαν στο εξωτερικό.

Στη συνέχεια, μετά τη λήξη της τραπεζικής αργίας επιβάλλονται περιορισμοί στις αναλήψεις μετρητών καθώς και στις κινήσεις των κεφαλαίων. Σύμφωνα με το (ΦΕΚ Α'84/18.07/2015) λαμβάνονται περιορισμοί των κεφαλαίων. Πιο συγκεκριμένα, καταργούνται οι κάθε μορφής αναλήψεις μετρητών από τα τραπεζικά καταστήματα ή από τα ΑΤΜ οι οποίες υπερβαίνουν ανά ημέρα το ποσό των εξήντα (60) ευρώ ανά καταθέτη (*CustomerID*), ανά πιστωτικό ίδρυμα - από το σύνολο των ιδρυμάτων στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Επιπλέον, δύναται να πραγματοποιηθεί σωρευτική ανάληψη μετρητών η οποία ωστόσο δεν θα υπερβαίνει το ποσό των τετρακοσίων είκοσι ευρώ (420) την εβδομάδα. Παράλληλα, δεν υπάρχει η δυνατότητα ανάληψης χρημάτων με τη χρήση πιστωτικών και προπληρωμένων καρτών στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Το ίδιο ΦΕΚ όριζε επίσης πως απαγορεύεται η μεταφορά κεφαλαίων ή μετρητών στο εξωτερικό – με οποιονδήποτε τρόπο. Ωστόσο, επιτρέπεται – κατά παρέκκλιση του αρ. 4 - η χρήση των πιστωτικών και των χρεωστικών καρτών στο εξωτερικό για αγορές αγαθών ή υπηρεσιών χωρίς μετρητά, με δεδομένο πως δεν θα ξεπερνούν το ανώτατο κατά τα οριζόμενα ποσό. Επιπλέον, στους περιορισμούς κεφαλαίων που ορίζονται απαγορεύεται το άνοιγμα νέων λογαριασμών (όψεως ή καταθετικών) καθώς και η προσθήκη συνδικαιούχων στους ήδη υπάρχοντες λογαριασμούς. Απαγορεύεται επίσης και η ενεργοποίηση τυχόν λογαριασμών που ήταν σε αδράνεια.

Σύμφωνα με τα οριζόμενα επιτρέπεται το άνοιγμα νέων λογαριασμών μόνο στην περίπτωση που αφορούν συναλλαγές όπως:

- Η πληρωμή μισθοδοσίας προσωπικού
- Οι πληρωμές υποχρεώσεων του καταθέτη στο ίδιο πιστωτικό ίδρυμα

- Η πληρωμή νέων συντάξεων ή νέων προνοιακών επιδομάτων
- Η εκκαθάριση συναλλαγών καρτών από νέες συμβάσεις αποδοχής (acquiring)
- Η εξυπηρέτηση νέων νομικών προσώπων
- Η εξυπηρέτηση νεοφυών (*startups*) επιχειρήσεων οι οποίες συμπεριλαμβάνονται σε προγράμματα στήριξης της νέας επιχειρηματικότητας
- Η κατάθεση μετρητών ως εξασφάλιση (*cash collateral*) εγγυητικής επιστολής
- Το άνοιγμα λογαριασμού (τρίτου) με σκοπό είτε τη συμμόρφωση προς επιταγή για εκτέλεση χρηματικής απαίτησης - σύμφωνα με κάποια διαταγή πληρωμής, δικαστικής απόφασης κ.α.
- Η πίστωση σε λογαριασμό χρηματικών ποσών που προέρχονται από την αλλοδαπή σε ευρώ ή σε άλλο ξένο νόμισμα, ύψους τουλάχιστον δέκα χιλιάδων (10.000) ευρώ ή ισόποσου σε ξένο νόμισμα
- Οποιαδήποτε άλλη περίπτωση μετά την απαραίτητη έγκριση της Επιτροπής Έγκρισης Τραπεζικών Συναλλαγών.

Σύμφωνα με τα οριζόμενα κατά την επιβολή των περιορισμών κεφαλαίων απαγορεύεται η πρόωρη, η συνολική ή τμηματική εξόφληση δανείου σε πιστωτικό ίδρυμα (εξαιρείται η αποπληρωμή με μετρητά ή έμβασμα από το εξωτερικό). Απαγορεύεται επίσης η πρόωρη, η συνολική ή τμηματική λήξη των προθεσμιακών καταθέσεων (ο νόμος ωστόσο κατά περίπτωση ορίζει εξαιρέσεις). Ορίζεται επίσης η απαγόρευση της κατάρτισης συμβάσεων αποδοχής συναλλαγών με κάρτες πληρωμών η εκκαθάριση των οποίων πραγματοποιείται με πίστωση λογαριασμού ο οποίος τηρείται εκτός Ελλάδος σε φορέα παροχής υπηρεσιών πληρωμών. Απαγορεύεται επίσης η μεταφορά θεματοφυλακής στο εξωτερικό για τίτλους που αποκτήθηκαν μετά την έναρξη της ισχύος της τραπεζικής αργίας καθώς και για τίτλους οι οποίοι τελούν υπό διαπραγμάτευση. Παράλληλα, με τους περιορισμούς κεφαλαίων δεν υπάρχει επίσης η δυνατότητα μεταφοράς κεφαλαίων με σκοπό την απόκτηση χρηματοπιστωτικών μέσων.

Εξαιρούνται ωστόσο των παραπάνω απαγορεύσεων και περιοριστικών μέτρων των προηγούμενων παραγράφων οι συναλλαγές της Ελληνικής Δημοκρατίας, οι

συναλλαγές της Τράπεζας της Ελλάδος και άλλες συγκεκριμένες συναλλαγές οι οποίες εγκρίνονται με απόφαση της Επιτροπής Έγκρισης Τραπεζικών Συναλλαγών. Εξαιρούνται επίσης οι διασυνοριακές εντολές πληρωμών οι οποίες αφορούν αποκλειστικά στην πίστωση ενός εγχώριου λογαριασμού καθώς και οι συναλλαγές κίνησης κεφαλαίων σε ότι αφορά τη διαχείριση της ρευστότητας του πιστωτικού ιδρύματος που λειτουργεί στην Ελλάδα. Παράλληλα, εξαιρείται το σύνολο των χρηματικών ποσών που μεταφέρονται από λογαριασμούς στην αλλοδαπή με μεταφορά πίστωσης σε λογαριασμούς που τηρούνται στην Ελλάδα, εφόσον μεταφέρονται στη συνέχεια ξανά σε λογαριασμό ο οποίος τηρείται σε τραπεζικό ίδρυμα του εξωτερικού.

Σύμφωνα με τα οριζόμενα εξαιρούνται επίσης οι μεταφορές πιστώσεων οι οποίες προέρχονται από κάποιο ελληνικό εκπαιδευτικό ίδρυμα ή οργανισμό (δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου) ή ακόμη και οι μεταφορές από κάποιον τεχνολογικό φορέα σε λογαριασμό ο οποίος τηρείται σε πιστωτικό ίδρυμα το οποίο έχει την έδρα του στην αλλοδαπή. Οι παραπάνω μεταφορές αναφέρονται σε χρηματικά ποσά τα οποία προέρχονται αποκλειστικά από μεταφορές που έχουν γίνει από το εξωτερικό σε εγχώριο λογαριασμό εντός του έτους 2015 και αφορούν αποκλειστικά την εξυπηρέτηση εκπαιδευτικών ή ερευνητικών σκοπών.

Παράλληλα εξαιρούνται οι πληρωμές μισθοδοσίας που αφορούν εργαζόμενους σε διπλωματικές αποστολές εξωτερικού, σε μόνιμες αντιπροσωπείες ή σε άλλες υπηρεσίες του Ελληνικού Δημοσίου. Επιπλέον οι εν λόγω εργαζόμενοι οι οποίοι διατηρούν λογαριασμούς μισθοδοσίας σε πιστωτικό ίδρυμα το οποίο έχει την έδρα του στην Ελλάδα, έχουν τη δυνατότητα να κάνουν μεταφορά του ποσού της μισθοδοσίας τους σε δικό τους λογαριασμό στην αλλοδαπή με την προϋπόθεση που θα μπορούν να τεκμηριώσουν εγγράφως την ιδιότητά τους. Επιπλέον, ορίζεται πως δεν υπάρχει περιορισμός σε ότι αφορά τις αναλήψεις χρηματικών ποσών, ανά δικαιούχο, από τραπεζικούς λογαριασμούς των πρεσβειών και των μελών των διπλωματικών αποστολών στην Ελλάδα με την προϋπόθεση της επίδειξης του διπλωματικού διαβατηρίου ή της σχετικής έγγραφης βεβαίωσης από την οικεία πρεσβεία.

Στις εξαιρέσεις συμπεριλαμβάνονται επίσης η διακίνηση χρηματικών εμβασμάτων στο εσωτερικό με μετρητά στους δικαιούχους, υπό την προϋπόθεση πως ο εκάστοτε

πληρωτής έχει καταθέσει το χρηματικό ποσό σε φυσική μορφή. Εξαιρείται επίσης η πληρωμή χρηματικών ποσών που αφορούν έξοδα νοσηλείας καθώς και διάφορα άλλα ιατρικά έξοδα και δίδακτρα, με την προϋπόθεση πως θα ακολουθήσει η κατάθεση των απαραίτητων δικαιολογητικών στο πιστωτικό ίδρυμα. Επιπλέον, απαραίτητο είναι να εκτελείται το αντίστοιχο χρηματικό ποσό με ηλεκτρονικό τρόπο - σε λογαριασμό της αλλοδαπής, μέσω του τραπεζικού ιδρύματος, για την πίστωση τους, και όχι σε λογαριασμό του ίδιου του δικαιούχου).

Παράλληλα, σε ότι αφορά δαπάνες νοσηλείας στην αλλοδαπή, υπάρχει η δυνατότητα καταβολής του μέγιστου εφάπαξ ποσού των δυο χιλιάδων (2.000) ευρώ σε μετρητά ή η καταβολή αντίστοιχου χρηματικού ποσού με τη μορφή ξένου νομίσματος για ένα συνοδό. Δύναται επίσης η μεταφορά μέγιστου ποσού ύψους πέντε χιλιάδων (5.000) ευρώ ή η μεταφορά του αντίστοιχου χρηματικού ποσού με τη μορφή ξένου νομίσματος, σωρευτικά σε κάθε ημερολογιακό τρίμηνο, σε ότι αφορά δαπάνες διαβίωσης και διαμονής φοιτητών που φοιτούν σε ιδρύματα της αλλοδαπής ή βρίσκονται στο εξωτερικό μέσω προγραμμάτων ανταλλαγής φοιτητών. Προϋπόθεση των παραπάνω κινήσεων πληρωμών είναι η καταβολή των χρηματικών ποσών υποχρεωτικά με ηλεκτρονικό τρόπο μέσω πιστωτικού ιδρύματος, σε λογαριασμό της αλλοδαπής με δικαιούχο τον εκάστοτε φοιτητή.

Χαρακτηριστικό είναι επίσης το γεγονός πως η Τράπεζα της Ελλάδος κατά τη διάρκεια των ως άνω διεξάγει δειγματοληπτικούς ελέγχους με σκοπό τη συμμόρφωση των τραπεζικών ιδρυμάτων με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου σχετικά με θέματα της αρμοδιότητάς της. Επιπλέον, επιβάλλει χρηματικό πρόστιμο για κάθε παράβαση που εντοπίζει ύψους έως του ενός δεκάτου του αντίστοιχου ποσού συναλλαγής. Στην περίπτωση που οποιοσδήποτε προβεί σε παράβαση των διατάξεων τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών (3) μηνών καθώς και σε χρηματική ποινή έως του ενός δεκάτου του ποσού της αντίστοιχης συναλλαγής. Το εκάστοτε πιστωτικό ίδρυμα έχει επίσης την υποχρέωση να καταγγείλει τη σύμβαση εργασίας ή τη σύμβαση έργου που διατηρεί με πρόσωπο που έχει την ευθύνη κάποιας παράβασης.

Το (ΦΕΚ Α'84/18.07/2015) όριζε επίσης πως με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών υπάρχει η δυνατότητα προσθήκης, άρσης, τροποποίησης καθώς και κατάργησης των περιορισμών και των απαγορεύσεων των συναλλαγών καθώς και λοιπών πράξεων οι οποίες συμπεριλαμβάνονται στις διατάξεις του παρόντος.

Χαρακτηριστικά, μετά την επιβολή των περιορισμών κεφαλαίων και την εφαρμογή του (ΦΕΚ Α'84/18.07/2015) ακολούθησε το (ΦΕΚ Β' 1525/21.07.2015) το οποίο προέβλεπε την αναστολή από 21 Ιουλίου 2015 έως 31 Ιουλίου 2015 οποιασδήποτε πράξης αναγκαστικής εκτέλεσης και ιδιαίτερα η διενέργεια κατασχέσεων, πλειστηριασμών, αποβολών (εξώσεων) και προσωπικών κρατήσεων. Αναστέλλονται επίσης η υποχρέωση έκδοσης και κατάθεσης, από δικηγόρους, πάσης φύσεως παραβόλων και εξόδων τα οποία σχετίζονται με την εκδίκαση ενδίκων βοηθημάτων και ενδίκων μέσων ενώπιον δικαστικών αρχών καθώς και πάσης φύσεως εγγυοδοσίες.

Στη συνέχεια με το (ΦΕΚ Β'1561/24.07.2015) ορίζονται διάφορες ρυθμίσεις σχετικά με τους περιορισμούς που έχουν τεθεί στην ανάληψη μετρητών καθώς και στις μεταφορές κεφαλαίων. Ακολουθεί το (ΦΕΚ Β'1617/31.07.2015), σύμφωνα με το οποίο αίρονται οι περιορισμοί της ΠΝΠ Α'84/18.07.2015 και στη συνέχεια με το (ΦΕΚ Β' 1620/31.07.2015) γίνεται αναστολή του συνόλου των πράξεων αναγκαστικής εκτέλεσης, της καταβολής δικαστικών παραβόλων, λοιπών εγγυοδοσιών και χρηματικών ποσών που προέρχονται από ποινές (Β' 1525).

Ακολούθησαν στη συνέχεια πολλές αποφάσεις, οι οποίες αφορούσαν ρυθμίσεις των περιορισμών κεφαλαίων στη χώρα μας. Πιο συγκεκριμένα, ακολούθησαν τα (ΦΕΚ Β' 1721, 17.8.2015), (ΦΕΚ Β' 1867, 31.8.2015),(ΦΕΚ Β' 1871, 3.9.2015), (ΦΕΚ Β' 2100, 25.9.2015), (ΦΕΚ Β' 2110, 29.9.2015),(ΦΕΚ Β' 2131, 2.10.2015), (ΦΕΚ Β' 2387, 6.11.2015), (ΦΕΚ Α'61, 30.11.2015), (ΦΕΚ Β' 2625, 7.12.2015), (ΦΕΚ Β' 4, 7.1.2016), (ΦΕΚ Β' 684, 15.3.2016),(ΦΕΚ Β' 3724, 18.11.2016) , (ΦΕΚ Α' 220, 28.11.2016), (ΦΕΚ Α' 110/1.8.2017), (ΦΕΚ Β'2723/3.8.2017), (ΦΕΚ Β' 3976/14.11.2017) (Ελληνική Ένωση Τραπεζών, 2018).

Η τελευταία αλλαγή η οποία αφορά τις αλλαγές που έχουν προκύψει σχετικά με την εφαρμογή των περιορισμών κεφαλαίων στη χώρα μας ορίζεται σύμφωνα με το (ΦΕΚ 687/τ.Β'/28-02-2018) το οποίο επίσης περιλαμβάνει θέματα και ρυθμίσεις σχετικά με τους περιορισμούς κεφαλαίων. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με όσα ορίζει το (ΦΕΚ Β'687/28.02.2018) από την 1η Μαρτίου 2018 υπάρχει η δυνατότητα:

- Της ανάληψης μετρητών από τα τραπεζικά ιδρύματα ή και από τα ΑΤΜ χρηματικού ποσού ύψους δύο χιλιάδων τριακοσίων ευρώ (2.300) από κάθε τραπεζικό

ίδρυμα, ανά ημερολογιακό μήνα, ανά καταθέτη (Customer ID), από τραπεζικά ιδρύματα που έχουν στη χώρα μας καθώς και στην αλλοδαπή.

- Το κάθε φυσικό πρόσωπο να μεταφέρει - ειδικώς - χαρτονομίσματα ύψους δύο χιλιάδων τριακοσίων (2.300) ευρώ ή του αντίστοιχου χρηματικού ποσού ξένου νομίσματος σε κάθε ταξίδι που διενεργεί στο εξωτερικό.

- Της προσθήκης συνδικαιούχων καθώς και το άνοιγμα λογαριασμού σε οποιοδήποτε πιστωτικό ίδρυμα, χωρίς να υφίσταται πλέον ο περιορισμός της δημιουργίας νέου κωδικού πελάτη (*Customer ID*).

- Της αποδοχής και της εκτέλεσης - ειδικώς από τραπεζικά ιδρύματα - εντολών που αφορούν τη μεταφορά κεφαλαίων στο εξωτερικό με ανώτατο όριο το χρηματικό ποσό των δύο χιλιάδων (2.000) ευρώ ανά κωδικό πελάτη (Customer ID) ανά ημερολογιακό δίμηνο.

- Της μεταφοράς κεφαλαίων στο εξωτερικό από ιδρύματα πληρωμών, τα οποία είναι εποπτευόμενα από την Τράπεζα της Ελλάδος. Στα ιδρύματα αυτά συμπεριλαμβάνονται ιδρύματα που εκτελούν πληρωμές και από άλλα κράτη μέλη της Ε.Ε. τα οποία παρέχουν με νόμιμο τρόπο -μέσω αντιπροσώπων των ιδρυμάτων αυτών στην Ελλάδα ή μέσω της εταιρείας Ελληνικά Ταχυδρομεία Α.Ε. - υπηρεσίες εμβασμάτων (*money remittance*). Το ανώτατο όριο των εμβασμάτων αυτών ορίζεται στα δύο χιλιάδες (2.000) ευρώ για κάθε φυσικό πρόσωπο/πληρωτή σε κάθε δίμηνο.

Αναμφίβολα, από την επιβολή των περιορισμών κεφαλαίων στη χώρα μας έχουν γίνει πολλές προσπάθειες με σκοπό να θέτονται όρια στις συναλλαγές και στις κινήσεις των κεφαλαίων των πολιτών. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός πως από την 18 Ιουλίου 2015 όπου τέθηκαν σε ισχύ οι περιορισμοί κεφαλαίων, ακολουθούν συνεχώς ρυθμίσεις οι οποίες διευκολύνουν τις συναλλαγές καθώς συνοδεύονται από τη βελτίωση των μέτρων που τέθηκαν αρχικά.

Κεφάλαιο 4^ο

Τερματικά POS

4.1 Πλαστικό χρήμα

Σύμφωνα με τον Μυρτίδη (2008) με τον όρο πλαστικό χρήμα γίνεται αναφορά στη χρήση των πλαστικών καρτών με σκοπό την αγορά προϊόντων ή τη λήψη υπηρεσιών. Οι πλαστικές κάρτες έχουν διάφορες μορφές και συχνά διακρίνονται σε πιστωτικές, χρεωστικές, προπληρωμένες καθώς και σε διάφορες άλλες μορφές. Γενικότερα, η εμφάνιση των πρώτων καρτών πλαστικού χρήματος λαμβάνει χώρα στις ΗΠΑ το 1950 κατά τη διάρκεια του οποίου εκδίδονται οι πρώτες χρεωστικές κάρτες από το Diners Club και την American Express. Στη συνέχεια, το 1951 λαμβάνει χώρα η έκδοση της πρώτης πιστωτικής κάρτας. Πιο συγκεκριμένο το έτος αυτό έγινε η έκδοση 200 πιστωτικών καρτών οι οποίες αρχικά υπήρχε η δυνατότητα να χρησιμοποιηθούν μόνο σε συγκεκριμένα καταστήματα εστίασης της Νέας Υόρκης (Μυρτίδης, 2008).

Κατά το έτος 1980 ακολουθεί η έκδοση της πρώτης χρεωστικής κάρτας από τη Visa η οποία κατά βάση λειτουργεί με τη μορφή ηλεκτρονικής επιταγής. Πιο συγκεκριμένα, κατά τη διαδικασία χρήσης της κάρτας γίνεται άμεση χρέωση του λογαριασμού του αντίστοιχου κάθε φορά ποσού που χρησιμοποιείται για την αγορά προϊόντων. Η εμφάνιση της πρώτης κάρτας στην Ελλάδα έγινε το 1959 από την Diners Club και στη συνέχεια ακολούθησε η έκδοση ελληνικών καρτών όπως η Εθνοκάρτα (Εθνική Τράπεζα) το 1971 και η Εμποροκάρτα (Εμπορική Τράπεζα) το 1972.

Οι τεχνολογικές εξελίξεις έδωσαν και συνεχίζουν να δίνουν ολοένα και περισσότερες δυνατότητες σε ότι αφορά την χρήση των πλαστικών καρτών (χρεωστικές κάρτες) μιας και αρχικά η χρήση τους περιοριζόταν στην ανάληψη χρημάτων από τις αυτόματες ταμειολογιστικές μηχανές (ATM). Στη συνέχεια η δημιουργία των τερματικών EFT/POS αποτελούσε το περισσότερο συνηθισμένο μέσο όπου γινόταν η χρήση των καρτών ενώ τα τελευταία χρόνια γίνεται πολύ συχνά

χρήση του πλαστικού χρήματος σε διάφορες ηλεκτρονικές/διαδικτυακές αγορές κατά τις οποίες συμμετέχουν στη συναλλαγή ο αγοραστής, ο έμπορος αλλά και η εκάστοτε τράπεζα (Μυρτίδης, 2008).

Πολύ συχνή είναι επίσης η χρήση των καρτών κατά τη διαδικασία διάφορων προγραμμάτων πιστότητας (*loyalty scheme*) σύμφωνα με τα οποία οι χρήστες των καρτών συλλέγουν πόντους τους οποίους εξαργυρώνουν σε μελλοντικές αγορές με τη μορφή έκπτωσης, με παροχές δωρεάν προϊόντων κ.α.

4.1.1 Πιστωτική κάρτα

Σύμφωνα με τους Γκίκα και Χυζ (2016) η πιστωτική κάρτα αποτελεί την κυρία μορφή που κατέχει το ηλεκτρονικό χρήμα. Χαρακτηριστικό των πιστωτικών καρτών είναι πως δεν δύναται να πραγματοποιήσουν όλες τις λειτουργίες του χρήματος αλλά αποτελούν κατά βάση έναν τρόπο μέσω του οποίου γίνονται πιο εύκολα οι χρηματικές συναλλαγές. Οι πιστωτικές κάρτες (*credit cards*) αποτελούν ένα είδος καρτών οι οποίες εκδίδονται από τις Τράπεζες και προσφέρουν στον εκάστοτε χρήστη τη δυνατότητα να πραγματοποιούν αγορές πιστώνοντας τη συγκεκριμένη κάρτα. οι πιστωτικές κάρτες δύναται να εκδοθούν και σε μέλη της οικογένειας (ταυτόριθμες) καθώς επίσης και σε νομικά πρόσωπα (εταιρείες). Η βασική διαφορά πιστωτικών καρτών από τις χρεωστικές είναι οι εν λόγω κάρτες επιτρέπουν στους καταναλωτές να διατηρούν μια ισορροπία στα ποσά που κάθε φορά χρεώνονται. Πιο συγκεκριμένα, οι πιστωτικές κάρτες προσφέρουν στον εκάστοτε κάτοχό τους ένα διαθέσιμο πιστωτικό όριο το οποίο δύναται ο κάτοχος να χρησιμοποιεί για τις συναλλαγές του. Το ύψος του πιστωτικού ορίου είναι συνήθως μηνιαίο και καθορίζεται ανάλογα με τις ανάγκες του εκάστοτε χρήστη (Μυρτίδης, 2008).

Η χρήση μιας πιστωτικής κάρτας δύναται να περιλαμβάνει εκτός από αγορές και τη δυνατότητα ανάληψης μετρητών από τα ATM (*cash advance*) με την προϋπόθεση πως το αντίστοιχο κάθε φορά ποσό ανάληψης θα εξοφληθεί στα πλαίσια του επόμενου λογαριασμού. Η πιστωτική κάρτα χρησιμοποιείται ως υποκατάστατο του χρήματος από τον εκάστοτε κάτοχό της. Σύμφωνα με τον τρόπο λειτουργίας της, στη διαδικασία της συναλλαγής περιλαμβάνεται μια οντότητα τρίτων η οποία αναλαμβάνει να πληρώσει τον πωλητή, ενώ παράλληλα η πληρωμή από τον

αγοραστή αναβάλλεται σε μεταγενέστερη ημερομηνία. Οι κάτοχοι των πιστωτικών καρτών οφείλουν συνήθως να αποπληρώνουν κάθε μήνα τα ποσά που έχουν δαπανηθεί από τους ίδιους συμπεριλαμβανομένων και των ανάλογων τόκων που αντιστοιχούν από τη χρήση της κάρτας (Γιαννόπουλος, 2017) .

4.1.2 Χρεωστική κάρτα

Η χρεωστική κάρτα (*debit card*) αποτελεί επίσης μια μορφή πλαστικού χρήματος μιας και η συγκεκριμένη κάρτα πληρωμής εκδίδεται από τράπεζες και δύναται να χρησιμοποιηθεί αντί για μετρητά κατά την πραγματοποίηση μιας συναλλαγής. Χαρακτηριστικό των χρεωστικών καρτών είναι η σύνδεσή τους με κάποιο τραπεζικό λογαριασμό (ταμιευτηρίου ή τρεχούμενο) και αντίθετα από τις πιστωτικές κάρτες τα χρήματα που κάθε φορά χρησιμοποιούνται προέρχονται απευθείας από τον τραπεζικό λογαριασμό του εκάστοτε χρήστη. Οι χρεωστικές κάρτες χρησιμοποιούνται για ανάληψη ή για κατάθεση μετρητών στα ΑΤΜ και χρησιμοποιούνται επίσης και στις συναλλαγές που γίνονται μέσω των τερματικών POS (Μυρτίδης, 2008).

Αναμφίβολα, η χρήση των χρεωστικών καρτών είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη τα τελευταία χρόνια μιας και δίνει τη δυνατότητα στον χρήστη να πραγματοποιεί συναλλαγές χωρίς να απαιτούνται μετρητά ή επιταγές. Η όψη της χρεωστικής κάρτας είναι σχεδόν ίδια με την πιστωτική και τη διαφορά τους στην περίπτωση αυτή τη γνωρίζει μόνο ο χρήστης ο οποίος κάνει διαφορετική χρήση των καρτών. Οι βασικότερες διαφορές των χρεωστικών καρτών από τις πιστωτικές κάρτες συνοψίζονται παρακάτω:

- Οι χρεωστικές κάρτες προσφέρουν τη δυνατότητα στον χρήστη - εφόσον υπάρχει διαθέσιμο υπόλοιπο στον αντίστοιχο λογαριασμό - για άμεση απόκτηση μετρητών χρησιμοποιώντας την κάρτα σε ένα ΑΤΜ.
- Στην περίπτωση που η εκάστοτε πληρωμή γίνεται με χρεωστική κάρτα το χρηματικό ποσό αφαιρείται κατευθείαν από τον αντίστοιχο τραπεζικό λογαριασμό του κατόχου της κάρτας με τον οποίον συνδέεται. Στην περίπτωση που δεν υπάρχει διαθέσιμο χρηματικό υπόλοιπο η πληρωμή δεν δύναται να πραγματοποιηθεί.

- Στην περίπτωση που η εκάστοτε πληρωμή γίνεται με πιστωτική κάρτα, το χρηματικό ποσό της εκάστοτε πληρωμής συνοψίζεται σε ένα συγκεκριμένο ενημερωτικό μηνιαίο λογαριασμό ο οποίος αποστέλλεται στην αντίστοιχη διεύθυνση του εκάστοτε δικαιούχου με σκοπό την εξόφληση μέρους ή ολόκληρου του οφειλόμενου ποσού.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, με τη χρεωστική κάρτα ξοδεύονται κατά βάση χρήματα τα οποία είναι διαθέσιμα ενώ αντίθετα με την πιστωτική κάρτα τα χρήματα δεν είναι διαθέσιμα σε κάποιον λογαριασμό. Στην ουσία η πιστωτική κάρτα αποτελεί ένα είδος τραπεζικού δανείου - ανάλογα με το ύψος του πιστωτικού ορίου - το οποίο εξοφλείται σταδιακά στο μέλλον.

4.1.3 Λοιπά είδη πλαστικού χρήματος

Ένα άλλο είδος πλαστικού χρήματος αποτελούν οι έξυπνες κάρτες η χρήση των οποίων έγινε αρχικά για να μπορέσουν να περιγράψουν διαφόρων ειδών κάρτες οι οποίες δύναται να συσχετίζουν πληροφορίες με ορισμένες εφαρμογές. Οι έξυπνες κάρτες στη μορφή τους είναι πλαστικές κάρτες στο μέγεθος των πιστωτικών καρτών και συχνά συνδυάζουν πολλές λειτουργίες. Για την αναφορά στις έξυπνες κάρτες συχνά χρησιμοποιείται ο όρος Κάρτες Ολοκληρωμένου Κυκλώματος - Integrated Circuit Cards (ICC). Στις λεγόμενες έξυπνες κάρτες κατατάσσονται οι οπτικές κάρτες (*optical cards*), οι κάρτες που διαθέτουν μαγνητική ταινία (*magstripe cards*), οι κάρτες με μικροεπεξεργαστή (*microprocessor*) καθώς και οι κάρτες μνήμης (*memory cards*).

Τα τελευταία χρόνια ανάμεσα στα διαθέσιμα τραπεζικά προϊόντα βρίσκονται επίσης και οι προπληρωμένες κάρτες (*prepaid cards*). Οι προπληρωμένες κάρτες είναι κάρτες οι οποίες εκδίδονται από τραπεζικά καταστήματα, είναι ονομαστικές κάρτες και η χρήση τους είναι ανάλογη των πιστωτικών καρτών. Πιο συγκεκριμένα, οι προπληρωμένες κάρτες πριν από τη χρήση τους «φορτίζονται» με συγκεκριμένα χρηματικά ποσά. Η πιο συχνή χρήση των καρτών αυτών είναι για αγορές στο διαδίκτυο μιας και η φόρτιση της προπληρωμένης κάρτας με συγκεκριμένα κάθε φορά ποσά παρέχει ασφάλεια στους χρήστες (Γιαννόπουλος, 2017).

4.2 Τα τερματικά POS

Τα συστήματα σημείου πώλησης (*Point Of Sale – POS*) είναι μία εφαρμογή πληρωμών η οποία αρχικά διέθετε κατά βάση πεδίο εφαρμογής στις λιανικές πωλήσεις. Πιο συγκεκριμένα, τα τερματικά ήταν διαθέσιμα για αγορές προϊόντων σε σούπερ μάρκετ και σε διάφορες άλλες μεγάλες αλυσίδες καταστημάτων. Επιπλέον, τα τερματικά ήταν διαθέσιμα σε διάφορα καταστήματα εστίασης ή ακόμη και σε ξενοδοχεία. Τα τερματικά POS έχουν λειτουργία ανάλογη των ταμειακών μηχανών και δίνουν τη δυνατότητα στο χρήστη να κάνει χρήση μιας κάρτας για τις εκάστοτε συναλλαγές σε αντικατάσταση των μετρητών (Μυρτίδης, 2008).

Η υλοποίηση της υπηρεσίας παρέχεται μέσω των αντίστοιχων ηλεκτρονικών συσκευών (*POS terminals*). Τα ειδικά τερματικά POS αποτελούν μια εξελιγμένη μορφή των ταμειακών μηχανών και έχουν τη δυνατότητα:

- Να πραγματοποιούν υπολογισμούς
- Να κάνουν αναζήτηση της τιμής πώλησης
- Να πραγματοποιούν πράξεις πιστώσεων και επιστροφών
- Να αποθηκεύουν τις δοσοληψίες που λαμβάνουν χώρα
- Για επεξεργασία των δεδομένων που καταχωρούνται

Τα τερματικά POS δύναται να είναι συνδεδεμένα με κάποιον υπολογιστή και να προσφέρουν επιπλέον δυνατότητες όπως η πρόσβαση στα δεδομένα που καταχωρούνται, η επεξεργασία τους, ο έλεγχος των αποθεμάτων καθώς και η έκδοση και η προετοιμασία των αποδείξεων και των τιμολογίων. Επιπλέον, υπάρχουν τερματικά POS τα οποία διαθέτουν συστήματα που μπορούν να αντικατασταθούν από συσκευές οι οποίες χρησιμοποιούνται για την εισαγωγή δεδομένων με πληκτρολόγηση ή ακόμη και με την ανάγνωση γραμμωτού κώδικα (*bar code*). Η τεχνική του γραμμωτού κώδικα, ο οποίος είναι γνωστός με την ονομασία Παγκόσμιος Κώδικας Προϊόντος (UPC) χρησιμοποιείται πολύ συχνά από καταστήματα με σκοπό την αποτύπωση τον καθορισμό του εκάστοτε προϊόντος καθώς και του εκάστοτε προμηθευτή.

Τα περισσότερο ολοκληρωμένα συστήματα έχουν τη δυνατότητα να εντοπίζουν τους κωδικούς (bar codes) των προϊόντων με τη χρήση ειδικής φωτογραφίδας (light pen) ή με τη χρήση ειδικής συσκευής ακτινών (laser) η οποία είναι συνδεδεμένη με το POS. Η παραπάνω διαδικασία είναι ιδιαίτερα χρήσιμη καθώς με αυτόν τον τρόπο μειώνεται σημαντικά το ποσοστό κάποιας λανθασμένης καταγραφής ενός προϊόντος μιας και στον κωδικό μπορούν να περιλαμβάνονται πολλά στοιχεία (χρώμα, τιμή, προμηθευτής κ.α) τα οποία καθορίζουν το εκάστοτε προϊόν (Μυρτίδης, 2008).

Τα συστήματα POS δύναται να θεωρηθεί πως αποτελούν ένα μέρος του ηλεκτρονικού εξοπλισμού το οποίο διευκολύνει τη συνεργασία του εμπορικού κόσμου και των τραπεζών. Τα συστήματα POS παρέχουν πληροφορίες σε ότι αφορά τις τραπεζικές συναλλαγές, τα χρηματικά υπόλοιπα κ.α. Επιπλέον, σύμφωνα με τον Μυρτίδη, (2008) τα POS είναι συστήματα τα οποία έχουν τη δυνατότητα να δημιουργούν χρηματοοικονομικές ροές και δύνανται να εξασφαλίζουν και ασφάλεια στις συναλλαγές. Πιο συγκεκριμένα, ανάμεσα στους στόχους των τραπεζικών ιδρυμάτων είναι:

- Οι συναλλαγές χωρίς την ύπαρξη μετρητών
- Ο περιορισμός των περιστατικών απάτης στις συναλλαγές
- Η επίτευξη ασφάλειας στις συναλλαγές
- Η επίτευξη περισσότερο παραγωγικού χρόνου για τον επιχειρηματικό κόσμο αλλά και τους πελάτες

Χαρακτηριστικό είναι ωστόσο πως από χώρα σε χώρα οι διαθέσιμες συναλλαγές που παρέχονται από τις συσκευές POS ποικίλουν. Πολλές ευρωπαϊκές τράπεζες αντιμετωπίζουν τις συσκευές POS ως ένα μέσο για να μεταφέρονται χρηματικά ποσά μεταξύ τρεχούμενων λογαριασμών σε μια συγκεκριμένη στιγμή πώλησης (*real time*). Ωστόσο, σήμερα ο χρόνος εκτέλεσης των συναλλαγών μπορεί να επιλεγεί να λάβει χώρα στο τέλος της ημέρας ή ακόμη και κάποιες μέρες αργότερα. Ανάμεσα στις λειτουργίες των συσκευών POS υπάρχει επίσης η δυνατότητα να επιλεγεί η υπηρεσία πιστοποίησης των επιταγών καθώς και η υπηρεσία της on line εξουσιοδότησης των πιστωτικών καρτών (*authorization*) με σκοπό τη χρήση του πιστωτικού υπολοίπου (Μυρτίδης, 2008).

4.2.1 Πλεονεκτήματα που προκύπτουν από την εφαρμογή των συστημάτων POS

Ο Μυρτίδης (2008) αναφέρει πως εδώ και πολλά χρόνια τα τραπεζικά ιδρύματα έχουν αναλάβει την εκτέλεση των χρηματικών συναλλαγών και καλούνται να αντιμετωπίσουν και περαιτέρω το κόστος που προκύπτει από τα συστήματα πληρωμών. Πιο συγκεκριμένα, η διαδικασία εκτέλεσης των συναλλαγών λαμβάνει χώρα με την παρουσία του εκάστοτε πελάτη στα γκισέ συναλλαγών των τραπεζικών ιδρυμάτων. Στη συνέχεια έγιναν προσπάθειες για βελτίωση της διαδικασίας των συναλλαγών και προέκυψε η εισαγωγή των συσκευών POS που συντελούσαν στις συναλλαγές το κόστος των οποίων ανέλαβαν αρχικά τα τραπεζικά ιδρύματα.

Πιο συγκεκριμένα, η εισαγωγή των συσκευών POS είχε οφέλη στους καταναλωτές μιας και μπορούσαν να προσφέρουν:

- Αμεσότητα και ταχύτητα στις συναλλαγές τους
- Συναλλαγές χωρίς την ύπαρξη μετρητών
- Ευκολία στις συναλλαγές χωρίς να απαιτείται πρόσβαση στις τράπεζες

Επιπλέον, η εισαγωγή των συσκευών POS είχε οφέλη και για τον επιχειρηματικό κόσμο μιας μπορούσαν να προσφέρουν:

- Αμεσότητα και ασφάλεια στην είσπραξη των χρηματικών ποσών
- Μείωση του λειτουργικού κόστους της επιχείρησης από τη χρήση χαρτιού κατά τη διαδικασία των συναλλαγών
- Βελτίωση του διαθέσιμου χρόνου μιας και δεν απαιτείται η καθημερινή πρόσβαση στις τράπεζες
- Μείωση των εξόδων (προμηθειών) που καταβάλλονται στις τράπεζες για τη διενέργεια των συναλλαγών
- Άμεση πρόσβαση σε πληροφορίες οι οποίες συμβάλλουν στον διαχειριστικό έλεγχο της επιχείρησης

Παράλληλα, η εισαγωγή των συσκευών POS είχε οφέλη και για τα τραπεζικά ιδρύματα στα οποία μπορούσαν να προσφέρουν:

- Καλύτερη και ταχύτερη εξυπηρέτηση των πελατών μιας και περιορίζεται η μετάβαση του κοινού στις τράπεζες
- Μείωση των λειτουργικών δαπανών των τραπεζικών ιδρυμάτων (μείωση χαρτιού κ.α)
- Ανανέωση και εξέλιξη των τραπεζικών προϊόντων και διαδικασιών

Ωστόσο, πριν την υποχρεωτική ένταξη των POS σε πολλούς επαγγελματικούς κλάδους η ύπαρξη των συσκευών αυτών σε καταστήματα δεν ήταν ιδιαίτερα διαδεδομένη. Το κόστος εγκατάστασης ήταν αρχικά πολύ υψηλό και οι διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με την ασφάλεια των συναλλαγών ήταν περιορισμένες. Ένας από τους λόγους που καθυστέρησε σημαντικά η εγκατάσταση και η περαιτέρω αποδοχή τους ήταν το επίπεδο της αξιοπιστίας των συσκευών καθώς και της παρεχόμενης ασφάλειας προς τους χρήστες (Μυρτίδης, 2008).

4.2.2 Τα τερματικά POS στην Ελλάδα

Σταδιακά από το 2015 έλαβαν χώρα διάφορες αλλαγές σε ότι αφορά τη διαδικασία των συναλλαγών στη χώρα μας. Μια από τις αλλαγές που επήλθαν ήταν η υποχρέωση σύμφωνα με το νόμο 4446/2016 από κάποιες κατηγορίες ελευθέρων επαγγελματιών, να εγκαταστήσουν συσκευές τερματικών POS για την αποδοχή πληρωμών με κάρτα με σκοπό να περιοριστεί με αυτό τον τρόπο η χρήση των μετρητών στις συναλλαγές. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 65 του νόμου 4446/2016 ορίζονται πολλοί κωδικοί επαγγελματικών δραστηριοτήτων οι οποίοι οφείλουν να εντάξουν στις επιχειρήσεις τους τερματικά POS. Όλοι όσοι έχουν υποχρέωση εγκατάστασης των τερματικών POS οφείλουν να προβούν στις απαραίτητες ενέργειες σε ένα χρονικό διάστημα τριών (3) μηνών από τη δημοσίευση του νόμου.

Στη συνέχεια και με το ΦΕΚ1445/τ.Β'/27-04-2017 εντάχθηκαν στην υποχρεωτική εγκατάσταση τερματικών POS και άλλοι κωδικοί επαγγελματικών κλάδων με σκοπό τη σταδιακή υποχρεωτική εγκατάσταση των τερματικών από το σύνολο των

καταστημάτων. Όλοι οι υπόχρεοι για την εγκατάσταση των τερματικών οφείλουν επίσης σε συμμόρφωση όσων ορίζει ο νόμος σε χρονικό διάστημα τριών (3) μηνών από τη δημοσίευση του νόμου. Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 4 του νόμου οι παραβάτες του νόμου επιβαρύνονται με διοικητικό πρόστιμο το οποίο ορίζεται στο ποσό των 1.500 ευρώ.

Αναμφίβολα, η ένταξη των τερματικών POS στο σύνολο των επιχειρήσεων και η περαιτέρω χρήση τους από το κοινό αποτελεί μια σημαντική αλλαγή σε ότι αφορά τον τομέα των συναλλαγών στη χώρα μας και αναμένονται τα αποτελέσματα σχετικά με τη λειτουργία και την αποδοχή αυτών.

4.3 Ασφάλεια συναλλαγών

Ένα από τα πρωταρχικά πρότυπα ασφαλείας που είχαν προταθεί με σκοπό την προστασία κατά τη διαδικασία των συναλλαγών με τη χρήση πλαστικού χρήματος ήταν η εφαρμογή SET (secured electronic transactions). Το πρότυπο SET υλοποιήθηκε από τους οργανισμούς Visa και Mastercard και κατά βάση του η δημιουργία του βασίστηκε στην τεχνολογία PKI. Κατά τη διαδικασία εφαρμογής του προτύπου SET κατά την έκδοση κάποιας κάρτας δινόταν στον χρήστη ένα ψηφιακό πιστοποιητικό καθώς και μια ειδική εφαρμογή η οποία του έδινε τη δυνατότητα να αποδεικνύει την κατοχή της κάρτας. Η παραπάνω διαδικασία εφαρμόστηκε και από ορισμένα τραπεζικά ιδρύματα στην Ελλάδα. Ωστόσο, η εφαρμογή του προτύπου SET δεν κατάφερε να εδραιωθεί, εξαιτίας του υψηλού κόστους καθώς και του απαιτούμενου χρόνου κατά τη διάρκεια των συναλλαγών (Μυρτίδης, 2008).

Ακολούθησε η υλοποίηση ενός νέου προτύπου ασφαλείας (3D secure) το οποίο κατάφερε να εφαρμοστεί ξεπερνώντας τα προβλήματα που προτύπου SET. Άλλωστε η ασφάλεια των συναλλαγών που γίνονται από τις κάρτες αλλά και γενικότερα αποτελεί κύριο μέλημα των τραπεζικών ιδρυμάτων. Πολύ σημαντικό στη χρήση μιας κάρτας είναι η πιστοποίηση πως η εκάστοτε κάρτα που χρησιμοποιείται ανήκει στον κάτοχό της. Η διασφάλιση σε ότι αφορά την πιστοποίηση των στοιχείων από τον κάτοχο της εκάστοτε κάρτας περιλαμβάνει την εφαρμογή ειδικών κωδικών PIN (*Personal Identification Number*) από τις τράπεζες που παρέχουν τις κάρτες. Επιπλέον, πολλές είναι πλέον οι κάρτες οι οποίες διαθέτουν ένα επιπλέον επίπεδο

ασφάλειας (παρέχεται κυρίως από τους οργανισμούς Visa και Mastercard) και ονομάζεται SecureCode ή Verified by Visa. Το σύστημα SecureCode/ Verified by Visa είναι ένας ιδιωτικός κωδικός ο οποίος χρησιμοποιείται κάθε φορά που πραγματοποιείται μια συναλλαγή και χωρίς την καταχώρησή του δεν δύναται να ολοκληρωθεί η οποιαδήποτε αγορά.

Επιπλέον, πολλές τράπεζες στην προσπάθειά τους να παρέχουν επιπλέον ασφάλεια στους χρήστες των καρτών ή και των ηλεκτρικών εφαρμογών (web banking) παρέχουν ένα δικό τους σύστημα επαλήθευσης της ταυτότητας του χρήστη. Πολύ συχνά το σύστημα επαλήθευσης μπορεί να περιλαμβάνει την ενημέρωση του χρήστη με τη μορφή ενός μηνύματος που στέλνει σε κάθε συναλλαγή η τράπεζα στο τηλέφωνο του εκάστοτε χρήστη ως ένα δεύτερο στρώμα ασφαλείας και το οποίο περιλαμβάνει έναν στιγμιαίο ειδικό κωδικό (one time PIN) ο οποίος είναι απαραίτητο να καταχωρηθεί για την πραγματοποίηση της συναλλαγής.

4.4 Το μέλλον του πλαστικού χρήματος

Ο Μυρτίδης (2008) αναφέρει πως η εξέλιξη και η συχνότητα στη χρήση του πλαστικού χρήματος είναι ιδιαίτερα σημαντική. Πιο συγκεκριμένα, στις ΗΠΑ χρησιμοποιούνται κατά βάση πιστωτικές κάρτες ενώ αντίθετα στην Ευρώπη πιο συχνή χρήση αναφέρεται στις χρεωστικές κάρτες. Επιπλέον, σημαντική παρουσιάζεται και η αύξηση των έξυπνων καρτών οι οποίες έχουν αρχίσει δειλά δειλά να μπαίνουν στην καθημερινότητα των χρηστών. Σύμφωνα με στοιχεία της εταιρείας Frost & Sullivan η αγορά των έξυπνων καρτών ανήλθε το 2003 στα 4,7 δις. Δολάρια ενώ κατά το έτος 2005 το ποσό από την αγορά των έξυπνων καρτών ανερχόταν στα 6,3 δις. Δολάρια. Σύμφωνα με τον Μυρτίδη (2008) γίνονται μελλοντικά προσπάθειες προώθησης των έξυπνων καρτών. Πιο συγκεκριμένα, μελλοντικά τα τραπεζικά ιδρύματα καθώς και οι λοιποί προμηθευτές των καρτών αναμένεται να αντικαταστήσουν σταδιακά τις πλαστικές κάρτες με έξυπνες κάρτες οι οποίες θα βασίζονται στο διεθνές πρότυπο EMV.

Παράλληλα, υπήρχε το ενδεχόμενο να γίνει χρήση των έξυπνων καρτών με τη μορφή ενός ηλεκτρονικού πορτοφολιού (e - purse). Οι συγκεκριμένες κάρτες θα προορίζονται για την αγορά ειδών μικρής αξίας. Ωστόσο, ο αριθμός των διαθέσιμων

τερματικών τα οποία θα κάνουν δεκτές τις εν λόγω κάρτες ήταν περιορισμένος και η χρήση τους δεν ευδοκίμησε.

Στην Ελλάδα σύμφωνα με στοιχεία της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών το έτος 2003 περισσότεροι από 5 εκατομμύρια χρήστες διέθεταν πιστωτική κάρτα. Σε αντίστοιχη έρευνα που πραγματοποιήθηκε από την Ελληνική Συνομοσπονδία Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας, το 2017 η χρήση του πλαστικού χρήματος και πιο συγκεκριμένα των πιστωτικών και των χρεωστικών καρτών έχει αυξηθεί σημαντικά μετά την επιβολή των capital controls. Χαρακτηριστικό είναι ότι σήμερα ποσοστό το 61% των ελλήνων χρησιμοποιεί χρεωστική κάρτα, το 21% πιστωτική και μόλις το 6% κάποια προπληρωμένη κάρτα (Public Issue, 2017).

Κεφάλαιο 5^ο

Μεθοδολογία έρευνας

5.1 Ερευνητικές υποθέσεις

Οι αλλαγές που έχουν επέλθει στη χώρα μας μετά την επιβολή των περιορισμών κεφαλαίων ήταν αναμφίβολα πάρα πολλές. Μια από τις πιο πρόσφατες αλλαγές που έλαβαν χώρα σε ότι αφορά τις συναλλαγές των πολιτών ήταν η υποχρεωτική εγκατάσταση των τερματικών συσκευών POS σε ορισμένους κλάδους επαγγελματιών με σκοπό την καλύτερη εξυπηρέτηση του κοινού καθώς η δυνατότητα ανάληψης μετρητών παραμένει ακόμη περιορισμένη.

Βασικός σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση των απόψεων που κατέχει ο επιχειρηματικός κόσμος καθώς και οι εργαζόμενοι σε επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα σε ότι αφορά την επιβολή των capital controls και την περαιτέρω υποχρεωτική αποδοχή των πληρωμών με τη χρήση κάρτας εγκαθιστώντας για το σκοπό αυτό τα τερματικά POS. Πιο συγκεκριμένα, οι ερευνητικές υποθέσεις που ορίζονται στην παρούσα εργασία είναι:

- H1: Η επιβολή των capital controls σχετίζεται θετικά με τη χρήση των τερματικών POS.
- H2: Η επιβολή των capital controls σχετίζεται θετικά με τη χρήση των ηλεκτρονικών τραπεζικών υπηρεσιών.
- H3: Το φύλο και το επίπεδο εκπαίδευσης σχετίζεται θετικά με τη χρήση των τερματικών POS.
- H4: Το φύλο και το επίπεδο εκπαίδευσης σχετίζεται θετικά με τη χρήση των τερματικών POS.
- H5: Η ηλικία σχετικά αρνητικά με τη χρήση των ηλεκτρονικών τραπεζικών υπηρεσιών.
- H6: Η ηλικία σχετικά αρνητικά με τη χρήση τη χρήση των τερματικών POS.

- H7: Η χρήση των ηλεκτρονικών τραπεζικών υπηρεσιών σχετίζεται με τη χρήση των τερματικών POS.

Τα συμπεράσματα της παρούσας έρευνας θα μπορούσαν αναμφίβολα να αποτελέσουν σημαντική πηγή πληροφόρησης σε ότι αφορά την άποψη του επιχειρηματικού κόσμου σχετικά με τις αλλαγές που επέφερε η επιβολή των περιορισμών κεφαλαίων στη χώρα μας και να οδηγήσουν σε πολλές περαιτέρω βελτιωτικές κινήσεις.

5.2 Το δείγμα της έρευνας

Με σκοπό τη διεξαγωγή της παρούσας έρευνας έλαβε χώρα μια ποσοτική έρευνα η οποία συνοδεύτηκε από τη χρήση ενός ερωτηματολογίου που δημιουργήθηκε για τις ανάγκες της έρευνας. Ο Σταθακόπουλος (2005) αναφέρει πως οι ποσοτικές έρευνες συνήθως διεξάγονται σε ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα του πληθυσμού.

Το δείγμα για τις ανάγκες της συγκεκριμένης έρευνας, αποτελείται από μονάδες πληθυσμού οι οποίες ήταν διαθέσιμες (*convenience sample*) τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή διεξαγωγής της έρευνας. Πιο συγκεκριμένα, έγινε μια περιγραφική έρευνα σκοπός της οποίας είναι να περιγράψει τις απόψεις που έχει ο επιχειρηματικός κόσμος και οι εργαζόμενοι σε επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα σε ότι αφορά την επιβολή των capital controls και την περαιτέρω υποχρεωτική αποδοχή των πληρωμών με τη χρήση κάρτας εγκαθιστώντας για το σκοπό αυτό τα τερματικά POS.

Το δείγμα της έρευνας μας προέρχεται από επαγγελματίες οι οποίοι είτε διαθέτουν ατομικές επιχειρήσεις είτε είναι μέλη εταιρειών (νομικά πρόσωπα). Επιπλέον, το δείγμα της έρευνας αποτελείται και από εργαζόμενους σε επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα.

5.3 Συλλογή δεδομένων

Σύμφωνα με τους Jansen *et al*, (2007) τα τελευταία χρόνια είναι πολύ συχνή η χρήση του ερωτηματολογίου σε ηλεκτρονική μορφή. Για τις ανάγκες διεξαγωγής της παρούσας έρευνας η συλλογή των απαντήσεων έγινε με τη χρήση ερωτηματολογίων (*παράρτηται στο Παράρτημα*), η διανομή των οποίων έγινε με ηλεκτρονικό τρόπο. Πιο συγκεκριμένα, μετά την διαμόρφωση των ερωτηματολογίων στην τελική τους μορφή έγινε η καταχώρησή τους στην κατάλληλη φόρμα δημιουργίας ηλεκτρονικών ερωτηματολογίων έρευνας η οποία προσφέρεται από την Google Forms.

Η ηλεκτρονική μέθοδος διανομής ερωτηματολογίων βοήθησε σημαντικά στην άμεση συλλογή των απαντήσεων καθώς και στη διασφάλιση ότι ένα γεωγραφικά διασκορπισμένο δείγμα θα μπορούσε να εξασφαλιστεί. Το διάστημα που απαιτήθηκε για την ολοκλήρωση της συλλογής των απαντήσεων ήταν από τις 22 Απριλίου 2018 έως τις 07 Μαΐου 2018. Στο διάστημα αυτό κατάφεραν να συμπληρωθούν συνολικά 143 ερωτηματολόγια τα οποία στη συνέχεια αναλύθηκαν με τη χρήση του στατιστικού πακέτου SPSS (*Statistical Package for Social Sciences ver. 24*).

5.4 Η δομή του ερωτηματολογίου

Σύμφωνα με τον Boote (1981) οι κλίμακες ιδανικά περιλαμβάνουν διαβαθμίσεις που κυμαίνονται από 5 έως 7. Ωστόσο, οι κλίμακες που περιλαμβάνουν διαβαθμίσεις από 5 και άνω πολύ συχνά εμφανίζουν προβλήματα σε ότι αφορά την εφαρμογή τους Cooper *et al*, (2005). Για τις ανάγκες δημιουργίας του ερωτηματολογίου της έρευνάς μας χρησιμοποιήθηκε η κλίμακα “Likert”, με διαβάθμιση από το 1 (διαφωνώ απόλυτα) έως το 5 (συμφωνώ απόλυτα). Πιο συγκεκριμένα, πριν την ηλεκτρονική καταγραφή και τη διανομή του ερωτηματολογίου της έρευνάς μας στην τελική του μορφή, έγινε χρήση ενός πιλοτικού ερωτηματολογίου σε 6 χρήστες, το οποίο βοήθησε στο να γίνει μια δοκιμαστική έρευνα πριν την τελική διεξαγωγή της κύριας έρευνας (Ζαφειρόπουλος, 2005).

Η χρήση του πιλοτικού ερωτηματολογίου έγινε με σκοπό να εντοπιστούν προβλήματα τα οποία ενδεχομένως θα δυσκόλευαν τη διεξαγωγή της έρευνας καθώς επίσης και να υπολογιστεί ο μέσος χρόνος που απαιτείται για τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων. Μετά την εφαρμογή του πιλοτικού ερωτηματολογίου προέκυψε η διαγραφή δύο ερωτήσεων και η αλλαγή στην διατύπωση μιας ακόμη ερώτησης η οποία όπως διαπιστώθηκε δεν μπόρεσε να γίνει κατανοητή από τους ερωτώμενους.

Το τελικό ερωτηματολόγιο χωρίστηκε τελικά σε τέσσερις ενότητες. Η πρώτη ενότητα περιελάμβανε ερωτήσεις που αφορούσαν τις απόψεις των επαγγελματιών καθώς και των εργαζομένων στον ιδιωτικό τομέα σχετικά με την επιβολή των capital controls. Πιο συγκεκριμένα, η πρώτη ενότητα περιελάμβανε συνολικά 7 ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής. Η δεύτερη ενότητα των ερωτήσεων οι οποίες συμπεριλήφθηκαν στο ερωτηματολόγιο αφορούσε στη διερεύνηση των απόψεων των επαγγελματιών καθώς και των εργαζομένων στον ιδιωτικό τομέα σχετικά με τη χρήση των τραπεζικών υπηρεσιών. Πιο συγκεκριμένα οι ενότητα αυτή περιελάμβανε συνολικά 6 ερωτήσεις επίσης πολλαπλής επιλογής.

Η επόμενη ενότητα του ερωτηματολογίου αφορούσε τη διερεύνηση των απόψεων των επαγγελματιών καθώς και των εργαζομένων στον ιδιωτικό τομέα σχετικά με την εφαρμογή των τερματικών POS. Στη συγκεκριμένη ενότητα περιλαμβάνονται 10 ερωτήσεις επίσης πολλαπλής επιλογής. Στην τέταρτη και τελευταία ενότητα του ερωτηματολογίου ακολουθεί η παράθεση των δημογραφικών ερωτήσεων, όπως είναι για παράδειγμα το φύλο, η ηλικία, το επίπεδο εκπαίδευσης, η ιδιότητα κ.α. οι οποίες συμβάλλουν ώστε να διαμορφωθεί το συνολικό προφίλ των ερωτώμενων που συμμετείχαν στην έρευνα.

5.5 Περιορισμοί έρευνας

Ένας από τους βασικότερους περιορισμούς που προέκυψαν κατά τη διεξαγωγή της παρούσας έρευνας ήταν το μικρό δείγμα που κατάφερε να συγκεντρωθεί (συνολικά 143 ερωτηματολόγια) μιας και το μέγεθος του συγκεκριμένου δείγματος δεν δύναται να θεωρηθεί αντιπροσωπευτικό. Παράλληλα, ένας ακόμη περιορισμός που προκύπτει στην έρευνά μας θα μπορούσε να θεωρηθεί ο χρόνος στα πλαίσια του οποίου θα έπρεπε να ολοκληρωθεί η παρούσα εργασία. Ο περιορισμένος χρόνος μέσα στον

οποίο έπρεπε να ολοκληρωθεί η έρευνα δεν επέτρεψε την εύρεση μεγαλύτερου δείγματος.

5.6 Διεξαγωγή ελέγχου αξιοπιστίας

Το ερωτηματολόγιο σύμφωνα με το οποίο έγινε η διεξαγωγή της έρευνάς μας ήταν χωρισμένο σε τέσσερις ενότητες ερωτήσεων. Στο συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο έγινε χρήση του δείκτη Cronbach α (alpha) ή διαφορετικά του δείκτη εσωτερικής συνέπειας (*internal consistency coefficient*) (Cronbach, 1951) με σκοπό να εξεταστεί η αξιοπιστία του ερωτηματολογίου που χρησιμοποιήθηκε.

Οι τιμές που λαμβάνει ο δείκτης Cronbach α είναι από .50, όπου η αξιοπιστία δεν θεωρείται αποδεκτή. Ο δείκτης Cronbach α λαμβάνει επίσης τιμές από .50 με .60, όπου θεωρείται πως διαθέτει μικρή συνοχή και από .60 με .70, όπου η συνοχή θεωρείται αποδεκτή. Οι τιμές του δείκτη αξιοπιστίας από .70 με .90 δηλώνουν πως το ερωτηματολόγιο διαθέτει καλή συνοχή ενώ σε τιμές του δείκτη από .90 και άνω, η αξιοπιστία θεωρείται εξαιρετική. Ο Nunnally, (1978) αναφέρει χαρακτηριστικά πως ένα ερωτηματολόγιο έχει τη δυνατότητα να θεωρηθεί αξιόπιστο όταν οι τιμές του δείκτη αξιοπιστίας Cronbach's α είναι μεγαλύτερες από .70.

Η πρώτη ενότητα του ερωτηματολογίου που χρησιμοποιήθηκε στην έρευνά μας διαθέτει συνολικά 7 ερωτήσεις. Μετά τη διεξαγωγή ελέγχου αξιοπιστίας στην πρώτη ενότητα του ερωτηματολογίου ο δείκτης αξιοπιστίας Cronbach's α είναι .78 (Πίνακας 1), γεγονός που φανερώνει ότι το επίπεδο αξιοπιστίας είναι ικανοποιητικό αφού έχει τιμή μεγαλύτερη από .70.

Πίνακας 1: Διεξαγωγή ελέγχου αξιοπιστίας στην ενότητα των capital controls

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
.785	7

Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε έλεγχος στη δεύτερη ενότητα του ερωτηματολογίου που χρησιμοποιήθηκε στην έρευνά μας η οποία διαθέτει συνολικά 6 ερωτήσεις. Μετά τη διεξαγωγή ελέγχου αξιοπιστίας στη δεύτερη ενότητα του

ερωτηματολογίου ο δείκτης αξιοπιστίας Cronbach's alpha είναι .79 (Πίνακας 2), γεγονός που επίσης φανερώνει ότι το επίπεδο αξιοπιστίας είναι ικανοποιητικό αφού η τιμή του είναι μεγαλύτερη από .70.

Πίνακας 2:Διεξαγωγή ελέγχου αξιοπιστίας στην ενότητα των τραπεζικών υπηρεσιών

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
.799	6

Τέλος, πραγματοποιήθηκε έλεγχος αξιοπιστίας και στην τρίτη ενότητα του ερωτηματολογίου η οποία διαθέτει συνολικά 10 ερωτήσεις. Μετά τη διεξαγωγή ελέγχου αξιοπιστίας και στην τρίτη ενότητα του ερωτηματολογίου ο δείκτης αξιοπιστίας Cronbach's alpha είναι .77 (Πίνακας 3). Η αξιοπιστία που παρατηρείται και στην τρίτη ενότητα του ερωτηματολογίου είναι επίσης ικανοποιητική μιας και η τιμή του δείκτη είναι μεγαλύτερη από .70.

Πίνακας 3:Διεξαγωγή ελέγχου αξιοπιστίας στην ενότητα των τερματικών POS

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
.771	10

Μετά την εφαρμογή ελέγχων αξιοπιστίας σε όλες τις ενότητες του ερωτηματολογίου που χρησιμοποιήθηκε στην έρευνά μας παρατηρούνται συνολικά αποδεκτοί δείκτες αξιοπιστίας Cronbach's alpha και το ερωτηματολόγιο χαρακτηρίζεται από εσωτερική συνοχή.

5.6 Αποτελέσματα έρευνας

Με σκοπό την ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας έγινε καταχώρηση του συνόλου των ερωτηματολογίων στο στατιστικό πρόγραμμα SPSS και στη συνέχεια ακολούθησε η απαραίτητη κωδικοποίηση των μεταβλητών. Στη συνέχεια οι επιμέρους ερωτήσεις του ερωτηματολογίου αναλύθηκαν σύμφωνα με τις ενότητες που διέθετε το ερωτηματολόγιο της έρευνας.

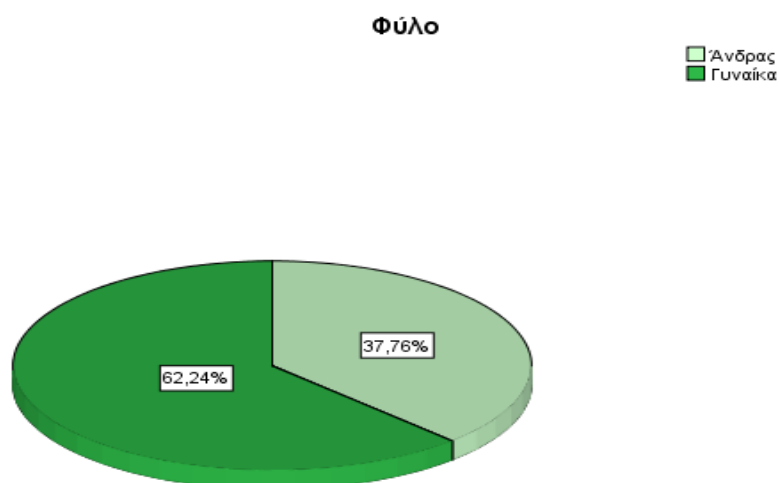
5.6.1 Ανάλυση δημογραφικών στοιχείων

Μετά την απαραίτητη κωδικοποίηση των μεταβλητών που χρησιμοποιήθηκαν στην έρευνά μας ακολούθησε η διεξαγωγή της έρευνας. Αρχικά παρατηρείται πως τους 143 συμμετέχοντες στην έρευνά μας οι 54 (ποσοστό 37,8%) είναι άνδρες και οι 89 (ποσοστό 62,2%) είναι γυναίκες (Πίνακας 4).

Πίνακας 4: Φύλο

Φύλο					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Ανδρας	54	37,8	37,8	37,8
	Γυναίκα	89	62,2	62,2	100,0
	Total	143	100,0	100,0	

Γράφημα 1: Φύλο

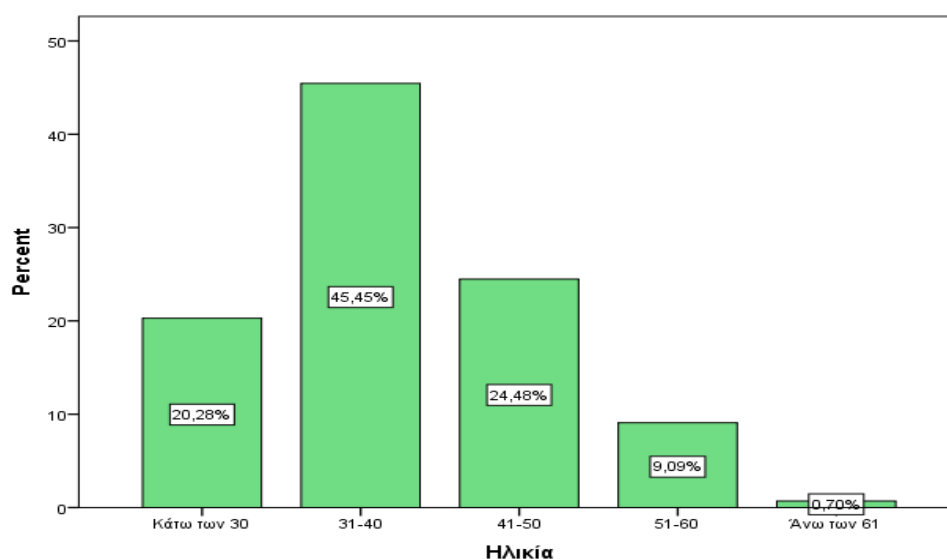

Στη συνέχεια ακολούθησε ανάλυση των ηλικιών που κατείχαν οι συμμετέχοντες στην έρευνά μας. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον Πίνακα 5, οι 29 από τους συμμετέχοντες (ποσοστό 20,3%) ήταν κάτω των 30 ετών, οι 65 από τους συμμετέχοντες (ποσοστό 45,5%) ήταν από 31 έως 40 ετών, οι 35 από τους συμμετέχοντες στην έρευνά μας (ποσοστό 24,5%) ήταν από 41 έως 50 ετών. Επιπλέον, 13 άτομα (ποσοστό 9,1%) ήταν από 51 έως 60 ετών και μόλις ένα άτομο (ποσοστό 0,7%) ήταν άνω των 61 ετών.

Πίνακας 5: Ηλικία

Ηλικία					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Κάτω των 30	29	20,3	20,3	20,3
	31-40	65	45,5	45,5	65,7
	41-50	35	24,5	24,5	90,2
	51-60	13	9,1	9,1	99,3
	Άνω των 61	1	,7	,7	100,0
	Total	143	100,0	100,0	

Γράφημα 2: Ηλικία

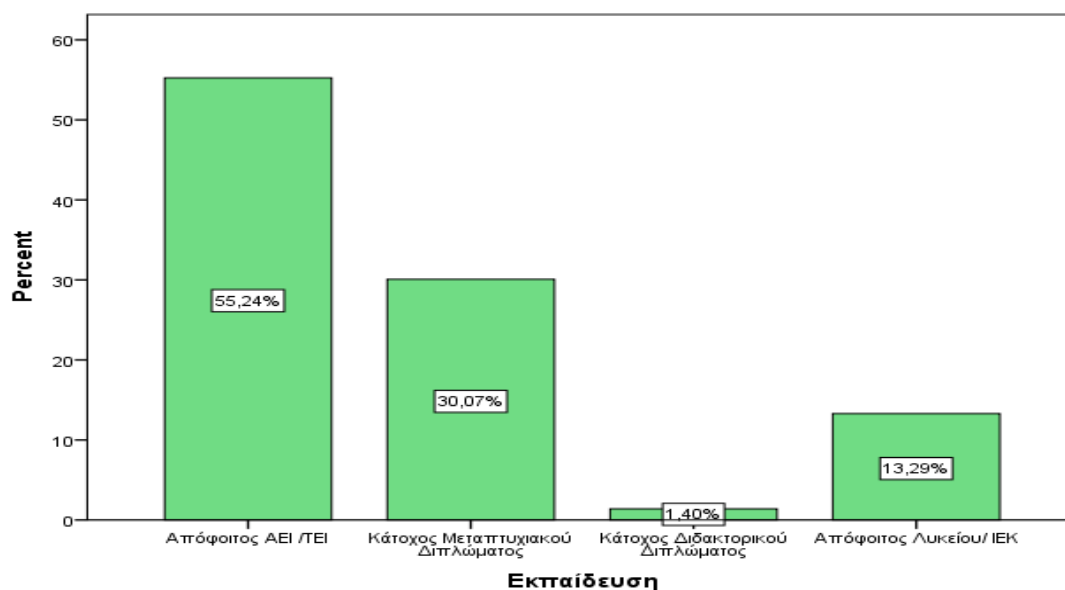

Παράλληλα, στη συνέχεια της ανάλυσης παρατηρείται πως η πλειονότητα των συμμετεχόντων και πιο συγκεκριμένα 79 άτομα (ποσοστό 55,2%) είναι απόφοιτοι ΑΕΤ/ΤΕΙ. Απόφοιτοι λυκείου ή μεταλυκειακής εκπαίδευσης (ΙΕΚ) είναι 19 (ποσοστό 13,3%) από τους συμμετέχοντες στην έρευνά μας. Τέλος, οι 43 (ποσοστό 30,1%) από τους συμμετέχοντες είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού διπλώματος εκπαίδευσης και μόλις 2 (ποσοστό 1,4%) διαθέτουν διδακτορικό δίπλωμα (Πίνακας 6).

Πίνακας 6: Επίπεδο εκπαίδευσης

Εκπαίδευση					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Απόφοιτος ΑΕΙ /ΤΕΙ	79	55,2	55,2	55,2
	Κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος	43	30,1	30,1	85,3
	Κάτοχος Διδακτορικού Διπλώματος	2	1,4	1,4	86,7
	Απόφοιτος Λυκείου/ ΙΕΚ	19	13,3	13,3	100,0
	Total	143	100,0	100,0	

Γράφημα 3: Επίπεδο εκπαίδευσης

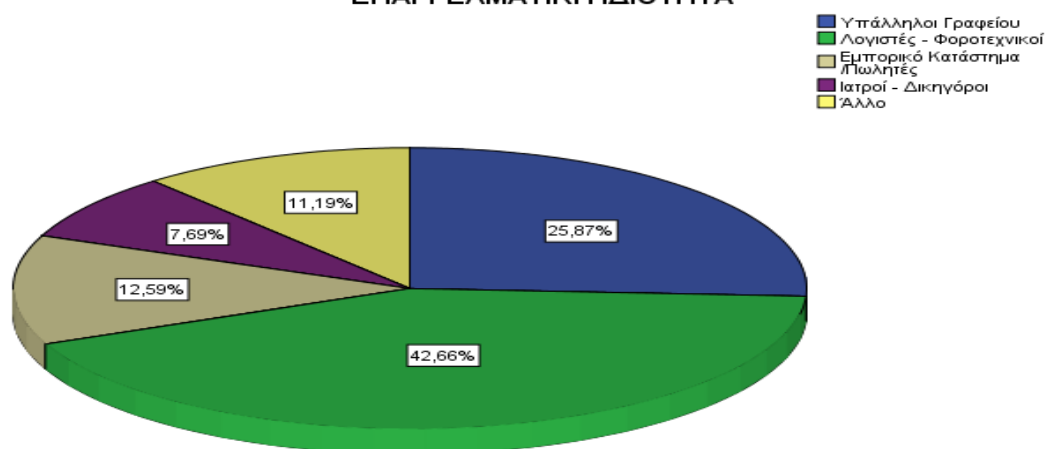
Σε ότι αφορά την επαγγελματική ιδιότητα των συμμετεχόντων στην έρευνά μας, σύμφωνα με τον πίνακα 7, η πλειονότητα ανήκει στον κλάδο των λογιστών – φοροτεχνικών. Πιο συγκεκριμένα, 61 άτομα (ποσοστό 42,7%) είναι λογιστές – φοροτεχνικοί. Υπάλληλοι γραφείου δηλώνουν οι 37 (ποσοστό 25,9%) από τους συμμετέχοντες στη έρευνα. Επίσης, 18 άτομα (ποσοστό 12,6%) διαθέτουν ή εργάζονται σε κάποιο εμπορικό κατάστημα, 11 άτομα (ποσοστό 7,7%) ανήκουν στον κλάδο των ιατρών ή δικηγόρων και 16 από τους συμμετέχοντες στην έρευνα (ποσοστό 11,2%) διαθέτουν κάποια άλλη επαγγελματική ιδιότητα.

Πίνακας 7:Ιδιότητα

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΙΔΙΟΤΗΤΑ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Υπάλληλοι Γραφείου	37	25,9	25,9	25,9
	Λογιστές - Φοροτεχνικοί	61	42,7	42,7	68,5
	Εμπορικό Κατάστημα /Πωλητές	18	12,6	12,6	81,1
	Ιατροί - Δικηγόροι	11	7,7	7,7	88,8
	Άλλο	16	11,2	11,2	100,0
	Total	143	100,0	100,0	

Γράφημα 4: Ιδιότητα

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΙΔΙΟΤΗΤΑ

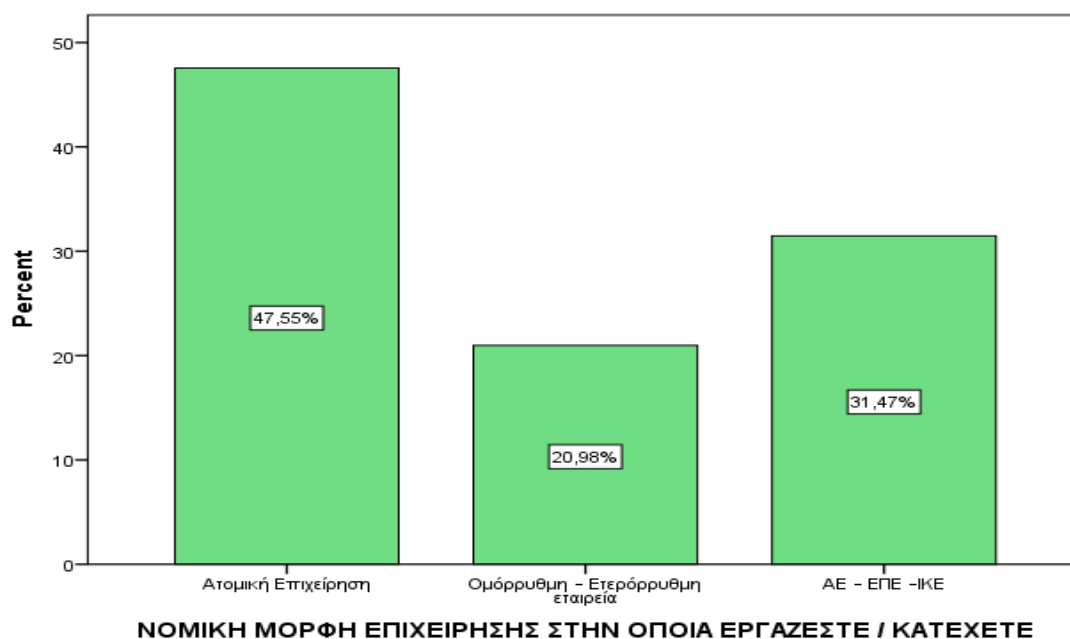

Σε ότι αφορά τη νομική μορφή των επιχειρήσεων τις οποίες κατέχουν ή εργάζονται οι ερωτώμενοι, η πλειονότητα των συμμετεχόντων, 68 άτομα (ποσοστό 47,6%) κατέχουν ή εργάζονται σε κάποια ατομική επιχείρηση. Επίσης, 30 από τους ερωτώμενους (ποσοστό 21%) κατέχουν ή εργάζονται σε κάποια ομόρρυθμη ή ετερόρρυθμη εταιρεία. Τέλος, 45 από τους συμμετέχοντες στην έρευνα (ποσοστό 31,5%) κατέχουν ή εργάζονται σε κάποια Ανώνυμη εταιρεία (ΑΕ) , σε κάποια Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης (ΕΠΕ) ή σε κάποια Ιδιωτική Κεφαλαιουχική Εταιρεία (ΙΚΕ) (Πίνακας 8).

Πίνακας 8:Μορφή επιχείρησης

ΝΟΜΙΚΗ ΜΟΡΦΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΕΡΓΑΖΕΣΤΕ / ΚΑΤΕΧΕΤΕ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Ατομική Επιχείρηση	68	47,6	47,6	47,6
	Ομόρρυθμη – Ετερόρρυθμη εταιρεία	30	21,0	21,0	68,5
	ΑΕ – ΕΠΕ –ΙΚΕ	45	31,5	31,5	100,0
	Total	143	100,0	100,0	

Γράφημα 5:Μορφή εταιρείας

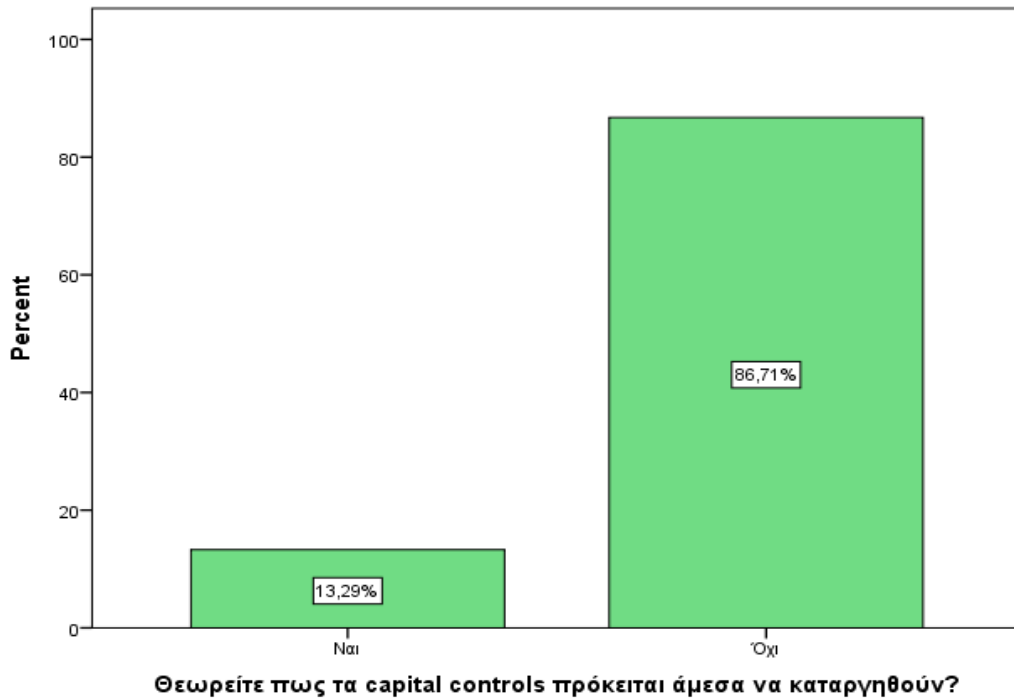

Η επόμενη ερώτηση αφορούσε την άποψη των συμμετεχόντων στην έρευνα σχετικά με την κατάργηση των capital controls. Η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτώμενων, 124 άτομα (ποσοστό 86,7%) απάντησε πως τα capital controls δεν πρόκειται άμεσα να καταργηθούν. Ωστόσο, 19 από τους συμμετέχοντες (ποσοστό 13,3%) θεωρεί πως είναι πιθανή η άμεση κατάργηση των capital controls (Πίνακας 9).

Πίνακας 9:Κατάργηση capital controls

Θεωρείτε πως τα capital controls πρόκειται άμεσα να καταργηθούν?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Ναι	19	13,3	13,3	13,3
	Όχι	124	86,7	86,7	100,0
	Total	143	100,0	100,0	

Γράφημα 6: Κατάργηση capital controls

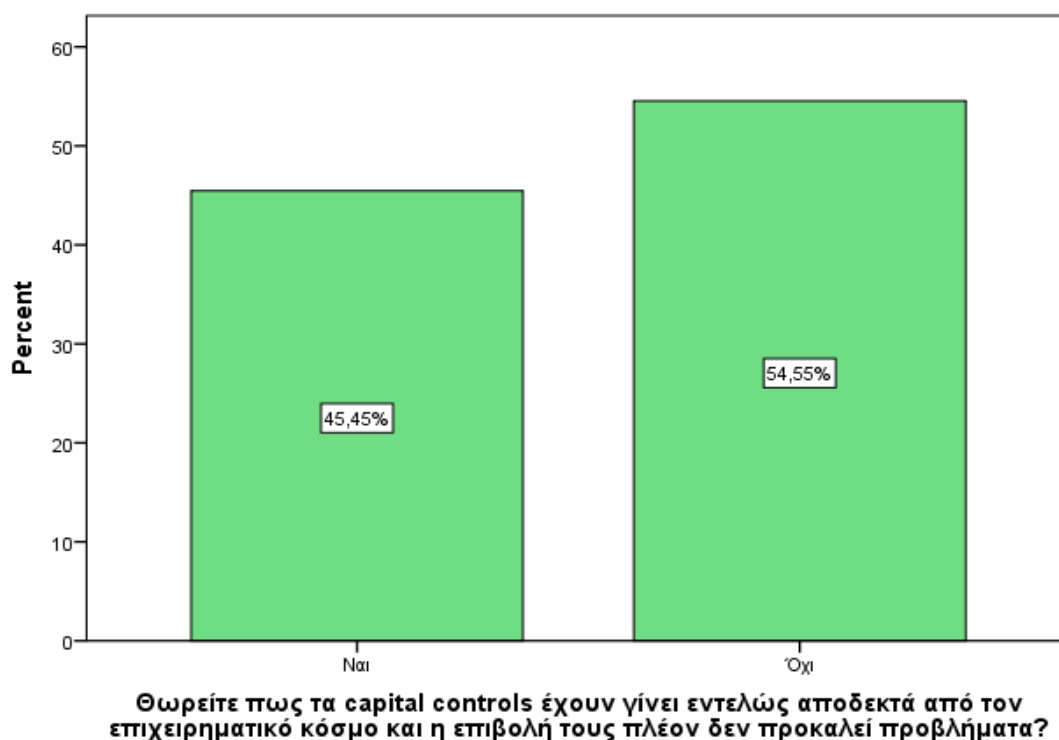

Παράλληλα, οι 78 από τους συμμετέχοντες (ποσοστό 54,5%) θεωρούν τα capital controls δεν έχουν γίνει εντελώς αποδεκτά από τον επιχειρηματικό κόσμο και η επιβολή τους πλέον δεν προκαλεί προβλήματα, ενώ 65 από τους ερωτώμενους (ποσοστό 45,5%) θεωρούν πως τα capital controls δεν έχουν καταφέρει να γίνουν εντελώς αποδεκτά από τον επιχειρηματικό κόσμο (Πίνακας 10).

Πίνακας 10: Αποδοχή capital control

Θωρείτε πως τα capital controls έχουν γίνει εντελώς αποδεκτά από τον επιχειρηματικό κόσμο και η επιβολή τους πλέον δεν προκαλεί προβλήματα?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Ναι	65	45,5	45,5	45,5
	Όχι	78	54,5	54,5	100,0
	Total	143	100,0	100,0	

Γράφημα 7:Αποδοχή capital controls

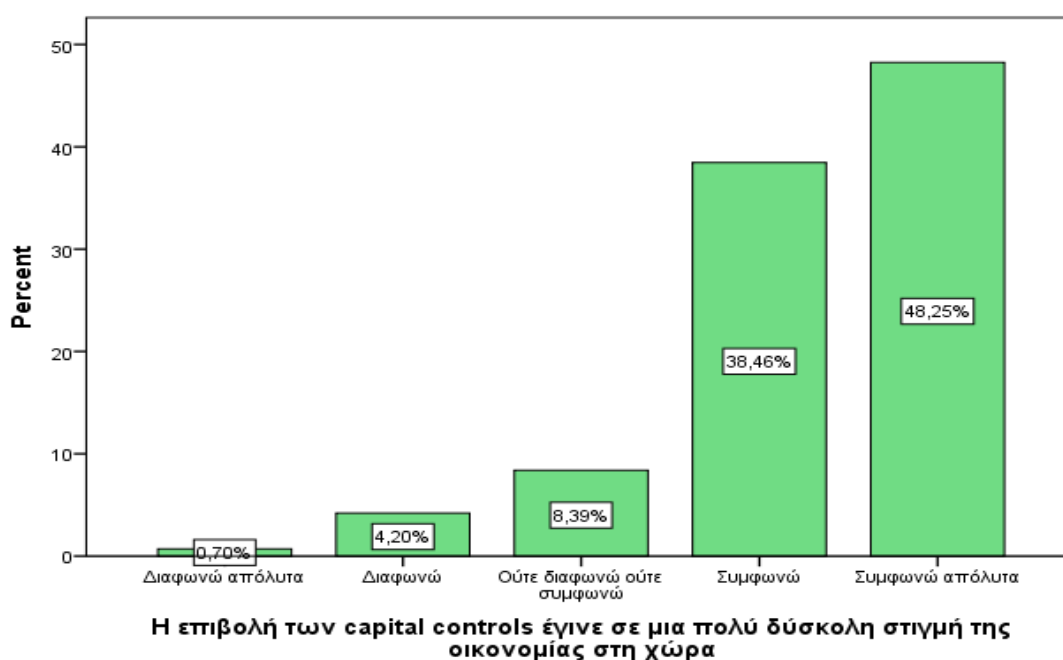
5.6.2 Ανάλυση ερωτήσεων σχετικά με τα capital controls

Η πρώτη ενότητα του ερωτηματολογίου περιελάμβανε ερωτήσεις οι οποίες αφορούσαν στην επιβολή των capital controls. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της πρώτης ερώτησης παρατηρείται πως 69 από τους συμμετέχοντες στην έρευνα (ποσοστό 48,3%) συμφωνεί απόλυτα με το γεγονός πως η επιβολή των capital controls έγινε σε μια πολύ δύσκολη στιγμή της οικονομίας στη χώρα μας. Παράλληλα, 55 από τους ερωτώμενους (ποσοστό 38,5%) δηλώνουν πως συμφωνούν με το γεγονός αυτό. Ουδέτερη στάση εμφανίζουν 12 από τους συμμετέχοντες στην έρευνά μας (ποσοστό 8,4%), ενώ 6 άτομα (ποσοστό 4,2%) διαφωνούν και μόλις 1 άτομο (ποσοστό 0,7%) διαφωνεί απόλυτα με το γεγονός πως η επιβολή των capital controls έγινε σε μια πολύ δύσκολη στιγμή της οικονομίας στη χώρα μας (Πίνακας 11).

Πίνακας 11:Χρονική στιγμή επιβολής capital controls

Η επιβολή των capital controls έγινε σε μια πολύ δύσκολη στιγμή της οικονομίας στη χώρα				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Διαφωνώ απόλυτα	1	,7	,7	,7
Διαφωνώ	6	4,2	4,2	4,9
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	12	8,4	8,4	13,3
Συμφωνώ	55	38,5	38,5	51,7
Συμφωνώ απόλυτα	69	48,3	48,3	100,0
Total	143	100,0	100,0	

Γράφημα 8:Χρόνος επιβολής capital controls

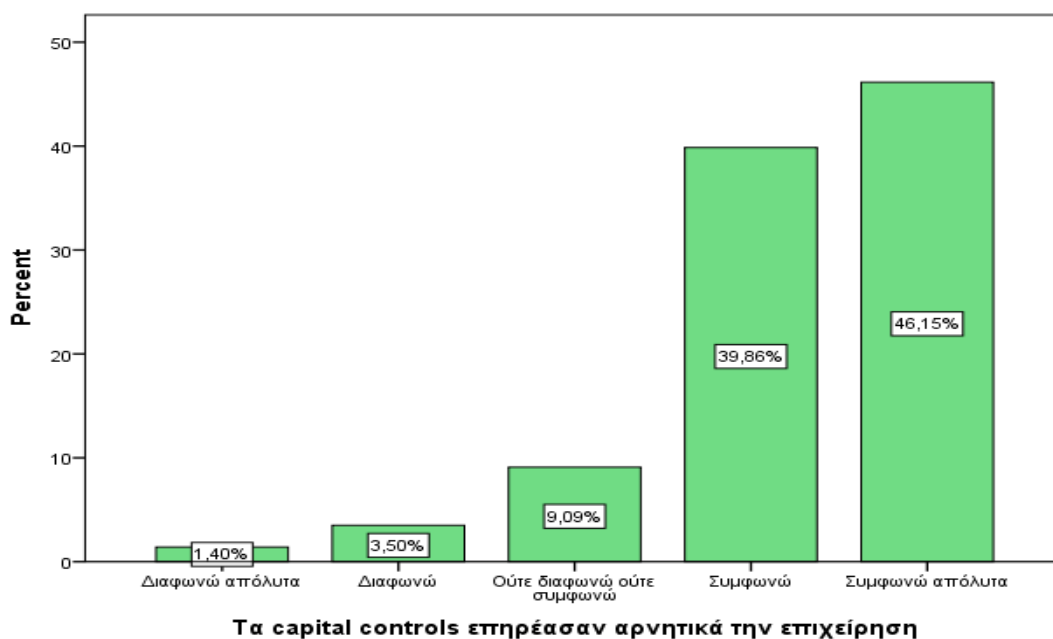
Επιπλέον, 66 από τους συμμετέχοντες (ποσοστό 46,2%) υποστηρίζουν πως συμφωνούν απόλυτα με το γεγονός πως τα capital controls επηρέασαν αρνητικά την επιχείρηση την οποία διατηρούσαν ή στην οποία εργαζόταν. Στην ίδια ερώτηση 57 από τους ερωτώμενους (ποσοστό 39,9%) δήλωσαν πως συμφωνούν και 13 (ποσοστό 9,1%) διατηρούν ουδέτερη στάση σχετικά με την επίδραση που είχαν τα capital

controls στην επιχείρησή τους. Ωστόσο, 5 άτομα (ποσοστό 3,5%) υποστηρίζουν πως διαφωνούν και 2 (ποσοστό 1,4%) πως διαφωνούν απόλυτα με το γεγονός πως τα capital controls επηρέασαν αρνητικά την επιχείρηση την οποία διατηρούσαν ή στην οποία εργαζόταν (Πίνακας 12).

Πίνακας 12:Επιρροή capital controls

Τα capital controls επηρέασαν αρνητικά την επιχείρηση				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Διαφωνώ απόλυτα	2	1,4	1,4	1,4
Διαφωνώ	5	3,5	3,5	4,9
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	13	9,1	9,1	14,0
Συμφωνώ	57	39,9	39,9	53,8
Συμφωνώ απόλυτα	66	46,2	46,2	100,0
Total	143	100,0	100,0	

Γράφημα 9:Επιρροή capital controls

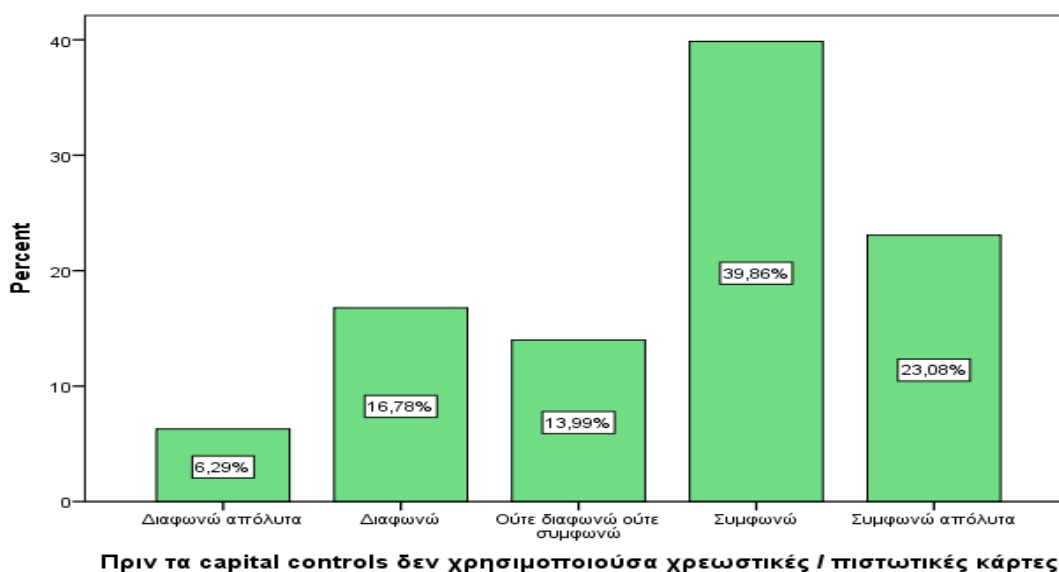

Στη συνέχεια ακολουθούν οι απόψεις των ερωτώμενων σχετικά με τη χρήση χρεωστικών ή πιστωτικών καρτών πριν την επιβολή των capital controls. Πιο συγκεκριμένα, 33 από τους ερωτώμενους (ποσοστό 23,1%) συμφωνούν απόλυτα και 57 ερωτώμενοι (ποσοστό 39,9%) συμφωνούν πως πριν την επιβολή των capital controls δεν χρησιμοποιούσαν ιδιαίτερα χρεωστικές ή πιστωτικές κάρτες. Ουδέτερη στάση διαθέτουν 20 ερωτώμενοι (ποσοστό 14%), ενώ 24 ερωτώμενοι (ποσοστό 16,8%) διαφωνούν και 9 ερωτώμενοι (ποσοστό 6,3%) διαφωνούν απόλυτα και υποστηρίζουν πως έκαναν χρήση χρεωστικής ή πιστωτικής κάρτας πριν τα capital controls (Πίνακας 13).

Πίνακας 13:Χρήση καρτών πριν την επιβολή των capital controls

Πριν τα capital controls δεν χρησιμοποιούσα χρεωστικές / πιστωτικές κάρτες				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Διαφωνώ απόλυτα	9	6,3	6,3	6,3
Διαφωνώ	24	16,8	16,8	23,1
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	20	14,0	14,0	37,1
Συμφωνώ	57	39,9	39,9	76,9
Συμφωνώ απόλυτα	33	23,1	23,1	100,0
Total	143	100,0	100,0	

Γράφημα 10:Χρήση καρτών πριν τα capital controls

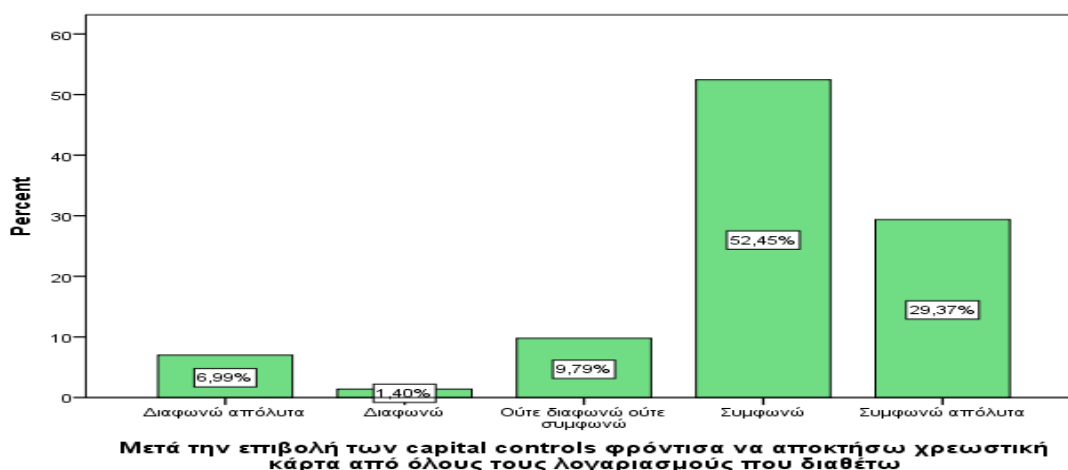

Ωστόσο, μετά την επιβολή των capital controls και σύμφωνα με τους περιορισμούς που τέθηκαν στις αναλήψεις χρημάτων από τραπεζικά ιδρύματα πολλοί ήταν εκείνοι που έσπευσαν να αποκτήσουν κάρτες από το σύνολο των λογαριασμών που διέθεταν. Πιο συγκεκριμένα, 42 από τους συμμετέχοντες στην έρευνά μας (ποσοστό 29,4%) συμφωνούν απόλυτα και 75 συμμετέχοντες (ποσοστό 52,4%) συμφωνούν πως φρόντισαν να αποκτήσουν κάρτες από όλους τους τραπεζικούς λογαριασμούς που διαθέτουν. Ωστόσο, 14 από τους συμμετέχοντες ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν με το ενδεχόμενο απόκτησης καρτών από το σύνολο των λογαριασμών που διαθέτουν, ενώ 2 άτομα (ποσοστό 1,4%) διαφωνούν και 10 άτομα (ποσοστό 7%) διαφωνούν απόλυτα με το γεγονός πως προχώρησαν στην απόκτηση καρτών μετά την επιβολή των capital controls (Πίνακας 14).

Πίνακας 14: Έκδοση καρτών μετά την επιβολή των capital controls

Μετά την επιβολή των capital controls φρόντισα να αποκτήσω χρεωστική κάρτα από όλους τους λογαριασμούς που διαθέτω				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Διαφωνώ απόλυτα	10	7,0	7,0	7,0
Διαφωνώ	2	1,4	1,4	8,4
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	14	9,8	9,8	18,2
Συμφωνώ	75	52,4	52,4	70,6
Συμφωνώ απόλυτα	42	29,4	29,4	100,0
Total	143	100,0	100,0	

Γράφημα 11: Έκδοση καρτών πριν τα capital controls

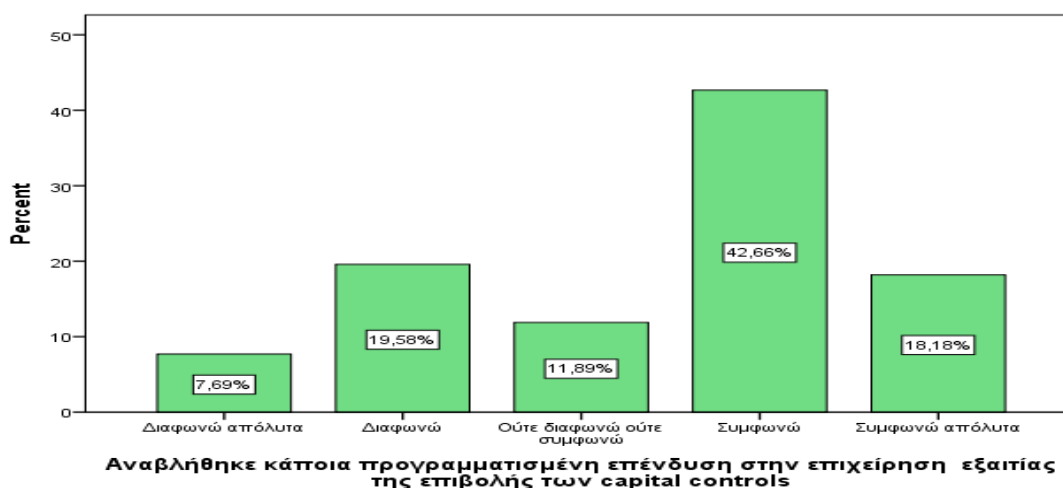

Επιπλέον, η πλειονότητα των συμμετεχόντων στην έρευνα υποστηρίζει πως τα capital controls είχαν ως αποτέλεσμα να αναβληθεί κάποια επένδυση που είχε προγραμματίσει η επιχείρηση. Πιο συγκεκριμένα, οι 26 από τους συμμετέχοντες (ποσοστό 18,2%) συμφωνούν απόλυτα και οι 61 (ποσοστό 42,7%) συμφωνούν πως ανέβαλαν την υλοποίηση κάποιας προγραμματισμένης επένδυσης εξαιτίας της επιβολής των capital controls. Επιπλέον, 17 συμμετέχοντες (ποσοστό 11,9%) διατηρούν ουδέτερη στάση ενώ 28 συμμετέχοντες (ποσοστό 19,6%) διαφωνούν και 11 (ποσοστό 7,7%) διαφωνούν απόλυτα σχετικά με το ενδεχόμενο αναβολής ως αποτέλεσμα των capital controls κάποιας προγραμματισμένης επένδυσης από την επιχείρηση (Πίνακας 15).

Πίνακας 15:Αναβολή επενδύσεων εξαιτίας της επιβολής των capital controls

Αναβλήθηκε κάποια προγραμματισμένη επένδυση στην επιχείρηση εξαιτίας της επιβολής των capital controls				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Διαφωνώ απόλυτα	11	7,7	7,7	7,7
Διαφωνώ	28	19,6	19,6	27,3
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	17	11,9	11,9	39,2
Συμφωνώ	61	42,7	42,7	81,8
Συμφωνώ απόλυτα	26	18,2	18,2	100,0
Total	143	100,0	100,0	

Γράφημα 12:Αναβολή προγραμματισμένων επενδύσεων

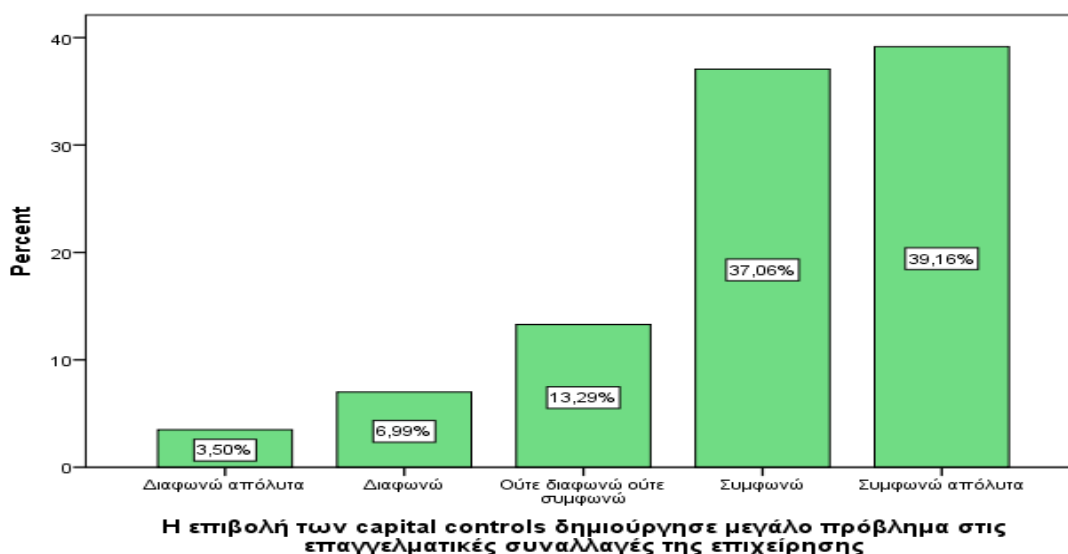

Επιπλέον, 56 από τους συμμετέχοντες στην έρευνά μας (ποσοστό 39,2%) συμφωνούν απόλυτα και 56 συμμετέχοντες (ποσοστό 37,1%) συμφωνούν με το γεγονός πως η επιβολή των capital controls έχει δημιουργήσει σημαντικό πρόβλημα σε ότι αφορά τις επαγγελματικές συναλλαγές της επιχείρησης στην οποία εργάζονται ή κατέχουν. Ωστόσο, 19 συμμετέχοντες (ποσοστό 13,3%) ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν με το ενδεχόμενο αυτό, ενώ 10 συμμετέχοντες (ποσοστό 7%) διαφωνούν και 5 (ποσοστό 3,5%) διαφωνούν απόλυτα σε ότι αφορά τη δημιουργία σημαντικών προβλημάτων στην επιχείρηση με την επιβολή των capital controls (Πίνακας 16).

Πίνακας 16:Πρόβλημα επαγγελματικών συναλλαγών

Η επιβολή των capital controls δημιούργησε μεγάλο πρόβλημα στις επαγγελματικές συναλλαγές της επιχείρησης				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Διαφωνώ απόλυτα	5	3,5	3,5	3,5
Διαφωνώ	10	7,0	7,0	10,5
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	19	13,3	13,3	23,8
Συμφωνώ	53	37,1	37,1	60,8
Συμφωνώ απόλυτα	56	39,2	39,2	100,0
Total	143	100,0	100,0	

Γράφημα 13:Πρόβλημα επαγγελματικών συναλλαγών

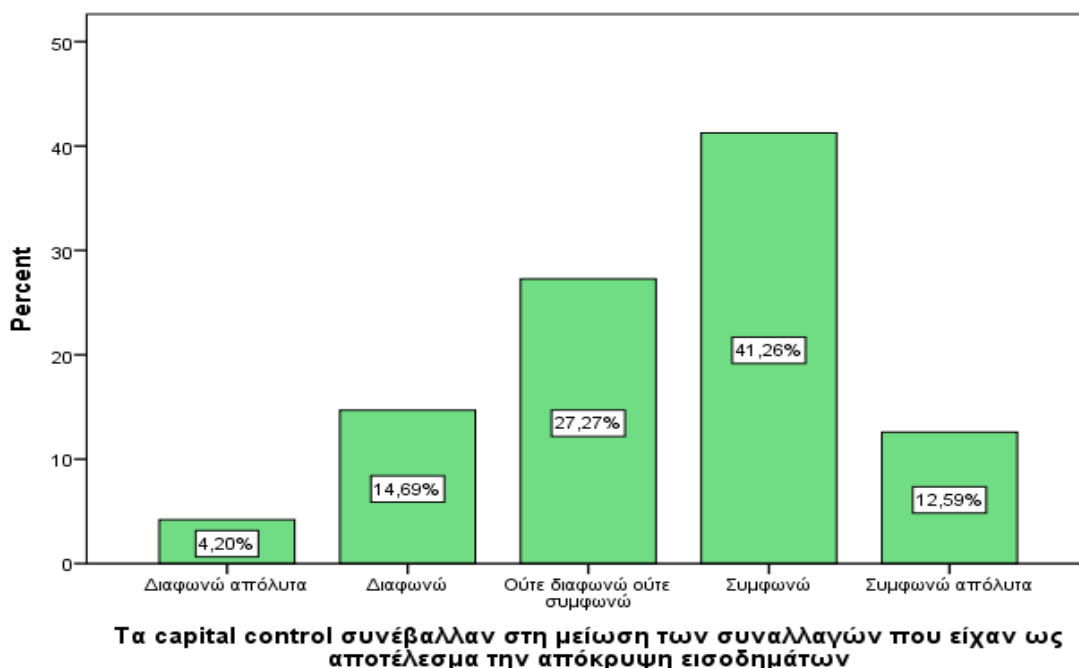

Ωστόσο, η επιβολή των capital controls φαίνεται πως είχε σαν αποτέλεσμα τη μείωση των συναλλαγών που είχαν ως στόχο την απόκρυψη εισπραξής των εισοδημάτων. Χαρακτηριστικά οι 18 από τους συμμετέχοντες (ποσοστό 12,6%) δήλωσαν πως συμφωνούν απόλυτα και οι 59 από τους συμμετέχοντες (ποσοστό 41,3%) δήλωσαν πως συμφωνούν πως η επιβολή των capital controls συνέβαλλε στη μείωση των συναλλαγών που είχαν ως αποτέλεσμα την απόκρυψη των εισοδημάτων. Ένα μεγάλο ποσοστό ωστόσο και πιο συγκεκριμένα το 27,3% των συμμετεχόντων στην έρευνα διατηρεί ουδέτερη στάση σχετικά με το γεγονός αυτό, ενώ 21 από τους συμμετέχοντες (ποσοστό 14,7%) δηλώνει πως διαφωνεί και 6 συμμετέχοντες (ποσοστό 4,2%) δηλώνουν πως διαφωνούν απόλυτα σχετικά με τη συμβολή των capital controls στη μείωση των συναλλαγών που είχαν ως αποτέλεσμα την απόκρυψη των εισοδημάτων (Πίνακας 17).

Πίνακας 17: Συμβολή των capital controls στην απόκρυψη εισοδημάτων

Τα capital controls συνέβαλλαν στη μείωση των συναλλαγών που είχαν ως αποτέλεσμα την απόκρυψη εισοδημάτων					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Διαφωνώ απόλυτα	6	4,2	4,2	4,2
	Διαφωνώ	21	14,7	14,7	18,9
	Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	39	27,3	27,3	46,2
	Συμφωνώ	59	41,3	41,3	87,4
	Συμφωνώ απόλυτα	18	12,6	12,6	100,0
	Total	143	100,0	100,0	

Γράφημα 14: Συμβολή capital control στην απόκρυψη εισοδημάτων

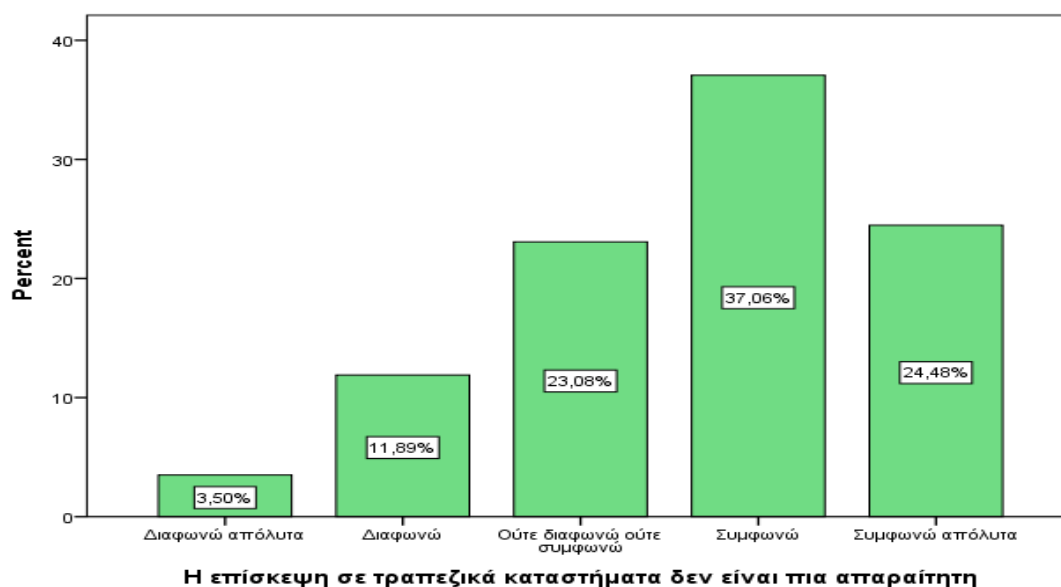
5.6.3 Ανάλυση ερωτήσεων σχετικά με τις τραπεζικές υπηρεσίες

Η δεύτερη ενότητα του ερωτηματολογίου περιλαμβάνει ερωτήσεις που αφορούν στις απόψεις των ερωτώμενων σχετικά με τη χρήση των τραπεζικών υπηρεσιών. Πιο συγκεκριμένα, 35 ερωτώμενοι (ποσοστό 24,5%) συμφωνούν απόλυτα και 53 ερωτώμενοι (ποσοστό 37,1%) συμφωνούν πως η επίσκεψη στα τραπεζικά ιδρύματα δεν είναι πλέον απαραίτητη. Ωστόσο, 33 από τους ερωτώμενους (ποσοστό 23,1%) διατηρούν ουδέτερη στάση, ενώ 17 ερωτώμενοι (ποσοστό 11,9%) διαφωνούν και 5 ερωτώμενοι (ποσοστό 3,5%) διαφωνούν απόλυτα σχετικά με το αν είναι απαραίτητη η επίσκεψη πλέον στα τραπεζικά καταστήματα (Πίνακας 18).

Πίνακας 18: Επίσκεψη σε τραπεζικά καταστήματα

Η επίσκεψη σε τραπεζικά καταστήματα δεν είναι πια απαραίτητη					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Διαφωνώ απόλυτα	5	3,5	3,5	3,5
	Διαφωνώ	17	11,9	11,9	15,4
	Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	33	23,1	23,1	38,5
	Συμφωνώ	53	37,1	37,1	75,5
	Συμφωνώ απόλυτα	35	24,5	24,5	100,0
	Total	143	100,0	100,0	

Γράφημα 15: Επίσκεψη σε τραπεζικά καταστήματα

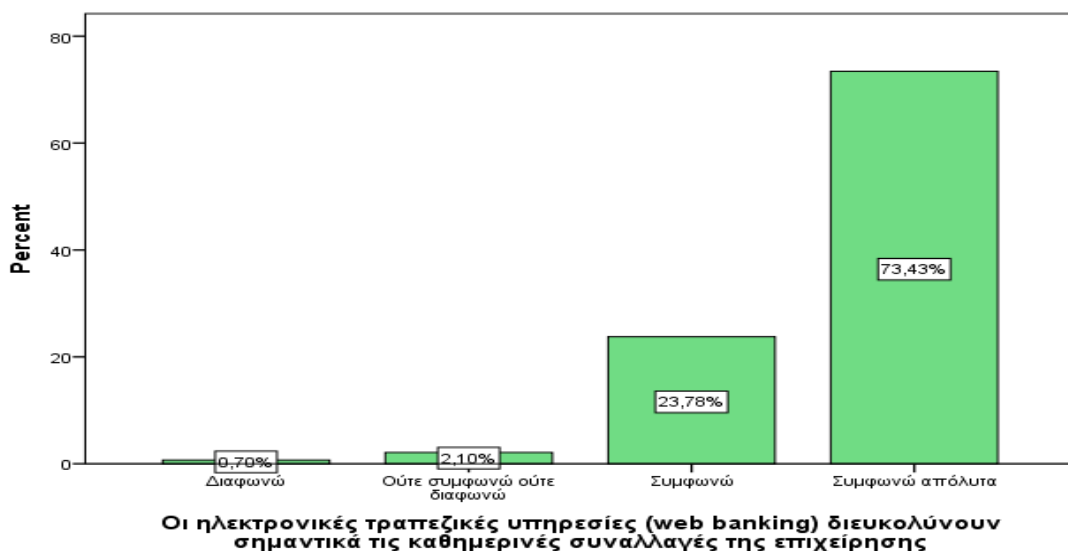

Στη συνέχεια παρατηρείται πως η συντριπτική πλειονότητα των συμμετεχόντων στην έρευνα θεωρεί πως οι ηλεκτρονικές τραπεζικές υπηρεσίες (*web banking*) διευκολύνουν σημαντικά τις καθημερινές συναλλαγές της επιχείρησης. Χαρακτηριστικά, 105 από τους συμμετέχοντες στην έρευνά μας (ποσοστό 73,4%) συμφωνούν απόλυτα και 34 συμμετέχοντες (ποσοστό 23,8%) συμφωνούν πως οι καθημερινές συναλλαγές της επιχείρησης έχουν βελτιωθεί σημαντικά με τις ηλεκτρονικές τραπεζικές εφαρμογές. Ωστόσο, μόλις 3 από τους συμμετέχοντες (ποσοστό 2,1%) διατηρούν ουδέτερη στάση και 1 άτομο (ποσοστό 0,7%) διαφωνεί σχετικά με τη συμβολή των ηλεκτρονικών τραπεζικών υπηρεσιών στις καθημερινές συναλλαγές της επιχείρησης (Πίνακας 19).

Πίνακας 19: Συμβολή web banking στις καθημερινές συναλλαγές της επιχείρησης

Οι ηλεκτρονικές τραπεζικές υπηρεσίες (web banking) διευκολύνουν σημαντικά τις καθημερινές συναλλαγές της επιχείρησης				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Διαφωνώ	1	,7	,7	,7
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	3	2,1	2,1	2,8
Συμφωνώ	34	23,8	23,8	26,6
Συμφωνώ απόλυτα	105	73,4	73,4	100,0
Total	143	100,0	100,0	

Γράφημα 16: Συμβολή web banking στις συναλλαγές

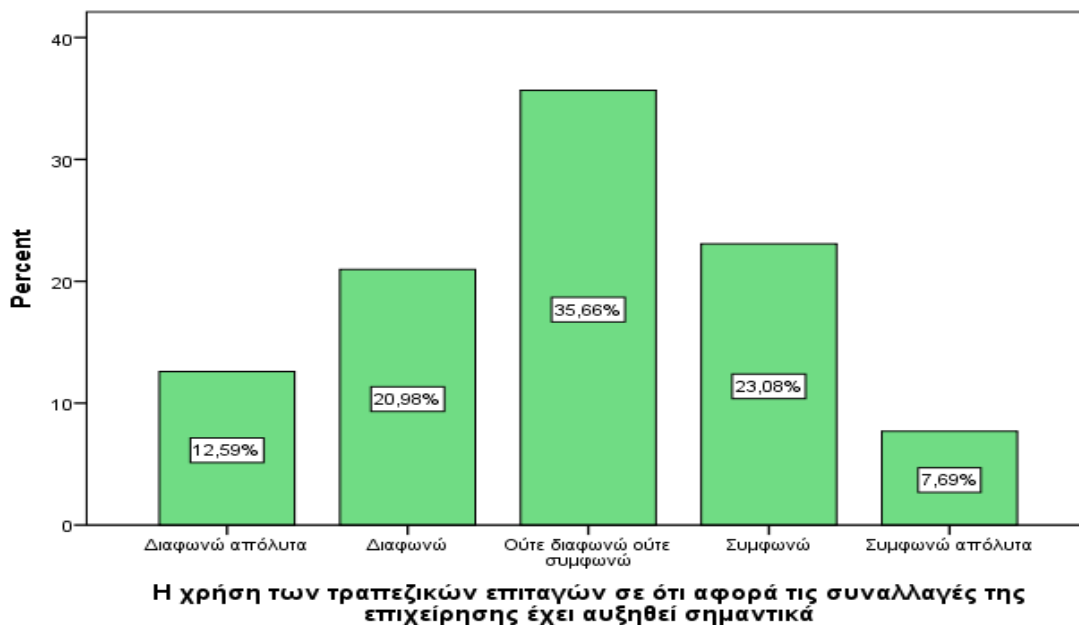

Ωστόσο, παρόλο που η επιβολή των capital controls δημιούργησε προβλήματα σε ότι αφορά τις συναλλαγές με τη χρήση μετρητών, σύμφωνα με τις απαντήσεις που δόθηκαν από τους συμμετέχοντες στην έρευνα φαίνεται πως η χρήση των τραπεζικών επιταγών δεν έχει αυξηθεί. Από τους ερωτώμενους οι 11 (ποσοστό 7,7%) συμφωνούν απόλυτα και οι 33 (ποσοστό 23,1%) συμφωνούν πως η χρήση των τραπεζικών επιταγών σε ότι αφορά τις επαγγελματικές τους συναλλαγές έχει αυξηθεί. Ένα μεγάλο ποσοστό ωστόσο (ποσοστό 35,7%) διατηρεί ουδέτερη στάση, ενώ 30 από τους ερωτώμενους (ποσοστό 21%) διαφωνούν και 18 ερωτώμενοι (ποσοστό 12,6%) διαφωνούν απόλυτα σχετικά με την αύξηση των τραπεζικών επιταγών σε ότι αφορά τις επαγγελματικές συναλλαγές της επιχείρησης (Πίνακας 20).

Πίνακας 20: Αύξηση χρήσης τραπεζικών επιταγών

Η χρήση των τραπεζικών επιταγών σε ότι αφορά τις συναλλαγές της επιχείρησης έχει αυξηθεί σημαντικά				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Διαφωνώ απόλυτα	18	12,6	12,6	12,6
Διαφωνώ	30	21,0	21,0	33,6
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	51	35,7	35,7	69,2
Συμφωνώ	33	23,1	23,1	92,3
Συμφωνώ απόλυτα	11	7,7	7,7	100,0
Total	143	100,0	100,0	

Γράφημα 17: Αύξηση τραπεζικών επιταγών

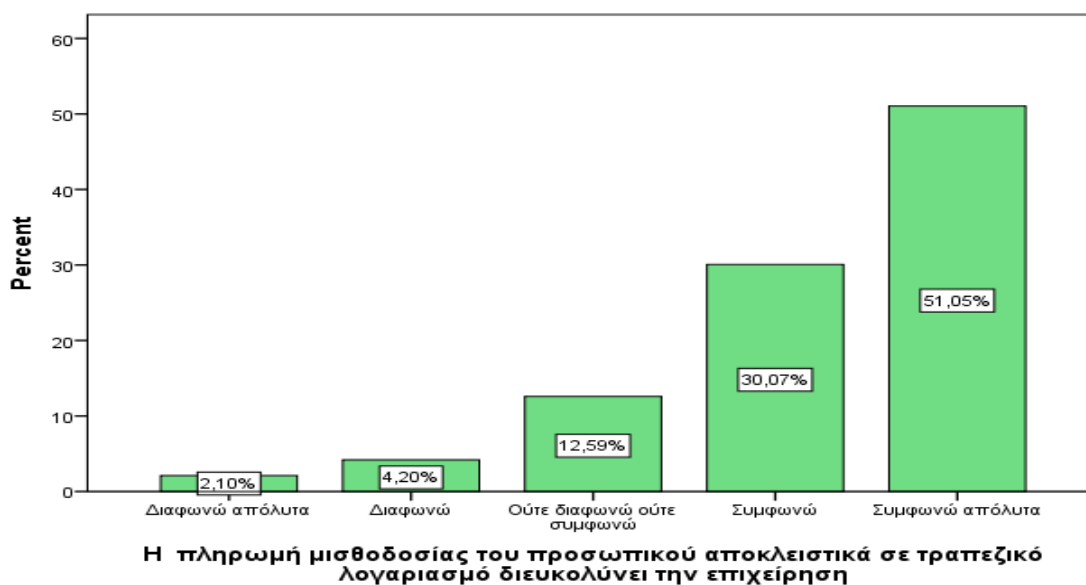
Παράλληλα, ιδιαίτερα φαίνεται πως βοήθησε τη λειτουργία των επιχειρήσεων η υποχρεωτική πληρωμή της μισθοδοσίας του προσωπικού με την κατάθεση του αντίστοιχου ποσού σε τραπεζικό λογαριασμό. Χαρακτηριστικά, οι 73 από του συμμετέχοντες στην έρευνα (ποσοστό 51%) συμφωνούν απόλυτα και οι 43 (ποσοστό 30,1%) συμφωνούν πως ο νέος τρόπος καταβολής της μισθοδοσίας του προσωπικού διευκολύνει αρκετά την επιχείρηση. Ουδέτερη στάση διατηρούν 18 από τους

συμμετέχοντες στην έρευνά μας (ποσοστό 12,6%), ενώ μόλις 6 (ποσοστό 4,2%) διαφωνούν και 3 (ποσοστό 2,1%) διαφωνούν απόλυτα με τη διευκόλυνση που προκύπτει από την υποχρεωτική καταβολή της μισθοδοσίας αποκλειστικά σε τραπεζικό λογαριασμό (Πίνακας 21).

Πίνακας 21: Πληρωμή μισθοδοσίας σε τραπεζικό λογαριασμό

Η πληρωμή μισθοδοσίας του προσωπικού αποκλειστικά σε τραπεζικό λογαριασμό διευκολύνει την επιχείρηση				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Διαφωνώ απόλυτα	3	2,1	2,1	2,1
Διαφωνώ	6	4,2	4,2	6,3
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	18	12,6	12,6	18,9
Συμφωνώ	43	30,1	30,1	49,0
Συμφωνώ απόλυτα	73	51,0	51,0	100,0
Total	143	100,0	100,0	

Γράφημα 18: Πληρωμή μισθοδοσίας διατραπεζικά

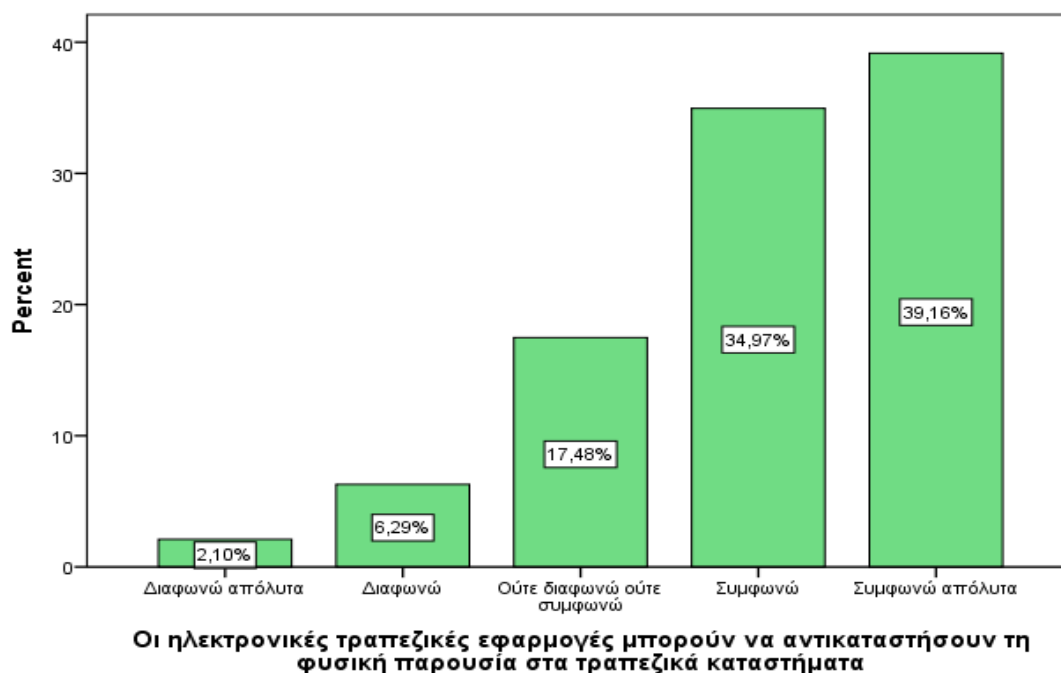

Στην τελευταία ερώτηση της δεύτερης ενότητας του ερωτηματολογίου οι ερωτώμενοι εκφράζουν την άποψη τους σχετικά με το ενδεχόμενο να αντικαταστήσουν οι ηλεκτρονικές τραπεζικές εφαρμογές τη φυσική παρουσία στα τραπεζικά καταστήματα. Πιο συγκεκριμένα, 56 ερωτώμενοι (ποσοστό 39,2%) συμφωνούν απόλυτα και 50 (ποσοστό 35%) συμφωνούν πως οι ηλεκτρονικές τραπεζικές εφαρμογές δύναται να αντικαταστήσουν τη φυσική παρουσία στα τραπεζικά καταστήματα. Οι 25 από τους συμμετέχοντες (ποσοστό 17,5%) διατηρούν ουδέτερη στάση, ενώ οι 9 (ποσοστό 6,3%) διαφωνούν και οι 3 (ποσοστό 2,1%) διαφωνούν απόλυτα με το ενδεχόμενο αυτό (Πίνακας 22).

Πίνακας 22:Αντικατάσταση φυσικής παρουσίας με τη χρήση των ηλεκτρονικών τραπεζικών υπηρεσιών

Οι ηλεκτρονικές τραπεζικές εφαρμογές μπορούν να αντικαταστήσουν τη φυσική παρουσία στα τραπεζικά καταστήματα				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Διαφωνώ απόλυτα	3	2,1	2,1	2,1
Διαφωνώ	9	6,3	6,3	8,4
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	25	17,5	17,5	25,9
Συμφωνώ	50	35,0	35,0	60,8
Συμφωνώ απόλυτα	56	39,2	39,2	100,0
Total	143	100,0	100,0	

Γράφημα 19: Αντικατάσταση φυσικής παρουσίας με τη χρήση τραπεζικών υπηρεσιών

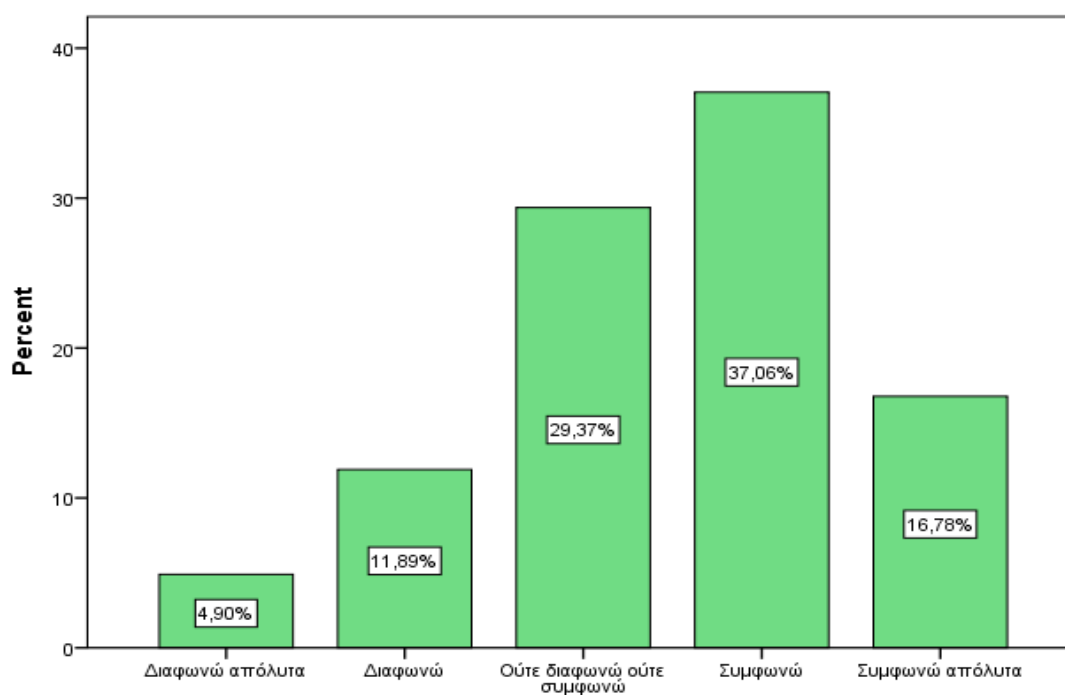
5.6.4 Ανάλυση ερωτήσεων σχετικά με την εφαρμογή των τερματικών POS

Στην επόμενη ενότητα ερωτήσεων του ερωτηματολογίου οι συμμετέχοντες καλούνται να παραθέσουν τις απόψεις τους σχετικά με την εφαρμογή και τη λειτουργία των τερματικών POS. Στην πρώτη ερώτηση 24 από τους συμμετέχοντες (ποσοστό 16,8%) δηλώνουν πως συμφωνούν απόλυτα και 53 από τους συμμετέχοντες (ποσοστό 37,1%) δηλώνουν πως συμφωνούν με το γεγονός πως τα POS έχουν βελτιώσει τις διαδικασίες συναλλαγών της επιχείρησης. Ωστόσο, μεγάλο είναι επίσης το ποσοστό (29,4%) το οποίο ούτε διαφωνεί ούτε συμφωνεί πως τα POS έχουν βελτιώσει τις συναλλαγές, ενώ 17 συμμετέχοντες διαφωνούν (ποσοστό 11,9%) και 7 (ποσοστό 4,9%) διαφωνούν απόλυτα (Πίνακας 23).

Πίνακας 23:Βελτίωση των συναλλαγών με τη χρήση των POS

Τα POS έχουν βελτιώσει τις διαδικασίες συναλλαγών της επιχείρησης				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Διαφωνώ απόλυτα	7	4,9	4,9	4,9
Διαφωνώ	17	11,9	11,9	16,8
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	42	29,4	29,4	46,2
Συμφωνώ	53	37,1	37,1	83,2
Συμφωνώ απόλυτα	24	16,8	16,8	100,0
Total	143	100,0	100,0	

Γράφημα 20:Βελτίωση συναλλαγών με τη χρήση POS

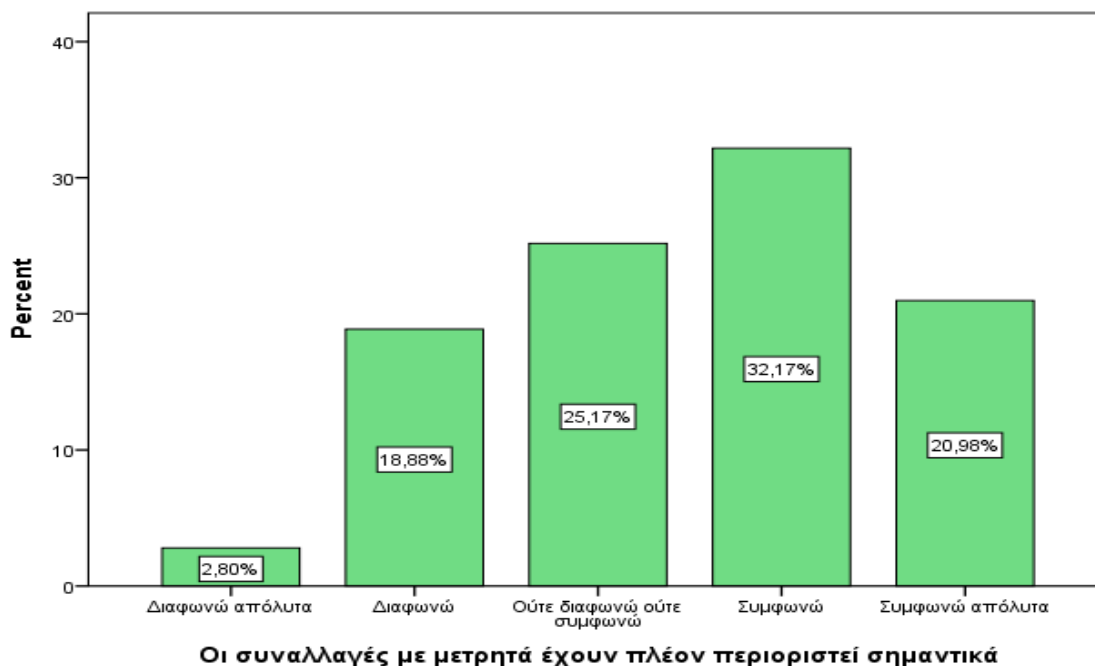
Τα POS έχουν βελτιώσει τις διαδικασίες συναλλαγών της επιχείρησης

Η πλειονότητα των συμμετεχόντων στην έρευνα (ποσοστό 32,2%) συμφωνεί και 30 από τους συμμετέχοντες (ποσοστό 21%) συμφωνούν απόλυτα πως οι συναλλαγές με τη χρήση μετρητών έχουν πλέον περιοριστεί σημαντικά. Επιπλέον, 36 ερωτώμενοι (ποσοστό 25,2%) διατηρούν ουδέτερη στάση, ενώ 27 ερωτώμενοι (ποσοστό 18,9%) διαφωνούν και μόλις 4 (ποσοστό 2,8%) διαφωνούν απόλυτα σχετικά με τη μείωση των συναλλαγών με μετρητά (Πίνακας 24).

Πίνακας 24: Διεξαγωγή συναλλαγών με μετρητά

Οι συναλλαγές με μετρητά έχουν πλέον περιοριστεί σημαντικά				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Διαφωνώ απόλυτα	4	2,8	2,8	2,8
Διαφωνώ	27	18,9	18,9	21,7
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	36	25,2	25,2	46,9
Συμφωνώ	46	32,2	32,2	79,0
Συμφωνώ απόλυτα	30	21,0	21,0	100,0
Total	143	100,0	100,0	

Γράφημα 21: Συναλλαγές με μετρητά

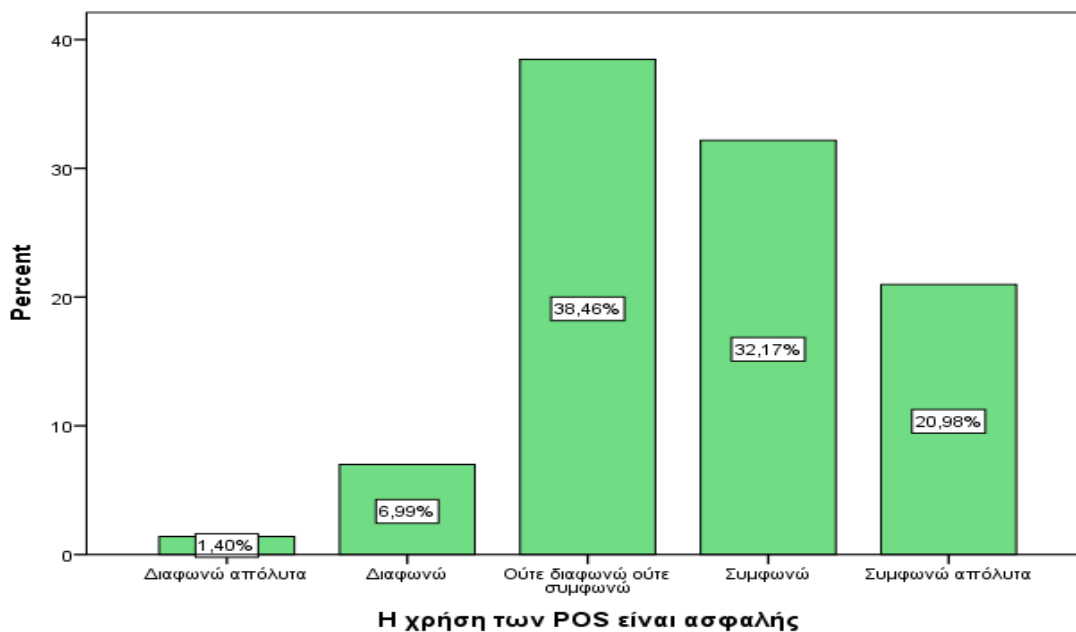

Υψηλά είναι επίσης τα ποσοστά ουδέτερης απάντησης των συμμετεχόντων στην έρευνα (ποσοστό 38,5%) σε ότι αφορά τα επίπεδα παρεχόμενης ασφάλειας από τα POS. Ωστόσο, 30 από τους συμμετέχοντες (ποσοστό 21%) δήλωσαν πως συμφωνούν απόλυτα και 46 (ποσοστό 32,2%) πως συμφωνούν πως η χρήση των τερματικών POS είναι ασφαλής. Επιπλέον, 10 από τους συμμετέχοντες διαφωνούν (ποσοστό 7%) και 2 διαφωνούν απόλυτα (ποσοστό 1,4%) και δεν πιστεύουν πως η χρήση των τερματικών POS είναι ασφαλής (Πίνακας 25).

Πίνακας 25: Ασφάλεια στη χρήση των POS

Η χρήση των POS είναι ασφαλής				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Διαφωνώ απόλυτα	2	1,4	1,4	1,4
Διαφωνώ	10	7,0	7,0	8,4
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	55	38,5	38,5	46,9
Συμφωνώ	46	32,2	32,2	79,0
Συμφωνώ απόλυτα	30	21,0	21,0	100,0
Total	143	100,0	100,0	

Γράφημα 22: Ασφάλεια στη χρήση των POS

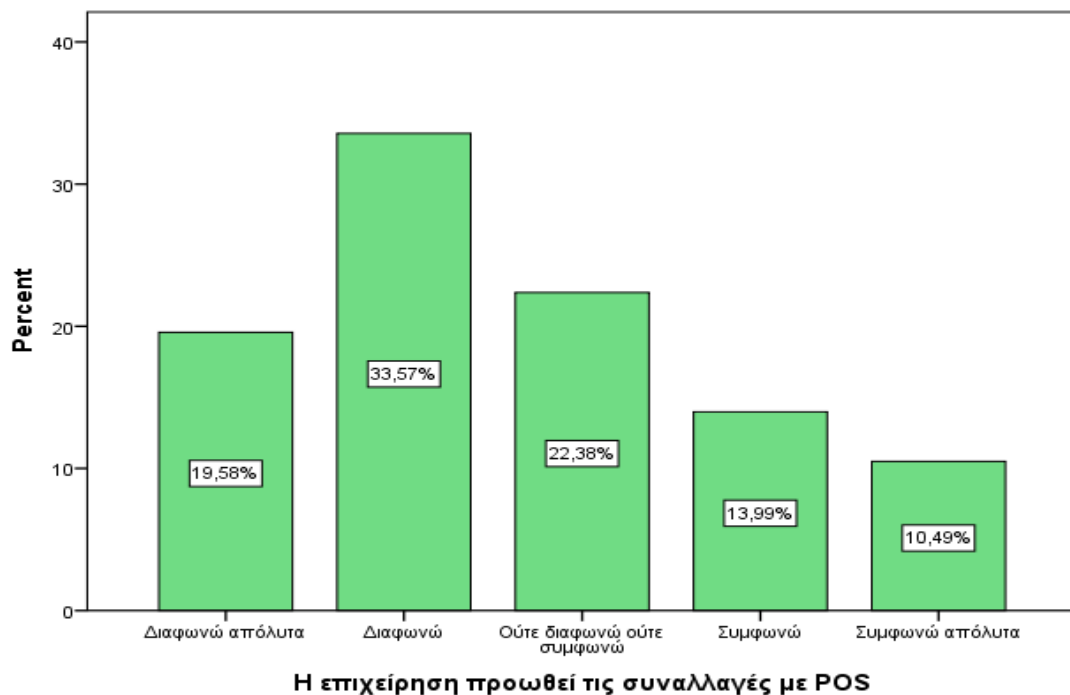

Στην επόμενη ερώτηση η πλειονότητα των ερωτώμενων (ποσοστό 33,6%) απάντησε πως διαφωνεί και 28 από τους συμμετέχοντες (ποσοστό 19,6%) απάντησαν πως διαφωνούν απόλυτα με το ενδεχόμενο να προωθεί η επιχείρηση τις συναλλαγές μέσω των τερματικών POS. Επιπλέον, 32 από τους συμμετέχοντες (ποσοστό 22,4%) διατηρούν ουδέτερη στάση, ενώ 20 συμφωνούν (ποσοστό 14%) και 15 (ποσοστό 10,5%) συμφωνούν απόλυτα με το να προωθεί η επιχείρηση τις συναλλαγές μέσω των τερματικών POS (Πίνακας 26).

Πίνακας 26: Προώθηση συναλλαγών μέσω της χρήσης POS

Η επιχείρηση προωθεί τις συναλλαγές με POS					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Διαφωνώ απόλυτα	28	19,6	19,6	19,6
	Διαφωνώ	48	33,6	33,6	53,1
	Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	32	22,4	22,4	75,5
	Συμφωνώ	20	14,0	14,0	89,5
	Συμφωνώ απόλυτα	15	10,5	10,5	100,0
	Total	143	100,0	100,0	

Γράφημα 23: Προώθηση συναλλαγών με POS

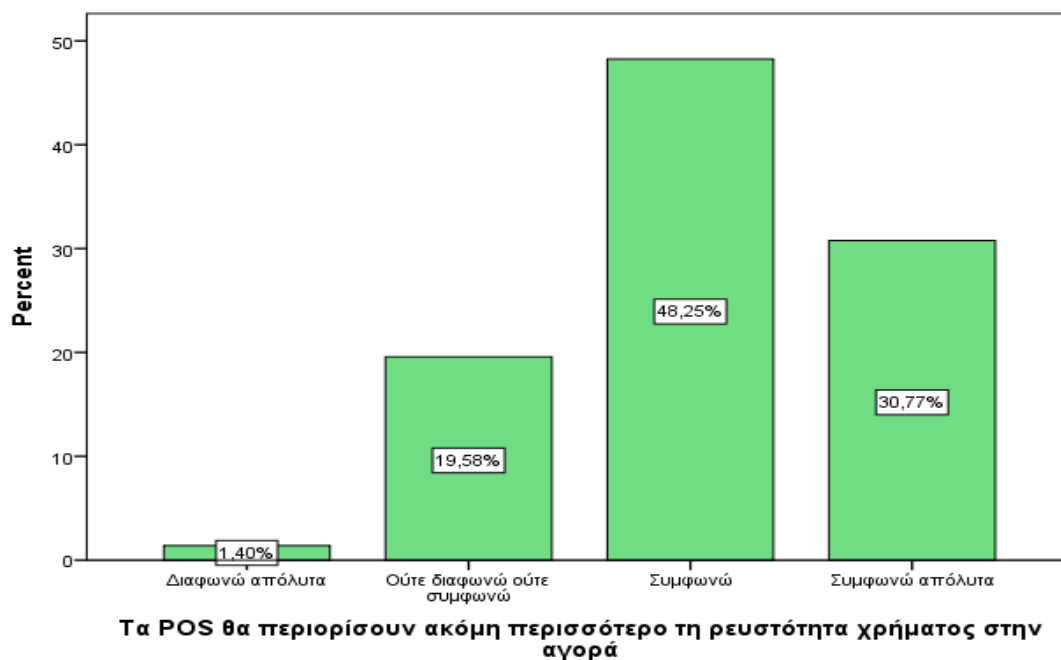

Ένα μεγάλο ποσοστό από τους συμμετέχοντες (ποσοστό 48,3%) υποστηρίζει πως συμφωνεί και 44 από τους συμμετέχοντες (ποσοστό 30,8%) υποστηρίζουν πως συμφωνούν απόλυτα με το γεγονός πως η χρήση των τερματικών POS πρόκειται να περιορίσει ακόμη περισσότερο τη ρευστότητα χρήματος στην αγορά. Επιπλέον, 28 ερωτώμενοι (ποσοστό 19,6%) διατηρούν ουδέτερη στάση και μόλις 2 ερωτώμενοι (ποσοστό 1,4%) δηλώνουν πως διαφωνούν απόλυτα με το ενδεχόμενο αυτό (Πίνακας 27).

Πίνακας 27:Ρευστότητα στην αγορά

Τα POS θα περιορίσουν ακόμη περισσότερο τη ρευστότητα χρήματος στην αγορά					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Διαφωνώ απόλυτα	2	1,4	1,4	1,4
	Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	28	19,6	19,6	21,0
	Συμφωνώ	69	48,3	48,3	69,2
	Συμφωνώ απόλυτα	44	30,8	30,8	100,0
	Total	143	100,0	100,0	

Γράφημα 24:Ρευστότητα στην αγορά

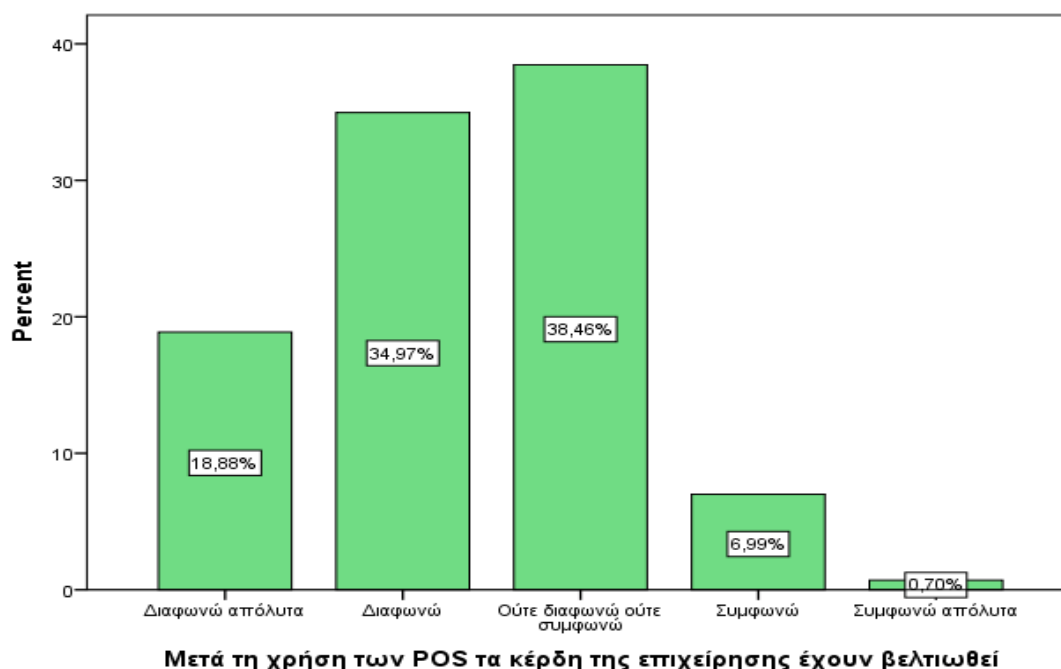
Ακολουθεί ερώτηση σχετικά με την αύξηση των κερδών των επιχειρήσεων μετά τη χρήση των τερματικών POS. Μόνο 10 από τους συμμετέχοντες (ποσοστό 7%) συμφωνούν και μόλις 1 συμφωνεί απόλυτα (ποσοστό 0,7%) πως τα τερματικά POS είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση των κερδών των επιχειρήσεων. Ωστόσο, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην έρευνα υποστηρίζει το αντίθετο. Πιο

συγκεκριμένα, 55 ερωτώμενοι (ποσοστό 38,5%) διατηρούν ουδέτερη στάση, ενώ 50 (ποσοστό 35%) διαφωνούν και οι 27 (ποσοστό 18,9%) διαφωνούν απόλυτα με το γεγονός πως η χρήση των τερματικών POS έχει αυξήσει τα κέρδη της επιχείρησης (Πίνακας 28).

Πίνακας 28:Βελτίωση των κερδών της επιχείρησης

Μετά τη χρήση των POS τα κέρδη της επιχείρησης έχουν βελτιωθεί					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Διαφωνώ απόλυτα	27	18,9	18,9	18,9
	Διαφωνώ	50	35,0	35,0	53,8
	Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	55	38,5	38,5	92,3
	Συμφωνώ	10	7,0	7,0	99,3
	Συμφωνώ απόλυτα	1	,7	,7	100,0
	Total	143	100,0	100,0	

Γράφημα 25:Βελτίωση των κερδών της επιχείρησης

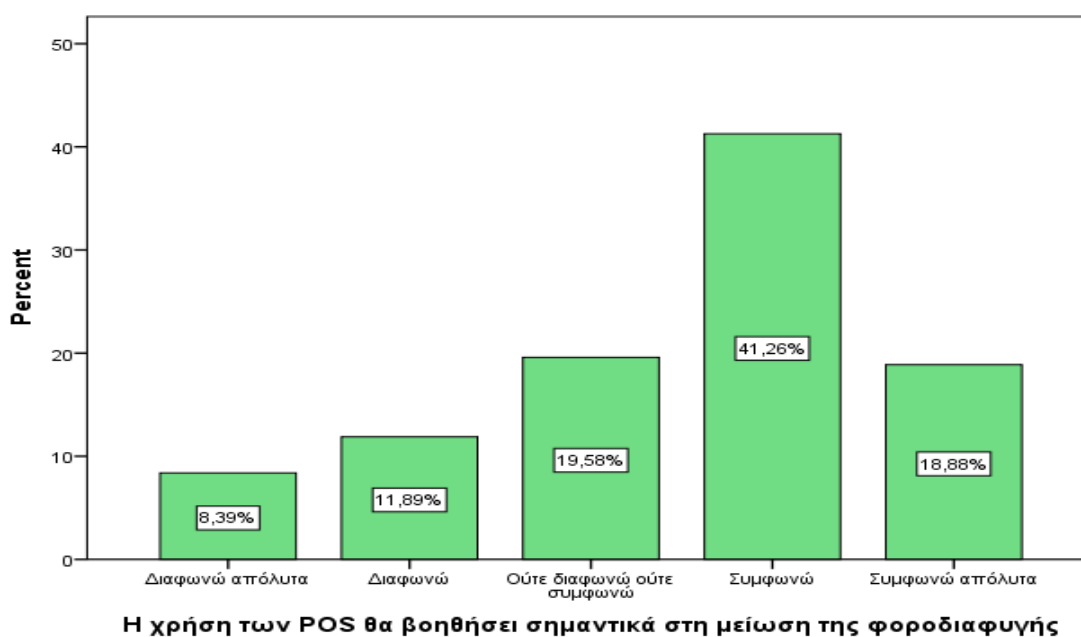

Σημαντική φαίνεται πως είναι η συμβολή των τερματικών POS σε ότι αφορά τη μείωση της φοροδιαφυγής. Από τους συμμετέχοντες στην έρευνά μας, οι 27 συμφωνούν απόλυτα (ποσοστό 18,9%) και οι 59 (ποσοστό 41,3%) συμφωνούν πως η χρήση των POS θα βοηθήσει σημαντικά στη μείωση της φοροδιαφυγής. Ωστόσο, 28 από τους συμμετέχοντες (ποσοστό 19,6%) διατηρεί ουδέτερη στάση, ενώ 17 διαφωνούν (ποσοστό 11,9%) και 12 διαφωνούν απόλυτα (ποσοστό 8,4%) με το ενδεχόμενο αυτό (Πίνακας 29).

Πίνακας 29: Συμβολή στη μείωση της φοροδιαφυγής

Η χρήση των POS θα βοηθήσει σημαντικά στη μείωση της φοροδιαφυγής				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Διαφωνώ απόλυτα	12	8,4	8,4	8,4
Διαφωνώ	17	11,9	11,9	20,3
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	28	19,6	19,6	39,9
Συμφωνώ	59	41,3	41,3	81,1
Συμφωνώ απόλυτα	27	18,9	18,9	100,0
Total	143	100,0	100,0	

Γράφημα 26: Μείωση φοροδιαφυγής

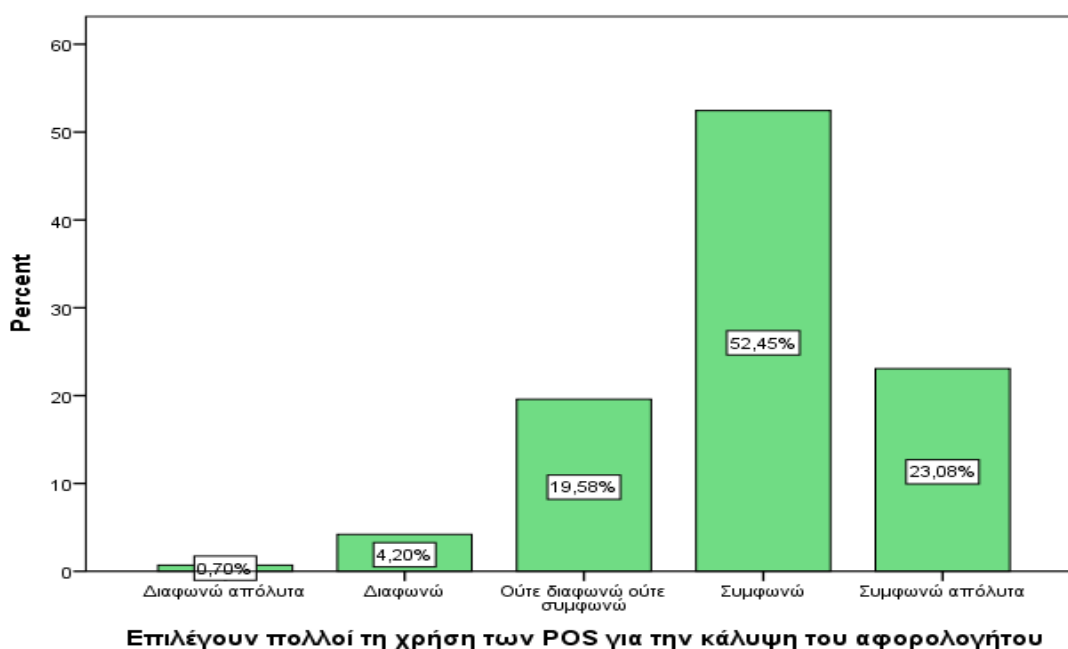

Παράλληλα, η πλειονότητα των συμμετεχόντων στην έρευνα είναι σύμφωνοι με το γεγονός πως πολλοί επιλέγουν να χρησιμοποιούν τα τερματικά POS με σκοπό την κάλυψη του αφορολογήτου. Πιο συγκεκριμένα, 75 συμμετέχοντες (ποσοστό 52,4%) συμφωνούν και 33 (ποσοστό 23,1%) συμφωνούν απόλυτα με την χρήση των POS για την κάλυψη του αφορολογήτου. Ωστόσο, 28 συμμετέχοντες (ποσοστό 19,6%) διατηρούν ουδέτερη στάση, ενώ μόλις 6 (ποσοστό 4,2%) διαφωνούν και 1(ποσοστό 0,7%) διαφωνεί απόλυτα σχετικά με το γεγονός χρήσης των τερματικών POS για την κάλυψη του αφορολογήτου (Πίνακας 30).

Πίνακας 30:Χρήση POS για κάλυψη του αφορολόγητου

Επιλέγουν πολλοί τη χρήση των POS για την κάλυψη του αφορολογήτου				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Διαφωνώ απόλυτα	1	,7	,7	,7
Διαφωνώ	6	4,2	4,2	4,9
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	28	19,6	19,6	24,5
Συμφωνώ	75	52,4	52,4	76,9
Συμφωνώ απόλυτα	33	23,1	23,1	100,0
Total	143	100,0	100,0	

Γράφημα 27:Κάλυψη αφορολόγητου με τη χρήση POS

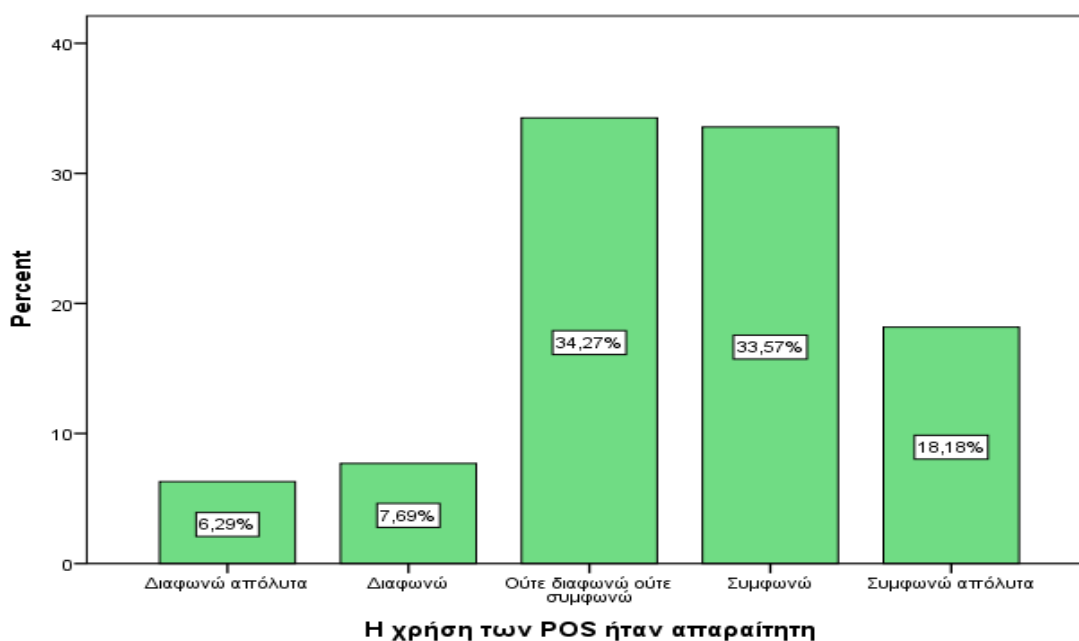

Επιπλέον, 26 από τους συμμετέχοντες (ποσοστό 18,2%) συμφωνούν απόλυτα και 48 συμφωνούν (ποσοστό 33,6%) πως η χρήση των τερματικών POS ήταν απαραίτητη. Επίσης υψηλό είναι το ποσοστό των συμμετεχόντων που έχουν δώσει ουδέτερη απάντηση (ποσοστό 34,3%), ενώ 11 από τους συμμετέχοντες (ποσοστό 7,7%) διαφωνούν και 9 διαφωνούν απόλυτα (ποσοστό 6,3%) με το γεγονός πως η χρήση των τερματικών POS ήταν απαραίτητη (Πίνακας 31).

Πίνακας 31:Αναγκαιότητα χρήσης POS

Η χρήση των POS ήταν απαραίτητη				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Διαφωνώ απόλυτα	9	6,3	6,3	6,3
Διαφωνώ	11	7,7	7,7	14,0
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	49	34,3	34,3	48,3
Συμφωνώ	48	33,6	33,6	81,8
Συμφωνώ απόλυτα	26	18,2	18,2	100,0
Total	143	100,0	100,0	

Γράφημα 28:Αναγκαιότητα χρήσης POS

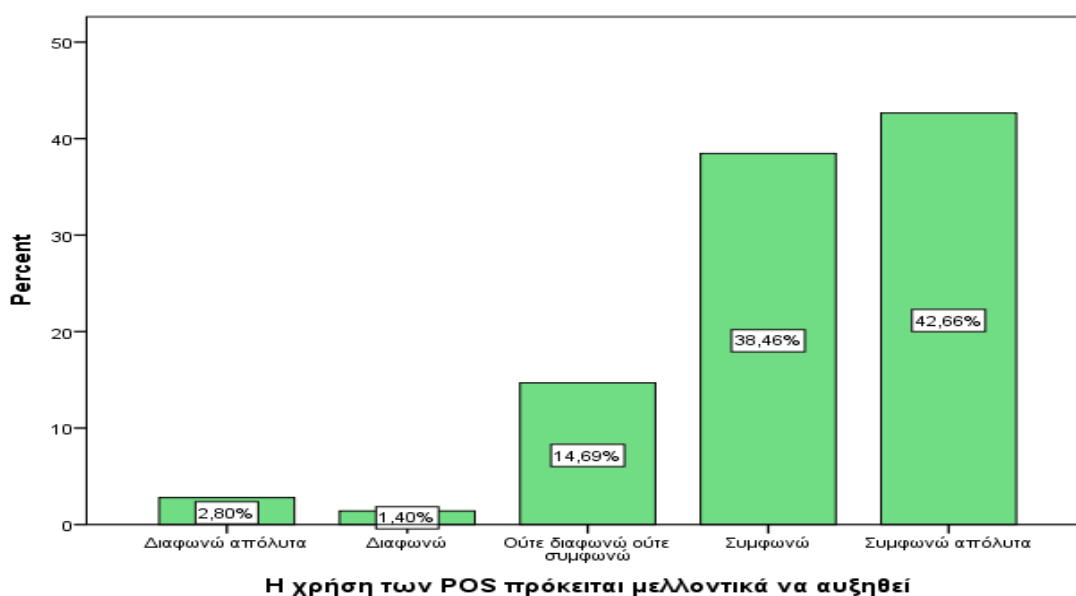

Τέλος, η πλειονότητα των συμμετεχόντων θεωρεί πως η χρήση των τερματικών POS μελλοντικά πρόκειται να αυξηθεί. Πιο συγκεκριμένα, 61 από τους συμμετέχοντες (ποσοστό 42,7%) συμφωνούν απόλυτα και 55 (ποσοστό 38,5%) συμφωνούν πως η χρήση των POS πρόκειται μελλοντικά να αυξηθεί, ενώ 21 ερωτώμενοι διατηρούν ουδέτερη στάση (ποσοστό 14,7%) και μόλις 2 διαφωνούν (ποσοστό 1,4%) και 4 (ποσοστό 2,8%) διαφωνούν απόλυτα (Πίνακας 32).

Πίνακας 32:Αύξηση στη χρήση των POS

Η χρήση των POS πρόκειται μελλοντικά να αυξηθεί				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Διαφωνώ απόλυτα	4	2,8	2,8	2,8
Διαφωνώ	2	1,4	1,4	4,2
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	21	14,7	14,7	18,9
Συμφωνώ	55	38,5	38,5	57,3
Συμφωνώ απόλυτα	61	42,7	42,7	100,0
Total	143	100,0	100,0	

Γράφημα 29:Αύξηση στη χρήση POS

5.6.4 Διεξαγωγή Chi Square Tests

Στη συνέχεια λαμβάνουν χώρα κάποιοι έλεγχοι ανεξαρτησίας Chi- Square οι οποίοι χρησιμοποιούνται με σκοπό γίνει μια δοκιμή ανεξαρτησίας και να μελετηθεί η ύπαρξη συσχέτισης ανάμεσα σε δυο ή περισσότερες μεταβλητές. Η δοκιμή Chi-Square χρησιμοποιεί έναν πίνακα συνάφειας (*cross-tabulation, crosstab*) με σκοπό την ανάλυση των δεδομένων (Χαλικιάς, 2013). Με σκοπό τη διεξαγωγή ελέγχου υποθέσεων είναι απαραίτητος ο καθορισμός μιας μηδενικής υπόθεσης (*null hypothesis*) και μιας εναλλακτικής υπόθεσης (*alternative hypothesis*).

Στην πρώτη δοκιμασία ανεξαρτησίας ελέγχθηκε η ύπαρξη συσχέτισης ανάμεσα στο φύλο και στη μεταβλητή που αφορά το επίπεδο εκπαίδευσης. Σύμφωνα με τα δεδομένα του πίνακα 33, οι 79 από τους συμμετέχοντες στην έρευνά μας είναι απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ από τους οποίους 45 είναι γυναίκες και 34 είναι άνδρες. Επιπλέον, παρατηρείται πως 43 είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού διπλώματος από τους οποίους 31 είναι γυναίκες και 12 είναι άνδρες. Μόλις δύο από τους συμμετέχοντες κατέχουν διδακτορικό δίπλωμα από τους οποίους 1 γυναίκα και ένας άντρας. Τέλος, 19 από τους συμμετέχοντες είναι απόφοιτοι λυκείου ή μεταλυκειακής εκπαίδευσης, από τους οποίους οι 12 είναι γυναίκες και οι 7 είναι άντρες.

Πίνακας 33: Φύλο - Επίπεδο εκπαίδευσης

Φύλο * Εκπαίδευση Crosstabulation							
		Εκπαίδευση				Total	
		Απόφοιτος ΑΕΙ /ΤΕΙ	Κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος	Κάτοχος Διδακτορικού Διπλώματος	Απόφοιτος Λυκείου/ ΙΕΚ		
Φύλο	Άνδρας	Count	34	12	1	7	54
		% within Φύλο	63,0%	22,2%	1,9%	13,0%	100,0%
		% within Εκπαίδευση	43,0%	27,9%	50,0%	36,8%	37,8%
		% of Total	23,8%	8,4%	0,7%	4,9%	37,8%
	Γυναίκα	Count	45	31	1	12	89
		% within Φύλο	50,6%	34,8%	1,1%	13,5%	100,0%
		% within Εκπαίδευση	57,0%	72,1%	50,0%	63,2%	62,2%
		% of Total	31,5%	21,7%	0,7%	8,4%	62,2%

Total	Count	79	43	2	19	143
	% within Φύλο	55,2%	30,1%	1,4%	13,3%	100,0%
	% within Εκπαίδευση	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	55,2%	30,1%	1,4%	13,3%	100,0%

Με σκοπό τον έλεγχο συσχέτισης ανάμεσα στο φύλο και στη μεταβλητή που αφορά το επίπεδο εκπαίδευσης διεξάγεται έλεγχος στις παρακάτω υποθέσεις:

Το πρώτο βήμα είναι ο ορισμός της αρχικής υπόθεσης:

H0: Δεν υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στις μεταβλητές. Δεν υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στο φύλο και το επίπεδο εκπαίδευσης.

Στη συνέχεια ορίζεται και η εναλλακτική αυτής:

H1: Υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στις μεταβλητές. Υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στο φύλο και το επίπεδο εκπαίδευσης.

Σύμφωνα με τον πίνακα που περιλαμβάνει τα αποτελέσματα από το chi – square test (Πίνακας 34) η τιμή της στατιστικής συνάρτησης είναι $\chi^2_{(3)} = 2,847$, $p > .05$ (Pearson Chi-Square) οπότε η μηδενική υπόθεση γίνεται δεκτή. Επομένως καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως δεν υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στο φύλο και στο επίπεδο εκπαίδευσης.

Πίνακας 34:Αποτελέσματα συσχέτισης Φύλο- Επίπεδο εκπαίδευσης

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	2,847 ^a	3	,416
Likelihood Ratio	2,906	3	,406
Linear-by-Linear Association	,527	1	,468
N of Valid Cases	143		

a. 2 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,76.

Στη συνέχεια ακολουθεί διερεύνηση ύπαρξης συσχέτισης ανάμεσα στη μεταβλητή του επιπέδου εκπαίδευσης και στη μεταβλητή που αφορά τη διατήρηση τερματικού POS πριν την εφαρμογή του νόμου περί υποχρεωτικής εγκατάστασης των τερματικών POS. Σύμφωνα με τα δεδομένα του πίνακα 35, οι 102 από τους συμμετέχοντες στην έρευνα υποστηρίζουν πως δεν διέθεταν τερματικό POS πριν την εφαρμογή του νόμου. Από αυτούς οι 14 είναι απόφοιτοι λυκείου ή μεταλυκειακής εκπαίδευσης, οι 29 είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού διπλώματος και οι 59 είναι απόφοιτοι ΑΕΙ/ ΤΕΙ. Ωστόσο, 41 είναι οι συμμετέχοντες οι οποίοι υποστηρίζουν πως διέθεταν τερματικά POS πριν την εφαρμογή του νόμου. Η πλειονότητα όσων διέθεταν τερματικό POS είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (20 συμμετέχοντες), ενώ 14 είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου, 2 είναι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος και 5 απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Πίνακας 35: Εκπαίδευση - Διατήρηση τερματικού POS

Εκπαίδευση * Διατηρούσατε τερματικό συναλλαγών POS πριν την εφαρμογή του νόμου για την υποχρεωτική χρήση του? Crosstabulation					
			Διατηρούσατε τερματικό συναλλαγών POS πριν την εφαρμογή του νόμου για την υποχρεωτική χρήση του?		Total
			Ναι	Όχι	
Εκπαίδευση	Απόφοιτος ΑΕΙ /ΤΕΙ	Count	20	59	79
		% within Εκπαίδευση	25,3%	74,7%	100,0%
		% within Διατηρούσατε τερματικό συναλλαγών POS πριν την εφαρμογή του νόμου για την υποχρεωτική χρήση του?	48,8%	57,8%	55,2%
		% of Total	14,0%	41,3%	55,2%
	Κάτοχος Μεταπτυχιακού	Count	14	29	43
	% within Εκπαίδευση	32,6%	67,4%	100,0%	

	Διπλώματος	% within Διατηρούσατε τερματικό συναλλαγών POS πριν την εφαρμογή του νόμου για την υποχρεωτική χρήση του?	34,1%	28,4%	30,1%
		% of Total	9,8%	20,3%	30,1%
	Κάτοχος Διδακτορικού Διπλώματος	Count	2	0	2
		% within Εκπαίδευση	100,0%	0,0%	100,0%
		% within Διατηρούσατε τερματικό συναλλαγών POS πριν την εφαρμογή του νόμου για την υποχρεωτική χρήση του?	4,9%	0,0%	1,4%
		% of Total	1,4%	0,0%	1,4%
	Απόφοιτος Λυκείου/ ΙΕΚ	Count	5	14	19
		% within Εκπαίδευση	26,3%	73,7%	100,0%
		% within Διατηρούσατε τερματικό συναλλαγών POS πριν την εφαρμογή του νόμου για την υποχρεωτική χρήση του?	12,2%	13,7%	13,3%
		% of Total	3,5%	9,8%	13,3%
	Total	Count	41	102	143
		% within Εκπαίδευση	28,7%	71,3%	100,0%
		% within Διατηρούσατε τερματικό συναλλαγών POS πριν την εφαρμογή του νόμου για την υποχρεωτική χρήση του?	100,0%	100,0%	100,0%
% of Total		28,7%	71,3%	100,0%	

Με σκοπό τον έλεγχο συσχέτισης ανάμεσα στο επίπεδο εκπαίδευσης και στην διατήρηση τερματικού POS πριν την εφαρμογή του νόμου διεξάγεται έλεγχος στις παρακάτω υποθέσεις:

Το πρώτο βήμα είναι ο ορισμός της αρχικής υπόθεσης:

H0: Δεν υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στις μεταβλητές. Δεν υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στο επίπεδο εκπαίδευσης και στη διατήρηση τερματικού POS πριν την εφαρμογή του νόμου.

Στη συνέχεια ορίζεται και η εναλλακτική αυτής:

H1: Υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στις μεταβλητές. Υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στο επίπεδο εκπαίδευσης και στη διατήρηση τερματικού POS πριν την εφαρμογή του νόμου.

Σύμφωνα με τον πίνακα που περιλαμβάνει τα αποτελέσματα από το chi – square test (Πίνακας 36) η τιμή της στατιστικής συνάρτησης είναι $\chi^2_{(3)} = .783$, $p > .05$ (Pearson Chi-Square) οπότε η μηδενική υπόθεση γίνεται δεκτή. Επομένως καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως δεν υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στο επίπεδο εκπαίδευσης και στη διατήρηση τερματικού POS πριν την εφαρμογή του νόμου.

Πίνακας 36:Αποτελέσματα συσχέτισης Επίπεδο εκπαίδευσης - Διατήρηση τερματικού POS

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	,783 ^a	3	,853
Likelihood Ratio	1,050	3	,789
N of Valid Cases	143		
a. 3 cells (37,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,27.			

Στη συνέχεια διερευνάται η ύπαρξη συσχέτισης ανάμεσα στη μεταβλητή του επιπέδου εκπαίδευσης και στη μεταβλητή που αφορά τη χρήση των ηλεκτρονικών τραπεζικών εφαρμογών (e-Banking) πριν την επιβολή των capital controls. Σύμφωνα με τα δεδομένα του πίνακα 37, η πλειονότητα όσων είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης συμφωνούν απόλυτα με το γεγονός πως χρησιμοποιούσαν τις τραπεζικές εφαρμογές και πριν την επιβολή των capital controls, το ίδιο παρατηρείται και σε ότι αφορά την πλειονότητα των συμμετεχόντων όσων είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού και διδακτορικού διπλώματος. Ωστόσο, σε ότι αφορά τους συμμετέχοντες οι οποίοι είναι απόφοιτοι λυκείου ή ΙΕΚ αυτοί απλά συμφωνούν πως έκαναν χρήση των ηλεκτρονικών τραπεζικών εφαρμογών (e-Banking) πριν την επιβολή των capital controls.

Πίνακας 37: Εκπαίδευση- Χρήση ηλεκτρονικών εφαρμογών

Εκπαίδευση * Χρησιμοποιούσα τις ηλεκτρονικές τραπεζικές εφαρμογές (e-Banking) και πριν την επιβολή των capital controls Crosstabulation								
			Χρησιμοποιούσα τις ηλεκτρονικές τραπεζικές εφαρμογές (e-Banking) και πριν την επιβολή των capital controls					
			Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα	Total
Εκπαίδευση	Απόφοιτος ΑΕΙ /ΤΕΙ	Count	8	9	10	16	36	79
		% within Εκπαίδευση	10,1%	11,4%	12,7%	20,3%	45,6%	100,0%
		% of Total	5,6%	6,3%	7,0%	11,2%	25,2%	55,2%
	Κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος	Count	0	5	2	17	19	43
		% within Εκπαίδευση	0,0%	11,6%	4,7%	39,5%	44,2%	100,0%
		% of Total	0,0%	3,5%	1,4%	11,9%	13,3%	30,1%
	Κάτοχος Διδακτορικού Διπλώματος	Count	0	0	0	0	2	2
		% within Εκπαίδευση	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,4%	1,4%
	Απόφοιτος	Count	0	3	1	8	7	19

	Λυκείου/ ΙΕΚ	% within Εκπαίδευση	0,0%	15,8%	5,3%	42,1%	36,8%	100,0%
		% of Total	0,0%	2,1%	0,7%	5,6%	4,9%	13,3%
Total		Count	8	17	13	41	64	143
		% within Εκπαίδευση	5,6%	11,9%	9,1%	28,7%	44,8%	100,0%
		% of Total	5,6%	11,9%	9,1%	28,7%	44,8%	100,0%

Με σκοπό τον έλεγχο συσχέτισης ανάμεσα στο επίπεδο εκπαίδευσης και στη μεταβλητή που αφορά τη χρήση των ηλεκτρονικών τραπεζικών εφαρμογών (e-Banking) πριν την επιβολή των capital controls λαμβάνει χώρα διεξαγωγή ελέγχου στις παρακάτω υποθέσεις:

Στο πρώτο βήμα ομοίως ορίζεται η αρχική υπόθεση:

H0: Δεν υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στις μεταβλητές. Δεν υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στο επίπεδο εκπαίδευσης και στη χρήση των ηλεκτρονικών τραπεζικών εφαρμογών (e-Banking) πριν την επιβολή των capital controls.

Στη συνέχεια ορίζεται και η εναλλακτική αυτής:

H1: Υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στις μεταβλητές. Υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στο επίπεδο εκπαίδευσης και στη χρήση των ηλεκτρονικών τραπεζικών εφαρμογών (e-Banking) πριν την επιβολή των capital controls.

Σύμφωνα με τον πίνακα που περιλαμβάνει τα αποτελέσματα από το chi – square test (Πίνακας 38) η τιμή της στατιστικής συνάρτησης είναι $\chi^2_{(12)} = 16.644$, $p > .05$ (Pearson Chi-Square) οπότε η μηδενική υπόθεση γίνεται δεκτή. Επομένως καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως δεν υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στο επίπεδο εκπαίδευσης και στη χρήση των ηλεκτρονικών τραπεζικών εφαρμογών (e-Banking) πριν την επιβολή των capital controls.

Πίνακας 38:Αποτελέσματα συσχέτισης Επίπεδο εκπαίδευσης - Χρήση τραπεζικών υπηρεσιών

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	16,644 ^a	12	,164
Likelihood Ratio	20,309	12	,061
Linear-by-Linear Association	1,159	1	,282
N of Valid Cases	143		

a. 11 cells (55,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,11.

Η επόμενη διερεύνηση αφορά στην ύπαρξη συσχέτισης ανάμεσα στη μεταβλητή της ηλικίας και στη μεταβλητή που αφορά τη χρήση χρεωστικών ή πιστωτικών καρτών πριν την επιβολή των capital controls. Σύμφωνα με τα δεδομένα του πίνακα 39, η πλειονότητα όσων είναι κάτω των 30 ετών συμφωνούν με το γεγονός πως χρησιμοποιούσαν χρεωστικές ή πιστωτικές κάρτες πριν την επιβολή των capital controls, το ίδιο παρατηρείται και σε ότι αφορά τις ηλικίες από 31 έως 40 καθώς και στις ηλικίες 41 έως 50. Επιπλέον, σε ότι αφορά τις ηλικίες από 51 έως 60 οι συμμετέχοντες στην έρευνα συμφωνούν απόλυτα πως χρησιμοποιούσαν χρεωστικές ή πιστωτικές κάρτες πριν την επιβολή των capital controls. Τέλος, το μοναδικό άτομο από τους συμμετέχοντες στην έρευνά μας που είναι άνω των 61 ετών συμφωνεί απόλυτα με τη χρήση χρεωστικών ή πιστωτικών καρτών πριν την επιβολή των capital controls.

Πίνακας 39:Ηλικία- Χρήση καρτών πριν τα capital controls

Ηλικία * Πριν τα capital controls δεν χρησιμοποιούσα χρεωστικές / πιστωτικές κάρτες Crosstabulation								
		Πριν τα capital controls δεν χρησιμοποιούσα χρεωστικές / πιστωτικές κάρτες					Total	
		Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα		
Ηλικία	Κάτω των 30	Count	1	8	4	11	5	29
		% within Ηλικία	3,4%	27,6%	13,8%	37,9%	17,2%	100,0%
		% of Total	0,7%	5,6%	2,8%	7,7%	3,5%	20,3%
	31-40	Count	5	8	10	25	17	65
		% within Ηλικία	7,7%	12,3%	15,4%	38,5%	26,2%	100,0%

	% of Total	3,5%	5,6%	7,0%	17,5%	11,9%	45,5%
41-50	Count	3	4	4	19	5	35
	% within Ηλικία	8,6%	11,4%	11,4%	54,3%	14,3%	100,0%
	% of Total	2,1%	2,8%	2,8%	13,3%	3,5%	24,5%
51-60	Count	0	4	2	2	5	13
	% within Ηλικία	0,0%	30,8%	15,4%	15,4%	38,5%	100,0%
	% of Total	0,0%	2,8%	1,4%	1,4%	3,5%	9,1%
Άνω των 61	Count	0	0	0	0	1	1
	% within Ηλικία	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,7%	0,7%
Total	Count	9	24	20	57	33	143
	% within Ηλικία	6,3%	16,8%	14,0%	39,9%	23,1%	100,0%
	% of Total	6,3%	16,8%	14,0%	39,9%	23,1%	100,0%

Με σκοπό τον έλεγχο συσχέτισης ανάμεσα στην ηλικία και στη χρήση χρεωστικών ή πιστωτικών καρτών πριν την επιβολή των capital controls λαμβάνει χώρα έλεγχος στις παρακάτω υποθέσεις:

Το πρώτο βήμα είναι ο ορισμός της αρχικής υπόθεσης:

H0: Δεν υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στις μεταβλητές. Δεν υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στην ηλικία και στη χρήση χρεωστικών ή πιστωτικών καρτών πριν την επιβολή των capital controls.

Στη συνέχεια ορίζεται και η εναλλακτική αυτής:

H1: Υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στις μεταβλητές. Υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στην ηλικία και στη χρήση χρεωστικών ή πιστωτικών καρτών πριν την επιβολή των capital controls.

Σύμφωνα με τον πίνακα που περιλαμβάνει τα αποτελέσματα από το chi – square test (Πίνακας 40) η τιμή της στατιστικής συνάρτησης είναι $\chi^2_{(16)} = 17.234$, $p > .05$ (Pearson Chi-Square) οπότε η μηδενική υπόθεση γίνεται δεκτή. Επομένως καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως δεν υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στο επίπεδο εκπαίδευσης και στη διατήρηση τερματικού POS πριν την εφαρμογή του νόμου.

Πίνακας 40:Αποτελέσματα συσχέτισης Ηλικία - Χρήση καρτών πριν τα capital controls

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	17,234 ^a	16	,371
Likelihood Ratio	17,619	16	,347
Linear-by-Linear Association	,622	1	,430
N of Valid Cases	143		
a. 15 cells (60,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,06.			

Στη συνέχεια διερευνάται η ύπαρξη συσχέτισης ανάμεσα στη μεταβλητή του επιπέδου εκπαίδευσης και στη μεταβλητή που αφορά τη συμβολή της χρήσης των ηλεκτρονικών τραπεζικών εφαρμογών (Web-Banking) στις καθημερινές συναλλαγές της επιχείρησης. Σύμφωνα με τα δεδομένα του πίνακα 41, η πλειονότητα όσων είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης συμφωνεί απόλυτα με το γεγονός πως η χρήση των ηλεκτρονικών τραπεζικών υπηρεσιών έχει διευκολύνει σημαντικά τις καθημερινές συναλλαγές της επιχείρησης. Το ίδιο συμπέρασμα παρατηρείται και σε ότι αφορά την πλειονότητα των συμμετεχόντων όσων είναι απόφοιτοι λυκείου ή ΙΕΚ καθώς και όσων είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού και διδακτορικού διπλώματος.

Πίνακας 41:Εκπαίδευση - Web Banking στις καθημερινές συναλλαγές

Εκπαίδευση * Οι ηλεκτρονικές τραπεζικές υπηρεσίες (web banking) διευκολύνουν σημαντικά τις καθημερινές συναλλαγές της επιχείρησης Crosstabulation							
		Οι ηλεκτρονικές τραπεζικές υπηρεσίες (web banking) διευκολύνουν σημαντικά τις καθημερινές συναλλαγές της επιχείρησης				Total	
		Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα		
Εκπαίδευση	Απόφοιτος ΑΕΙ /ΤΕΙ	Count	1	2	20	56	79
		% within Εκπαίδευση	1,3%	2,5%	25,3%	70,9%	100,0%
		% of Total	0,7%	1,4%	14,0%	39,2%	55,2%
	Κάτοχος	Count	0	1	10	32	43

	Μεταπτυχιακού Διπλώματος	% within Εκπαίδευση	0,0%	2,3%	23,3%	74,4%	100,0%
		% of Total	0,0%	0,7%	7,0%	22,4%	30,1%
	Κάτοχος Διδακτορικού Διπλώματος	Count	0	0	0	2	2
		% within Εκπαίδευση	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	0,0%	0,0%	0,0%	1,4%	1,4%
	Απόφοιτος Λυκείου/ ΙΕΚ	Count	0	0	4	15	19
		% within Εκπαίδευση	0,0%	0,0%	21,1%	78,9%	100,0%
		% of Total	0,0%	0,0%	2,8%	10,5%	13,3%
	Total	Count	1	3	34	105	143
		% within Εκπαίδευση	0,7%	2,1%	23,8%	73,4%	100,0%
		% of Total	0,7%	2,1%	23,8%	73,4%	100,0%

Με σκοπό τον έλεγχο συσχέτισης ανάμεσα στο επίπεδο εκπαίδευσης και στη μεταβλητή που αφορά τη συμβολή της χρήσης των ηλεκτρονικών τραπεζικών εφαρμογών (Web-Banking) στις καθημερινές συναλλαγές της επιχείρησης λαμβάνει χώρα έλεγχος στις παρακάτω υποθέσεις:

Το πρώτο βήμα είναι ο ορισμός της αρχικής υπόθεσης:

H0: Δεν υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στις μεταβλητές. Δεν υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στο επίπεδο εκπαίδευσης και στη μεταβλητή που αφορά τη συμβολή της χρήσης των ηλεκτρονικών τραπεζικών εφαρμογών (Web-Banking) στις καθημερινές συναλλαγές της επιχείρησης.

Στη συνέχεια ορίζεται και η εναλλακτική αυτής:

H1: Υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στις μεταβλητές. Υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στο επίπεδο εκπαίδευσης και στη μεταβλητή που αφορά τη συμβολή της χρήσης των ηλεκτρονικών τραπεζικών εφαρμογών (Web-Banking) στις καθημερινές συναλλαγές της επιχείρησης.

Σύμφωνα με τον πίνακα που περιλαμβάνει τα αποτελέσματα από το chi – square test (Πίνακας 42) η τιμή της στατιστικής συνάρτησης είναι $\chi^2_{(9)} = 2.297$, $p > .05$ (Pearson Chi-Square) οπότε η μηδενική υπόθεση γίνεται δεκτή. Επομένως

καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως δεν υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στο επίπεδο εκπαίδευσης και στη χρήση των ηλεκτρονικών τραπεζικών εφαρμογών (Web-Banking) στις καθημερινές συναλλαγές της επιχείρησης.

Πίνακας 42:Αποτελέσματα συσχέτισης Επίπεδο εκπαίδευσης - Web Banking στις καθημερινές συναλλαγές

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	2,297 ^a	9	,986
Likelihood Ratio	3,565	9	,938
Linear-by-Linear Association	1,281	1	,258
N of Valid Cases	143		
a. 11 cells (68,8%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,01.			

5.6.5 Συσχετίσεις μεταβλητών

Στη συνέχεια ακολουθεί η ανάλυση συσχετίσεων η οποία χρησιμοποιείται στην παρούσα έρευνα με σκοπό να εξεταστεί η ύπαρξη πιθανής συσχέτισης ανάμεσα στις μεταβλητές της επιβολής των capital controls, της χρήσης τραπεζικών υπηρεσιών καθώς επίσης και της χρήσης των τερματικών POS. Σύμφωνα με τα δεδομένα του πίνακα 37 η μεταβλητή της χρήσης τραπεζικών υπηρεσιών σχετίζεται θετικά με τη μεταβλητή της χρήσης τερματικών POS ($r = .37, p < 0.01$). Επιπλέον από τον πίνακα εμφανίζεται αρνητική συσχέτιση ανάμεσα στη μεταβλητή της ηλικίας και στη μεταβλητή της χρήσης των τερματικών POS ($r = -.29, p < 0.01$). Από τον πίνακα συσχετίσεων δεν προκύπτει κάποια άλλη στατιστικά σημαντικά συσχέτιση και επιβεβαιώνεται μόνο η υπόθεση H6 και η υπόθεση H7 από τις ερευνητικές μας υποθέσεις.

Πίνακας 43: Πίνακας Συσχετίσεων

Correlations								
		TOTALCAPCON TROL	TOTALWEBA NKING	TOTALPOS	Φύλο	Ηλικία	Εκπαίδευση	ΙΔΙΟΤΗΤΑ
TOTALCAPCON TROL	Pearson Correlation	1						
	Sig. (2-tailed)							
	N	143						
TOTALWEBA NKING	Pearson Correlation	-,049	1					
	Sig. (2-tailed)	,557						
	N	143	143					
TOTALPOS	Pearson Correlation	-,067	,374**	1				
	Sig. (2-tailed)	,427	,000					
	N	143	143	143				
Φύλο	Pearson Correlation	,129	,124	,155	1			
	Sig. (2-tailed)	,126	,140	,065				
	N	143	143	143	143			
Ηλικία	Pearson Correlation	,075	-,007	-,296**	-,220	1		
	Sig. (2-tailed)	,371	,937	,000	,008			
	N	143	143	143	143	143		
Εκπαίδευση	Pearson Correlation	,081	,174*	,048	,061	,058	1	
	Sig. (2-tailed)	,338	,038	,567	,470	,493		
	N	143	143	143	143	143	143	
ΙΔΙΟΤΗΤΑ	Pearson Correlation	,011	,028	,016	-,089	-,003	,005	1
	Sig. (2-tailed)	,893	,740	,851	,290	,972	,953	
	N	143	143	143	143	143	143	143

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

5.6.6 Ανάλυση παλινδρόμησης

Ακολουθεί ανάλυση παλινδρόμησης (*regression analysis*) με σκοπό να εξεταστεί η σχέση ανάμεσα σε δύο ή περισσότερες μεταβλητές. Μετά τη διεξαγωγή της ανάλυσης παλινδρόμησης επιβεβαιώνεται η αρνητική σχέση ανάμεσα στη μεταβλητή της ηλικίας και στη μεταβλητή της χρήσης των τερματικών POS. Παρατηρείται η ύπαρξη ενός στατιστικά σημαντικού μοντέλου ($F_{(1, 142)} = 13.555$, $p < .001$, $R^2 = .08$). Η ανάλυση κατέληξε σε έναν στατιστικό προγνωστικό παράγοντα της μεταβλητής της χρήσης τερματικών POS, ο οποίος είναι η ηλικία ($\beta = -.29$, $p < .01$).

Πίνακας 44: Coefficients

Coefficients ^a						
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	3,902	,124		31,404	,000
	Ηλικία	-,189	,051	-,296	-3,682	,000

a. Dependent Variable: TOTALPOS

Πίνακας 45: Model Summary

Model Summary				
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,296 ^a	,088	,081	,554

a. Predictors: (Constant), Ηλικία

Πίνακας 46: Anova POS

ANOVA ^a						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	4,163	1	4,163	13,555	,000 ^b
	Residual	43,305	141	,307		
	Total	47,468	142			

a. Dependent Variable: TOTALPOS
b. Predictors: (Constant), Ηλικία

Στη συνέχεια διεξάγεται ακόμη μια ανάλυση παλινδρόμησης με σκοπό να επιβεβαιωθεί η θετική σχέση ανάμεσα στη μεταβλητή της χρήσης των τερματικών POS και στη μεταβλητή της χρήσης των ηλεκτρονικών τραπεζικών υπηρεσιών. Παρατηρείται η ύπαρξη ενός στατιστικά σημαντικού μοντέλου ($F_{(1, 142)} = 22.884$, $p < .001$, $R^2 = .13$). Η ανάλυση κατέληξε σε έναν επίσης στατιστικό προγνωστικό παράγοντα της μεταβλητής της χρήσης τερματικών POS, ο οποίος είναι η χρήση των ηλεκτρονικών τραπεζικών υπηρεσιών ($\beta = .37$, $p < .01$).

Πίνακας 47: Coefficients

Coefficients ^a						
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	1,817	,350		5,191	,000
	TOTALWEBANKING	,424	,089	,374	4,784	,000

a. Dependent Variable: TOTALPOS

Πίνακας 48: Model Summary

Model Summary				
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,374 ^a	,140	,134	,538

a. Predictors: (Constant), TOTALWEBANKING

Πίνακας 49: Anova Analysis

ANOVA ^a						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	6,628	1	6,628	22,884	,000 ^b
	Residual	40,840	141	,290		
	Total	47,468	142			

a. Dependent Variable: TOTALPOS

b. Predictors: (Constant), TOTALWEBANKING

Κεφάλαιο 6^ο

Συμπεράσματα

Είναι γεγονός πως τα capital controls επέφεραν αρκετές αλλαγές στη διαδικασία των συναλλαγών, ιδιαίτερα σε ότι αφορά τις επαγγελματικές συναλλαγές. Ο περιορισμός των διαθέσιμων προς ανάληψη ποσών καθώς και η σταδιακά υποχρεωτική εγκατάσταση των τερματικών POS και η υποχρέωση των πολιτών να εφαρμόζουν χρεωστικές ή πιστωτικές κάρτες για τις συναλλαγές τους είναι πρωτόγνωρα χαρακτηριστικά στην συναλλακτική διαδικασία.

Μετά τη διεξαγωγή της παρούσας έρευνας διαπιστώνεται πως τα capital controls επιβλήθηκαν σε μια δύσκολη χρονικά στιγμή της οικονομίας, επηρέασαν την ανάπτυξη των επιχειρήσεων και σύμφωνα με την πλειονότητα των συμμετεχόντων στην έρευνα δεν πρόκειται άμεσα να καταργηθούν. Επιπλέον, παρατηρείται πως η χρήση των χρεωστικών ή των πιστωτικών καρτών πριν την επιβολή των capital controls δεν ήταν ιδιαίτερα συχνή και όσοι δεν κατείχαν κάρτες φρόντισαν να προβούν στην έκδοση τους μετά την επιβολή των capital controls και τα μέτρα που εφαρμόστηκαν.

Παράλληλα, η πλειονότητα των συμμετεχόντων στην έρευνα θεωρούν πως μετά την εξέλιξη των ηλεκτρονικών εφαρμογών και παροχών των τραπεζικών ιδρυμάτων, οι καθημερινές συναλλαγές της επιχείρησης έχουν διευκολυνθεί σημαντικά και η επίσκεψη στα τραπεζικά καταστήματα δεν θεωρείται πλέον απαραίτητη. Είναι γεγονός πως τα τραπεζικά ιδρύματα μετά την επιβολή των capital controls εξελίσσουν ολοένα και περισσότερο τις ηλεκτρονικές τους υπηρεσίες και προωθούν τις συναλλαγές με τη χρήση καρτών καθώς και ηλεκτρονικών μηχανημάτων.

Στην προσπάθεια προώθησης των ηλεκτρονικών τραπεζικών προϊόντων ανήκει και η εφαρμογή των τερματικών POS τα οποία δίνουν τη δυνατότητα να λαμβάνουν χώρα συναλλαγές χωρίς να είναι απαραίτητη η ύπαρξη μετρητών. Η πλειονότητα των συμμετεχόντων στην έρευνά μας υποστηρίζει πως η εγκατάσταση των τερματικών POS έχουν βελτιώσει τις διαδικασίες συναλλαγών της επιχείρησης, ωστόσο η συναλλαγές με μετρητά φαίνεται πως δεν έχουν ακόμη περιοριστεί ιδιαίτερα.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνάς μας σημαντική φαίνεται επίσης πως θα είναι η συμβολή των τερματικών POS σε ότι αφορά τη μείωση της φοροδιαφυγής.

Παράλληλα, τα αποτελέσματα της έρευνάς μας επιβεβαιώνουν προηγούμενη έρευνα (Γιαννόπουλος, 2017) σύμφωνα με την οποία εμφανίζονται στατιστικά σημαντικές διαφορές ανάμεσα στις ηλικίες των συμμετεχόντων και στη χρήση των τερματικών POS. Τα ευρήματα της έρευνάς μας επιβεβαιώνουν πως η ηλικία αποτελεί προγνωστικό παράγοντα της μεταβλητής της χρήσης τερματικών POS. Πιο συγκεκριμένα, παρατηρείται αρνητική σχέση ανάμεσα στην ηλικία και στη χρήση των τερματικών POS, πράγμα που σημαίνει πως οι μικρότερες ηλικίες είναι περισσότερο εξοικειωμένες και η χρήση των τερματικών POS σε αυτές τις ηλικίες είναι πιο συχνή.

Επιπλέον, προγνωστικό παράγοντα της μεταβλητής της χρήσης τερματικών POS αποτελεί επίσης η χρήση των ηλεκτρονικών τραπεζικών υπηρεσιών. Πιο συγκεκριμένα, παρατηρείται θετική σχέση ανάμεσα στη χρήση των ηλεκτρονικών τραπεζικών υπηρεσιών και στη χρήση των τερματικών POS μιας και όσοι χρησιμοποιούν τις ηλεκτρονικές τραπεζικές υπηρεσίες είναι περισσότερο εξοικειωμένοι και με τη χρήση των τερματικών POS.

Είναι γεγονός πως η επιβολή των capital controls σε συνδυασμό με όλες τις υπόλοιπες αλλαγές οι οποίες έχουν λάβει χώρα τα τελευταία χρόνια έχουν επηρεάσει σημαντικά τις συναλλακτικές συνήθειες του κοινού. Η χρήση του πλαστικού χρήματος φαίνεται πως θα αυξηθεί ολοένα και περισσότερο μελλοντικά. Ένα από τα κίνητρα που θα οδηγήσουν εκεί είναι η υποχρεωτική χρήση των τραπεζικών ηλεκτρονικών υπηρεσιών ή η χρήση καρτών με σκοπό την κάλυψη του αφορολόγητου.

Η υποχρεωτική εγκατάσταση των τερματικών POS αποτελεί ένα μέσο για την προώθηση των συναλλαγών αποκλειστικά με ηλεκτρονικά μέσα μελλοντικά. Η υποχρεωτική εγκατάσταση των τερματικών POS σε πολλούς επαγγελματικούς κλάδους είναι ωστόσο ακόμη αρκετά πρόσφατη και τα αποτελέσματά της δεν έχουν γίνει ακόμη ορατά. Μελλοντικά θα μπορούσε να διερευνηθεί ο βαθμός στον οποίο έχουν αποκτήσει τα πλήρη εφαρμογή τα τερματικά POS και πόσο η χρήση τους έχει επηρεάσει τις συναλλαγές με τη χρήση μετρητών.

Βιβλιογραφία

Αδαμόπουλος, Ι., Γεωργόπουλος Ε, και Θεοδόση, Γ. (2016) Η Εφαρμογή Των Capital Controls στην Ελληνική Οικονομία – Η Επιρροή των Κεφαλαιακών Περιορισμών στις Επιχειρήσεις. Πτυχιακή εργασία Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Δυτικής Ελλάδας.

Αλογοσκούφης, Γ. , (2009) *Η Ελλάδα μετά την κρίση*. Εκδόσεις Καστανιώτη.

Βογγόλη, Α. (2016) Η επίδραση των κεφαλαιακών περιορισμών στην ρευστότητα. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Γιαννόπουλος, Ν., (2017) Η εξέλιξη της χρήσης των συστημάτων POS στην Ελλάδα, από την επιβολή των capital controls έως σήμερα, καθώς και οι προοπτικές που έχουν δημιουργηθεί στην ελληνική τραπεζική αγορά και οικονομία από τη χρήση τους. Διπλωματική Εργασία. Ανοιχτό Ελληνικό Πανεπιστήμιο.

Γκίκας, Γ., Χυζ Α., (2016) *Χρήμα & Χρηματοπιστωτικό Σύστημα*. Εκδόσεις Γέφυρα.

Capital Controls: Προσοχή! Έρχεται μεγάλη αλλαγή στις αναλήψεις μετρητών (2018) [Διαθέσιμο από:] <http://www.newsbomb.gr/oikonomia/story/864812/capital-controls-prosoxi-erxetai-megali-allagi-stis-analipseis-metriton#ixzz5AIIyZab8> [Πρόσβαση 15 Μαρτίου 2018].

Δαφέρμος, Β., (2011) Κοινωνική Στατιστική και Μεθοδολογία Έρευνας με το SPSS. Εκδόσεις ΖΗΤΗ.

Δουκίδης Γ., Φραϊδάκη Κ., (2015), Ετήσια Έρευνα Ηλεκτρονικού Εμπορίου, Εργαστήριο Ηλεκτρονικού Εμπορίου (ELTRUN), Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Έρευνα ΤτΕ: Χρήση πλαστικού χρήματος και μετά την άρση των capital controls (2017) [Διαθέσιμο από:] <http://www.naftemporiki.gr/finance/story/1293005/ereuna->

[tte-xrisi-plastikou-xrimatos-kai-meta-tin-arsi-ton-capital-controls](#) [Πρόσβαση 11 Απριλίου 2018].

Κορλίρας Γ. Π., (2006) *Νομισματική Θεωρία και Πολιτική*, Εκδόσεις Ε. Μπένου, Αθήνα.

Λιαργκόβας, Π., (2010) *Σύγχρονα θέματα της ελληνικής και διεθνούς οικονομίας*, Εκδόσεις Σταμούλη.

Μυρτίδης, Δ., (2008) *Μέσα Τραπεζικής Εργασίας - Τραπεζική Πληροφορική*, ΕΑΠ.

Μπουσκούτα, Α. (2017) Τα Capital Controls (περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων) και οι επιπτώσεις τους στην ελληνική οικονομία – Συγκριτική ανάλυση Ελλάδας-Κύπρου. Διπλωματική εργασία. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Οι Έλληνες καταναλωτές και το πλαστικό χρήμα (2017). Πανελλαδική έρευνα της Public Issue η οποία πραγματοποιήθηκε για την Ελληνική Συνομοσπονδία Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας (ΕΣΕΕ). [Διαθέσιμο από:] <http://www.publicissue.gr/13451/pos/> [Πρόσβαση 11 Απριλίου 2018].

Οδηγός Τραπεζικής Εποπτείας, ΕΚΤ, (2014) [Διαθέσιμο από:] <https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/ssmguidebankingsupervision201411.el.pdf?653cd5adfb14b22b6008af73634222cb> [Πρόσβαση 15 Ιουνίου 2018].

Στρατηγάκου, Β.(2016) Η ιστορία των Capital Controls, η επίδραση τους και η περίπτωση της Ελλάδας. Διπλωματική εργασία. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Τραπεζική Εποπτεία της ΕΚΤ: Οι εποπτικές προτεραιότητες του ΕΕΜ για το 2018 [Διαθέσιμο από:] https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/ssm.supervisory_priorities_2018.el.pdf?3b4a89e9ad114ff7dbdaf156d0f0f564 [Πρόσβαση 15 Ιουνίου 2018].

Χαβρές, Α., (2017) Προς μια Κοινωνία χωρίς μετρητά. Εναλλακτικοί τρόποι πληρωμών και συναλλαγών και σταδιακή κατάργηση του φυσικού χρήματος. Διπλωματική Εργασία. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Argyrou, M. G., and Tsoukalas, J. D. (2011) “The Greek Debt Crisis: Likely Causes, Mechanisms, and Outcomes.” *The World Economy*. 34 (2): pp. 173–91.

Armev L.E., Lipow J., Webb N.J., (2014) The impact of electronic financial payments on crime, *Information Economics and Policy*, 29, pp. 46–57.

Bakker, P. (1996) *The liberalization of capital movements in Europe: the monetary committee and financial integration 1958–1994*. Springer Netherlands.

Baumann, B.A. and Gallagher, K.P., (2012) Navigating capital flows in Brazil and Chile. [Available at:] <http://academiccommons.columbia.edu/catalog/ac:153319>.

Berger A.N., and Humphrey D.B., (1992) Measurement and Efficiency Issues in Commercial Banking, University of Chicago Press, January.

Burda, M., and Wyplosz, C., (2005). *Macroeconomics: A European Text*, 4th Edition, Oxford University Press, pp. 246-248, 515,516.

Carver, R. and Nash, J. (2011) *Doing Data Analysis with SPSS: Version 18.0*. 5th Edition Easton Cengage Learning.

Cartelier, J., (1996) *Το χρήμα*. Εκδόσεις Π. Τραυλός-Ε. Κωσταράκη, Αθήνα.

Corden, Warner Max (2002). *Too Sensational: On the Choice of Exchange Rate Regimes*. Cambridge, Mass.: The MIT Press.

Cowan, Kevin and Jose De Gregorio (2007). International Borrowing, Capital Controls, and the Exchange Rate: Lessons from Chile. 241-296 in Edwards, Sebastian (ed.), *Capital Controls and Capital Flows in Emerging Economies: Policies, Practices and Consequences*. Chicago: The University of Chicago Press.

- Cronbach, L. J. (1951) Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*. 16, pp. 297-334.
- Edwards, S., (1998) *Capital Flows, Real Exchange Rates, and Capital Controls- Some Latin American Experiences*, Massachusetts.
- Edwards S. (1999) How Effective are Capital Controls? *Journal of Economic Perspectives*, 13, (4), pp. 65-84.
- Field, A. (2013) *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. London:Sage.
- Grabel, I. (2016a). Capital Controls in a Time of Crisis. In P. Arestis & M. Sawyer (Eds.), *Financial Liberalisation: Past, Present and Future* (pp. 177–223).
- Geanakoplos, J., and Dubey, P., (2010) Credit cards and inflation, *Games and Economic Behavior*, 70, (2), pp. 325–353.
- Helleiner, E., (1995) *States and the Reemergence of Global Finance: From Bretton Woods to the 1990s*, Cornell University Press.
- Henry, P. (2007) Capital Account Liberalization: Theory, Evidence, and Speculation. *Journal of Economic Literature*. pp. 887–935.
- Jinjarak, Y., Noy, I., and Zheng, H. (2013) Capital Controls in Brazil - Stemming a tide with a signal? *Journal of Banking and Finance*, 37(8), pp. 2938–2952.
- Jinjarak, Y., Noy, I., and Zheng, H., (2013). What lessons can Asia draw from Capital Controls in Brazil during 2008-2012? *ADB Working paper series*, No.423, May.
- Johnston, R., and Otker, I. (1999) A Modernized Approach to Managing the Risks in Cross-Border Capital Movements (IMF Policy Discussion Papers No. 99/6).
- Keller, L., (2016) The unintended consequences of Capital Controls on inflows, January.

Magud Nicolas E, Carmen M. Reinhart, and Kenneth S. Rogoff, (2011). Capital Controls: Myth and Reality-A portfolio balance approach, Nber working paper series, Working Paper 16805.

Murtidis, D., (2010) Banking employment- Banking Informatics, Hellenic Open University.

Neely C. (1999) *An introduction to Capital Controls*, Federal Reserve Bank of St. Louis Review 81, pp.13-33.

Nunnally, J. C., (1978) *Psychometric theory*. (2nd ed). New York: McGraw-Hill.

Ostry, J., Ghosh, A., Chamon, M., and Qureshi, M., (2011a). Capital Controls: When and Why? *IMF Economic Review*, 59, (3), p. 562-580.

Orji R., Vassileva J. and Mandryk R., (2012) Towards an Effective Health Interventions Design: An Extension of the Health Belief Model, *Online Journal Public Health Inform*, 4 (3).

Phylaktis, K. (1988) Capital Controls: The case of Argentina. *Journal of International Money and Finance*, 7(3), 303–320.

Quinn, D. (1997) The Correlates of Change in International Financial Regulation. *American Political Science Review*, 91(3), 531–551.

Reinhart, C. M., and Rogoff, K. S. (2010). *This Time Is Different: Eight Centuries of Financial Folly*. Princeton University Press.

Rogoff S.K., (2016), *The Curse of Cash*, Princeton University Press, New Jersey.

Sprenger C. and Stavins J., (2008) Credit Card Debt and Payment Use, FRB of Boston Working Paper No. 08.

Valdes-Prieto, Salvador and Marcelo Soto (1998). The Effectiveness of Capital Controls: Theory and Evidence from Chile. *Empirica*, 25(2), pp. 133-164.

NΟΜΟΘΕΣΙΑ

(ΦΕΚ Α΄ 65/28.06.2015) «Τραπεζική αργία βραχείας διάρκειας».

(ΦΕΚ Α΄ 84/18.07.2015) «Επείγουσες ρυθμίσεις για τη θέσπιση περιορισμών στην ανάληψη μετρητών και τη μεταφορά κεφαλαίων και τις τροποποιήσεις των νόμων 4063/2012, 4172/2013, 4331/2015 και 4334/2015».

(ΦΕΚ Β΄ 1525/21.07.2015) «Αναστολή πράξεων αναγκαστικής εκτέλεσης, καταβολής δικαστικών παραβόλων, εγγυοδοσιών και χρηματικών ποσών από μετατροπή ποινών».

(ΦΕΚ Β΄ 1561/24.17.2015) «Ρυθμίσεις θεμάτων περιορισμών στην ανάληψη μετρητών και τη μεταφορά κεφαλαίων».

(ΦΕΚ Β΄ 1617/31.07.2015) «Άρση περιορισμών της Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου της 18.7.2015 (Α΄ 84) για τη διενέργεια συναλλαγών στις ελληνικές οργανωμένες αγορές επί χρηματοπιστωτικών μέσων».

(ΦΕΚ Β΄ 1620/31.07.2015) «Παράταση της υπ΄ αριθ. 49214/21-7-2015 υπουργικής απόφασης «Αναστολή πράξεων αναγκαστικής εκτέλεσης, καταβολής δικαστικών παραβόλων, εγγυοδοσιών και χρηματικών ποσών από μετατροπή ποινών» (Β΄ 1525).

(ΦΕΚ Α΄ 90/31.07.2015) «Τροποποιήσεις στις από 28 Ιουνίου 2015, 14 Ιουλίου 2015 και 18 Ιουλίου 2015 Πράξεις Νομοθετικού Περιεχομένου και κατεπείγουσες ρυθμίσεις για αξιόγραφα και για την υποστήριξη της διαπραγμάτευσης της Ελληνικής Κυβέρνησης με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (Ε.Μ.Σ.), την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (Ε.Κ.Τ.) και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (Δ.Ν.Τ.)».

Νόμος 4446 (ΦΕΚ Α' 240/22.12.2016) «Πτωχευτικός Κώδικας, Διοικητική Δικαιοσύνη, Τέλη-Παράβολα, Οικειοθελής αποκάλυψη φορολογητέας ύλης παρελθόντων ετών, Ηλεκτρονικές συναλλαγές, Τροποποιήσεις του ν. 4270/2014 και λοιπές διατάξεις».

(ΦΕΚ1445/τ.Β'/27-04-2017) «Ρύθμιση Υποχρέωσης Αποδοχής Πληρωμών με Κάρτα, σύμφωνα με το άρθρο 65 του ν. 4446/ 2016, (Α' 240)».

(ΦΕΚ687/τ.Β'/28-02-2018) «Ρυθμίσεις θεμάτων περιορισμών στην ανάληψη μετρητών και τη μεταφορά κεφαλαίων».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ

Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο αφορά την έρευνα που διεξάγεται στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ – ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ με θέμα «*Capital controls. Η εφαρμογή τους και οι λόγοι που επιβάλλουν την εφαρμογή. Θετικές και αρνητικές συνέπειες. Η περίπτωση της Ελλάδας και η προσαρμογή στα νέα δεδομένα*».

Το αντικείμενο της συγκεκριμένης έρευνας είναι η διερεύνηση των απόψεων που έχει ο επιχειρηματικός κόσμος και οι εργαζόμενοι σε επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα σε ότι αφορά την επιβολή των capital controls και την περαιτέρω υποχρεωτική αποδοχή των πληρωμών με τη χρήση κάρτας εγκαθιστώντας για το σκοπό αυτό τα τερματικά POS.

Για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου δεν απαιτούνται περισσότερα από 10 λεπτά και οι ερωτήσεις που περιλαμβάνονται είναι πολλαπλής επιλογής. Οι απαντήσεις σας είναι ανώνυμες και εμπιστευτικές και κανένας δεν θα διαθέτει πρόσβαση στα ερωτηματολόγια που θα συμπληρωθούν.

Σας ευχαριστώ πολύ για τη συμμετοχή σας.

Με εκτίμηση,

Γεωργούλα Δήμητρα, Φοιτήτρια Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών.

Ποια είναι η άποψή σας σχετικά με την επιβολή των capital controls;

Παρακαλώ επιλέξτε τον αριθμό που αντικατοπτρίζει περισσότερο την άποψή σας.	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε διαφωνώ Ούτε συμφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
Capital Controls					
Η επιβολή των capital controls έγινε σε μια πολύ δύσκολη στιγμή της οικονομίας στη χώρα	1	2	3	4	5
Τα capital controls επηρέασαν αρνητικά την επιχείρηση	1	2	3	4	5
Πριν τα capital controls δεν χρησιμοποιούσα χρεωστικές / πιστωτικές κάρτες	1	2	3	4	5
Μετά την επιβολή των capital controls φρόντισα να αποκτήσω χρεωστική κάρτα από όλους τους λογαριασμούς που διαθέτω	1	2	3	4	5
Αναβλήθηκε κάποια προγραμματισμένη επένδυση στην επιχείρηση εξαιτίας της επιβολής των capital controls	1	2	3	4	5
Η επιβολή των capital controls δημιούργησε μεγάλο πρόβλημα στις επαγγελματικές συναλλαγές της επιχείρησης	1	2	3	4	5
Τα capital control συνέβαλλαν στη μείωση των συναλλαγών που είχαν ως αποτέλεσμα την απόκρυψη εισοδημάτων	1	2	3	4	5

Ποια είναι η άποψή σας σχετικά με τη χρήση των τραπεζικών υπηρεσιών μετά την επιβολή των capital controls;

Παρακαλώ επιλέξτε τον αριθμό που αντικατοπτρίζει περισσότερο την άποψή σας.	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε διαφωνώ Ούτε συμφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
Χρήση τραπεζικών Υπηρεσιών					
Η επίσκεψη σε τραπεζικά καταστήματα δεν είναι πια απαραίτητη.	1	2	3	4	5
Οι ηλεκτρονικές τραπεζικές υπηρεσίες (web banking) διευκολύνουν σημαντικά τις καθημερινές συναλλαγές της επιχείρησης	1	2	3	4	5
Μετά την επιβολή των capital controls φρόντισα να αποκτήσω χρεωστική κάρτα από όλους τους λογαριασμούς που διαθέτω	1	2	3	4	5
Η χρήση των τραπεζικών επιταγών σε ότι αφορά τις συναλλαγές της επιχείρησης έχει αυξηθεί σημαντικά	1	2	3	4	5
Η πληρωμή μισθοδοσίας του προσωπικού αποκλειστικά σε τραπεζικό λογαριασμό διευκολύνει την επιχείρηση	1	2	3	4	5
Χρησιμοποιούσα τις ηλεκτρονικές τραπεζικές εφαρμογές (e-Banking) και πριν την επιβολή των capital controls	1	2	3	4	5

**Ποια είναι η άποψή σας σχετικά με την υποχρεωτική χρήση των τερματικών POS στην
επιχείρησή σας;**

Παρακαλώ επιλέξτε τον αριθμό που αντικατοπτρίζει περισσότερο την άποψή όλες	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε διαφωνώ Ούτε συμφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
POS					
Τα POS έχουν βελτιώσει τις διαδικασίες συναλλαγών της επιχείρησης	1	2	3	4	5
Οι συναλλαγές με μετρητά έχουν πλέον περιοριστεί σημαντικά	1	2	3	4	5
Η χρήση των POS είναι ασφαλής					
Η επιχείρηση προωθεί τις συναλλαγές με POS	1	2	3	4	5
Τα POS θα περιορίσουν ακόμη περισσότερο τη ρευστότητα χρήματος στην αγορά	1	2	3	4	5
Μετά τη χρήση των POS τα κέρδη της επιχείρησης έχουν βελτιωθεί	1	2	3	4	5
Η χρήση των POS θα βοηθήσει σημαντικά στη μείωση της φοροδιαφυγής	1	2	3	4	5
Επιλέγουν πολλοί τη χρήση των POS για την κάλυψη του αφορολογήτου	1	2	3	4	5
Η χρήση των POS ήταν απαραίτητη	1	2	3	4	5
Η χρήση των POS πρόκειται μελλοντικά να αυξηθεί	1	2	3	4	5

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΦΥΛΟ

Άνδρας

Γυναίκα

ΗΛΙΚΙΑ

Κάτω των 30

31-40

41-50

51-60

Άνω των 61

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Απόφοιτος ΑΕΙ/ΤΕΙ

Κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος

Κάτοχος Διδακτορικού Διπλώματος

Απόφοιτος Λυκείου/ ΙΕΚ

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΙΔΙΟΤΗΤΑ

Υπάλληλοι Γραφείου

Λογιστές - Φοροτεχνικοί

Εμπορικό Κατάστημα /Πωλητές

Ιατροί - Δικηγόροι

Άλλο

ΝΟΜΙΚΗ ΜΟΡΦΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΕΡΓΑΖΕΣΤΕ / ΚΑΤΕΧΕΤΕ

Ατομική Επιχείρηση

Ομόρρυθμη – Ετερόρρυθμη εταιρεία

ΑΕ – ΕΠΕ –ΙΚΕ

Θεωρείτε πως τα capital controls πρόκειται άμεσα να καταργηθούν?

Ναι Όχι

Θωρείτε πως τα capital controls έχουν γίνει εντελώς αποδεκτά από τον επιχειρηματικό κόσμο και η επιβολή τους πλέον δεν προκαλεί προβλήματα?

Ναι Όχι

Διατηρούσατε τερματικό συναλλαγών POS πριν την εφαρμογή του νόμου για την υποχρεωτική χρήση του?

Ναι Όχι

Εάν όχι, αν η χρήση του τερματικού POS δεν ήταν υποχρεωτική, θα επιλέγατε να το χρησιμοποιήσετε στην επιχείρησή σας?

Ναι Όχι

Σας ευχαριστούμε πολύ για τη συμμετοχή σας!